

Н. Н.
Српско-Задунављска
кооператива
Нови Сад

8. Маја 1923

ко Honeywill Brothers
фирми при буре
у које стечио из
тог, у ту скрутили
се о пореском робе
и г. Наслов, да се
верше о пореску
и бр. 11. 12. и 13. у
кн. 139, 420, 747 кн.,
и у борној фирмии
што рече и

са подштавком

Министарству

ПРИВРЕДА ВОЈВОДИНЕ 1918-1945.

кроз одабрану архивску грађу

АРХИВ ВОЈВОДИНЕ

АРХИВ ВОЈВОДИНЕ

БИБЛИОТЕКА
ПОСЕБНА ИЗДАЊА

*Реализацију ове изложбе и објављивање каталога помогли су Министарство културе
и Покрајински секретаријат за образовање и културу*

АРХИВ ВОЈВОДИНЕ

ПРИВРЕДА ВОЈВОДИНЕ 1918–1945

кроз одабрану архивску грађу

Нови Сад, 2006.

О РАЗВОЈУ ПРИВРЕДЕ ВОЈВОДИНЕ

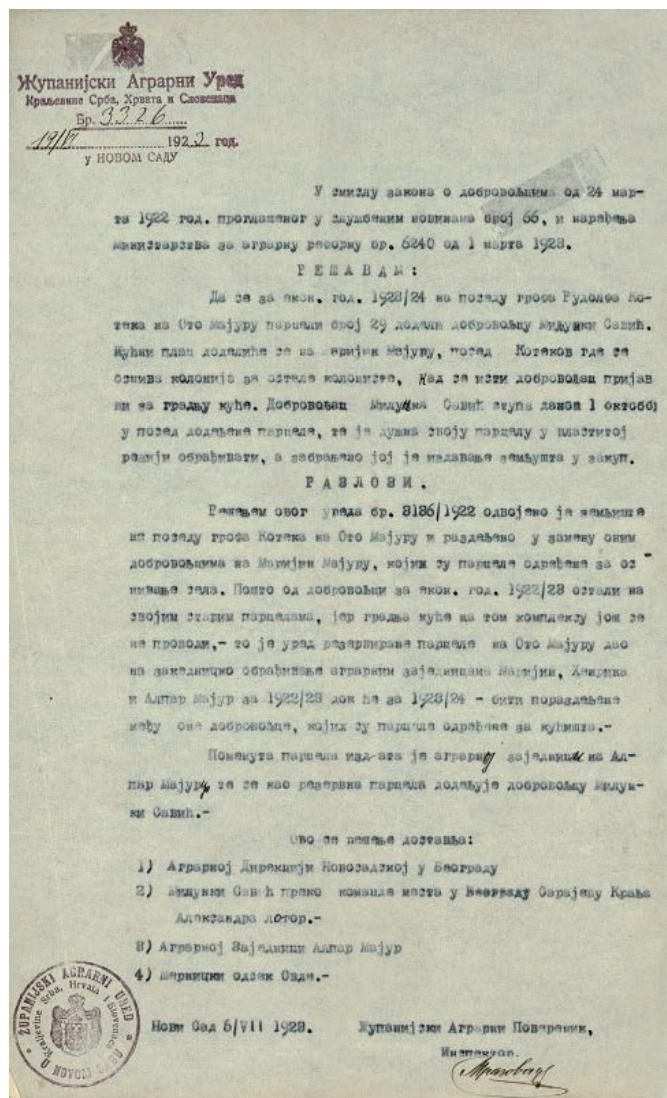
1918–1945

Привреда Војводине стекла је одређену физиономију већ у XIX веку. Она је имала изразито аграрни карактер и почивала је на пољопривреди, прехранбеној и прерадничкој индустрији, која се развила из распрострањене ратарске и сточарске производње. Ова својства, наслеђена из времена Аустро-Угарске, у велико су се задржала и у XX веку.

До 1918. године (до уласка у југословенску државу) око 70% становништва Војводине бавило се пољопривредном производњом, у чијој је структури доминирао велики посед. С обзиром на то, Војводина се углавном сматрала аграрним подручјем на којем се развијала и специфична аграрна индустрија. Њена привреда била је дубље интегрисана у економски систем Аустро-Угарске, будући да се развијала у извозника пољопривредних вишкова, нарочито житарских и млинарских, на развијенија средњоевропска тржишта, али

и корисника њихових индустријских производа.

Од уласка у југословенску државу битније се мењао економски и социјални положај Војводине, јер се њена привреда морала прилагодити новој државно-правној и економској стварности, првенствено привреди осталих југословенских покрајина, која је, такође, имала аграрни карактер, али знатно неразвијенији. Отуда су процеси прилагођавања њене привреде били знатно сложенији и економски тежи. Посебне тешкоће имала је пољопривредна производња, с обзиром на то да слабије југословенско тржиште није могло апсорбовати вишкове пољопривредних производа Војводине, који су највише били на удачу маказа цена. Неповољном положају пољопривреде Војводине доприносила је и концепција индустријализације земље која се заснивала на систему протекционизма и заштити цена индустријских производа.

Решење Жупанијског аграрног уреда у Новом Саду, 1923, којим се добровољцу Милунки Савић додељује парцела за кућни плац

До дубљих промена у привреди Војводине дошло је већ 1919. године када се приступ

пило извођењу аграрне реформе и ликвидацији великих поседа. Доминантни политички, социјални и национални мотиви у извођењу реформе негативно су се одразили на дотадашњу организацију пољопривредне производње, јер су довели до уситњавања поседа (око 60% газдинстава било је мање од 5 ha) који су давани месним интересентима, добровољцима, колонистима, оптантима и другима. Они су углавном били невични ратарској производњи и технички слабо опремљени за интензивнији развој пољопривреде. На удару аграрне реформе нашли су се поседи који су чинили основу пољопривредне производње у Војводини – поседи грофа Котека, породице Лелбах, Калочке бискупије, грофа Сечењија, грофа Чеконића, грофа Каракоњија, грофа Бачањија, кнеза Одескалкија, породице Дунђерски, браће Ледерер, грофа Елција и других. До краја 20-их година неке од ових слабости постепено су превладане, али се војвођански посед суочавао и са превеликим пореским оптерећењем, које га је стављало у неравноправан положај са поседима из других крајева земље. Његово пореско оптерећење достизало је и 50% укупне државне земљарине, што је значајно умањивало доходак Војводине и успоравало њен привредни развој.

Аграрна реформа довела је до одређених друштвених и економских промена, посебно у поседовним односима и превладавању имовинских диспропорција, али није решила

Транспорт робе 1937, фирмe „Fuchs Josef“ из Сенте

социјалне и економске проблеме сељаштва, нити створила услове за интензивнији развој пољопривреде. Отуда се крајем 20-их година сељаштво нашло у изузетно тешким економским приликама. Услед презадужености, сељаци су почели продавати или губити земљу, која је одлазила у власништво богатих

градских слојева и богатих сељака, који су економски све више јачали.

Упоредо са аграрном реформом, спроведена је и колонизација, која је значајније променила етничку и социјалну структуру Војводине. Колонизација је обухватила добровољце из Првог светског рата, оптантне и избеглице.

STEFAN FEITH

MEHANIČNA STROJNA RADIONICA
STOVARIŠTE STROJEVA

B A Č K I — B R E S T O V A C , S. H: S.

MECHANISCHE - MASCHINEN WERK-
STÄTTE — MASCHINEN LAGER

SKLADIŠTE:
ŠIVAČIH STROJAVA I BICIKLOVA
POLJOPRIVREDNIH STROJAVA
TEHNIČKIH POTREBŠTINA IT.D.

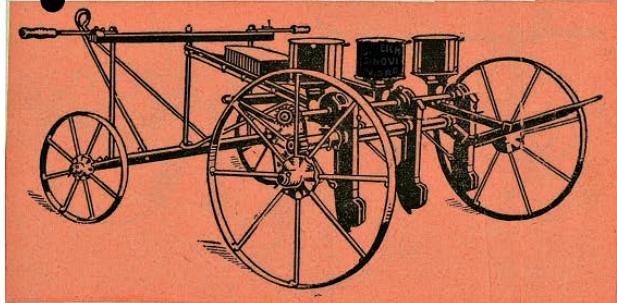
LAGER VON:
NÄHMASCHINEN, FAHRRÄDER
LANDWIRTSCHAFTLICHER MA-
SCHINEN, TECHNISCHER
ARTIKEL U. S. W.
Sowie deren Bestandteilen.

Bački-Brestovac, dne 20. Februara 1920.

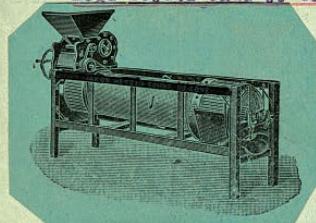
1. AGRARNA ZAJETNICA

u Baćkom BRESTOVAC.

S ovim preporučujem vama dole osnaženo poljoprivredni mašina s osna-
ćenim cenima od moja skadište u Bački Brestovac.

Ako se želi da se sa njom i pasulj i bundeve
mogu sejati onda je Cena: 3700.-

Specialne, triera za semenje i mlinске triere, triere
čiste pšenici od ječma, zobi, razl, lan, grašiću i kukulj
u opste sve semenje; koje je manje ili veće i lakše od
same pšenice i to prema sastavu triere. Cena: Din. 700.-

(Runilo za kukuruz,

Tip. Rku Sa utegom Din: 1000.-

S ovim počekujem vas cenj. razrubačina i pišem

s veleštovanjem

STEVAN FEITH
stovarište strojeva

Feith Stovar.

Понуда „Штефана Файта, механичне стројне радионице“ за патентирану сејачицу за кукуруз са три реда

Добровољци су имали привилегован положај, с обзиром на то да им је додела земље Законом гарантована и омогућена финансијска помоћ за изградњу кућа, набавку оруђа за производњу и остало. Насељеници су углавном били сиромашни сељаци из динарских крајева, склони екстензивном привређивању.

У развоју пољопривреде после 1918. године, доминантно место имала је ратарска производња – нарочито житарица. Иако је била најбимнија у земљи, у поређењу са земљама Европе и знатно неразвијенија. Највише су се производили: пшеница (30%) и кукуруз (40% просечне југословенске производње), индустријско биље – шећерна репа и посебно конопља (која је чинила 50% југословенске производње), затим паприка (која је подмиривала целокупне државне потребе и обезбеђивала знатне вишкове за извоз), лековито биље и многе повртарске културе.

Воћарство је имало споредни карактер у структури пољопривредне производње, изузев виноградарства, које је било заступљено на подручју Фрушке горе, Вршца и пешчаних предела Суботице и околине. Виноградарство је имало и дугу традицију.

Развоју сточарства придаван је велики значај, али је оно аграрном реформом, посебно ликвидацијом великог поседа, запало у озбиљне тешкоће, будући да је услед распрадаје, извоза и спорог обнављања знатно уништен сточни фонд. Опадање сточног фонда захватило је поједине гране сточарства и до

40 одсто. Највише се развијало свињарство и коњарство, а мање говедарство и овчарство.

Развоју рибарства придавана је, такође, одговарајућа пажња. Постојале су бројне рибарске задруге које су имале своје рибњаке, али је у Војводини велики рибњак постојао само у Ечкој. Углавном су се ловили: шаран, штука, кечига, сом и др. Задруге су водиле бригу о производњи рибљег млађа, али и о пориблјавању. Свој рад су обједињавале у централној задрузи чије се седиште налазило у Новом Саду.

Ловство се углавном развијало као спортска дисциплина и под управом Савеза ловачких друштава Војводине.

Шумарство је у Војводини било слабо развијено. Налазило се под управом двеју дирекција – у Апатину (касније у Новом Саду) за Банат и Бачку и у Винковцима за Срем. Највеће шумско газдинство била је Дирекција шума Петровара-динске имовне општине у Сремској Митровици. Шумарство је почивало на неколико врста дрвећа – багрему, бору, тополи, врби, храсту, липи и јасену.

Водопривреда је заузимала посебно место, с обзиром на то да се Војводина налазила на важном хидрографском средишту и великом воденим токовима – Дунаву, Тиси, Сави, Тамишу, Беgeју, бројним каналима који су изграђени за потребе регулације водних токова и стварање нових обрадивих површина. О разгранатом хидротехничком систему Војводине, који је наслеђен из времена Ау-

стро-Угарске, бринуле су се бројне водне задруге које су имале јединствен систем организације, од основних до централних. Извори њиховог финансирања били су водни доприноси које су плаћали задружни интересенти. Задруге су се највише бавиле изградњом одбрамбених насипа, заштитом од унутрашњих вода, борбом против поплава, одводњавањем и тако даље.

Важно место у развоју пољопривреде Војводине имало је пољопривредно задругарство, које је, такође, наслеђено из времена Аустро-Угарске. Оно је било развијено и углавном мотивисано економским разлогима, иако се, у организационом смислу, појављује и под етничким називима, као Савез српских земљорадничких задруга, или мађарских и словачких, као *Аграрија* коју су основали војвођански Немци са циљем да оснаже своје економске и националне позиције у Војводини. По економској снази и организованости, *Аграрија* је имала велики утицај.

Упркос многим тешкоћама у којима се нашла пољопривреда Војводине после 1918. године, она се развијала и у оквирима привредне конјунктуре, нарочито њена прехранбена индустрија и пољопривредна производња, за којом се осећала велика потреба. Међутим, убрзо су наступиле године стагнације, које ће се продубити у време велике економске кризе 1929–1933. године. Криза се најнегативније одразила на подручја која су располагала вишковима пољопривредних производа и чија

је цена нагло падала. Дубоку кризу пољопривреде Војводине, југословенске власти покушале су да реше путем државне интервенције (привилегованог откупног предузећа – *Призада*) у политици цена и монополизацијом откупа житарица. Ти напори нису дали резултате, будући да је кретање цена житарица и даље било под јачим утицајем тржишта, а не државних ингеренција. С обзиром на то да су пољопривредни производи отворено били у маказама цена, сељаштво Војводине запало је у велике дугове. Њихово просечно задужење износило је око 25.000 динара, што им је слабило куповну моћ и могућност отплате дугова. Све то је условило доношење Закона (1932) о заштити земљорадника, познатог под именом Закон о сељачком мораторијуму, којим се одлагала наплата, посебно принудна продаја дужникових имања, доспелих сељачких задужења. Ове мере преполовиле су задуженост сељака, али је њихов број био највећи у Војводини, нарочито са дугом већим од 100.000 динара. У таквој ситуацији долазило је до чешћих распродажа ситних сељачких имања, од којих су највећу корист имали крупнији поседници, богатији слојеви из редова немачке мањине и други.

Слабљењем економске кризе и мерама југословенских власти поступно се побољшавао положај пољопривредних производа, који се манифестовао у повећаном извозу аграрних производа и стабилнијим финансијским условима пољопривредне производње.

После уласка Војводине у југословенску државу, развој њене индустрије суочавао се са истим проблемима које је имала и пољопривреда. Југословенско тржиште није било спремно да прихвати вишкове индустријске производње из Војводине. Томе су доприносили и други разлози, превасходно неразвијене саобраћајне везе, слаба куповна моћ становништва, неповољна кредитна политика, нестимулативна политика заштитних царина и др. Све то је, и поред послератне привредне конјунктуре, доводило до заостајања њеног индустријског развоја у односу на друге југословенске покрајине – пре свега, Словенију и Хрватску.

Основни смер војвођанској индустрији давала је аграрна производња. У том контексту првенствено су се развијале индустријске гране за које се могла обезбедити домаћа сировина. Индустријска предузећа углавном су настајала из занатских радњи, или проширивањем мањих фабрика. Тако је крајем 30-их година у Војводини било 439 индустријских предузећа, од којих је само девет упошљавало преко 200 радника, 18 између 100 и 200, 129 више од 20 и 242 мање од 20 радника. Највише радника било је запослено у текстилној и кудељној индустрији и цигларско-црепарској.

У структури војвођанске индустрије најраспрострањенија је била прехранбена и текстилна индустријска грана. По броју предузећа и капацитетима издвајала се млинска индустрија, чији су се претходни развој и сна-

га прилагођавали развијенијем аустроугарском тржишту. Ова индустријска грана се, међутим, најтеже уклапала у нове привредне оквире; трпела је велике губитке јер је држава царинском политиком доприносила већем извозу пшенице него брашна. Стога се производи млинске индустрије нису могли пласирати ни на страно, ни на домаће тржиште по економским ценама.

Већ 1927. године радикално је опала производња млинске индустрије, а њени капацитети користе се са свега 27 одсто. На удару су се посебно нашли мали млинови, док су се већи штитили картелом, који је био међу најјачим у земљи. Криза млинске индустрије манифестовала се затварањем млинова, а нека млинска постројења су демонтирана и продата у Аустрију и Чехословачку. Тако је 1940. године радило мање млинова него 1921. године.

У индустрији шећера Војводина је заузимала водеће место у земљи. У њој се налазило четири од укупно осам шећерана, колико их је било у држави. Три су подигнуте пре Првог светског рата (у В. Бечкереку, Новом Врбасу и Црвенки), док је после рата подигнута само једна – у Старом Сивцу (1926. године), као задружно предузеће. Једно од највећих и најмодернијих предузећа за прераду шећера била је фабрика шећера у Великом Бечкереку, у којој је, као и у другим шећеранама, доминантну улогу имао страни капитал. У великобечкеречку шећерану ин-

вестирала је и Швајцарска кредитна банка из Цириха. Шећерана у Црвенки под контролом Прашке кредитне банке, била је међу најбољим у тадашњој Европи. Сировинску базу шећерне индустрије чинила је развијена производња шећерне репе, као једне од важнијих индустријских култура Војводине.

Веома је била развијена и производња алкохола. Капацитети ове индустрије били су знатно већи него што су биле потребе југословенског тржишта. У новој држави се број индустријских постројења за производњу алкохола знатно увећао, што је доводило до превелике продукције и оштре конкуренције. У 1926. години искоришћеност капацитета ове индустрије у Војводини износила је око 30%, што је упућивало на њену озбиљну кризу. Међу највећим постројењима биле су *Творница шириштуса* у Црвенки, подигнута од стране шећеране у Црвенки, *Бачка, фабрика шириштса и квасца* у Суботици, *Фрушикогорац – творница шампањца и трговина вином и боцама* к.д. – у Новом Саду, *Банатски шампањски подрум* у Вршцу, *Мозер* у Земуну (производња шампањца), *Пеџара коњака Српске кредитне банке – штедионице* д.д. у Белој Цркви, индустријске пеџаре – Црвенка, Вршац, Велики Бечкерек и дестилерија Нови Сад, фабрике сирћета у Бачкој Паланци и Бачком Брестовцу и остале.

У веома развијену привредну грану спадала је и пиварска индустрија. Од укупно 35 пивара у земљи, петина се налазила у

Војводини и све су основане пре Првог светског рата. Капацитети војвођанских пивара износили су 15% од свих пивара у земљи. Пиварска индустрија почивала је на развијеној производњи хмеља, а најпознатије пиваре су биле: *И. М. Вајферш* – Панчево, *Јосић Аман – Апатин, Гербер а.д.* – Стари Бечеј, *Лазар Дунђерски – Велики Бечкерек, Александар Цофман – Вршац, Лазар Дунђерски – Чиб.*

С обзиром на повољну сировинску базу, у Војводини је била веома развијена кланична и конзервна индустрија. Нека од већих предузећа ове струке била су: *Хартијан и Конен – Суботица, Кланица и индустрија сухомеснате робе – Шид, Клаоница и творница саламе Корхеџ Јулије* к.д. – Чока, *Кланично предузеће Пушић М. Динко – Ковин, Херц и син, творница саламе – Банатски Карловац* и др. Прво индустријско предузеће конзервне индустрије у Војводини основано је 1922. године у Новом Саду, под именом *Кулгин*.

Прехрамбену индустрију чинили су и производи од млека, брашна, производња бомбона и чоколаде и др. Већа предузећа била су: *Фабрика штесића Данубиус* у Новом Саду, *Југословенска творница хлеба* у Суботици, *Творница хлеба* у Великом Бечкереку, *Прва банатска фабрика макарона и штесића* у Великом Бечкереку и др. У Војводини су постојала и многа индустријска предузећа за производњу бомбона и чоколаде, од којих су најпознатија била: *Браћа Руф* у Суботици, *Пиешет* у Новом Саду, *Ифко* у Вршцу и др.

PETAR KOSTIĆ, SR. KARLOVCI

BROJ TELEFONA
12.

KR. DVORSKI LIFERANT

PRODUCENT BERMETA, BELA BERMETA A LA TORINO FINIH
I STARIH VINA AUSBRUHA, VINSKA SIRČETA, SVE NA VELIKO

BROJ TELEFONA
12.

Brzovaj: Kostić Sr. Karlovci

RACUN POSTANSKE ŠTEDIONICE, BEograd 22741.
ZIRO RACUN NARODNE BANKE, FILIJALE NOVI SAD.
OTVOREN RACUN BRP. BANKE ZAGREB, FIL. N. SAD.

Srem. Karlovci,

19/III

193

Gospodinu Continental Elite Products, Inc., Successors to, WM. L. HOWITT & CO
A.C.A. Permit A.B.I. 731. NEW-YORK, N.Y. 79 Madison Avenue

Cest mi je dostaviti Vam priloženu fakturu o robu, koju ste od mene preko naručili i koja je danas na Vás račun i pogibelj otpremljena na iznos od Din plativ izvolite mi u dobro upisati. — U slučaju sporu podvrgavaju se obe stranke nadležnosti izabranoga Suda Novosadske Produktne Berze. — Vaše dalje cenjene naručbe rado očekujem i beležim se

s poštovanjem

P. KOSTIĆ

Na Signo: Liter.

PLATIVO U KARLOVCIMA

Broj kom.	Marka	Litri	Plaćanja valja slati samo direktno meni	Cena	Dinara	para
1		18	BERMET - VINE	27	486	-
		6	WERMOUTH - VINE	27	162	-
		24	- 1 cash Brutto 59 Kg.		648	-
			cash 13 and 14 Kg.			
			24 bottles empty 16,50 Kg.			
			24 bottle straw			
			24 bottles full 41 Kg.			
			cash full 59 Kg.			

Karlovci 1935. — 378.

Ovaj na pločici biće novac minus – bez kolica odstotka.
Plaćanje izmeni se kada samo za o dana pri primljenoj rob.

„Петар Костић“, Сремски Карловци, кр. дворски лиферант – фактура предузећу из Њујорка

Међу најважније гране прехранбене индустрије у Војводини спадала је индустрија прераде папrike. Ова грана је имала сировинску базу у гајењу папrike као индустријске биљке, која је посебно била развијена у север-

ним деловима Војводине – Хоргошу, Новом Кнежевцу и др. Већ 1929. године војвођанска индустрија прераде папrike заузима једно од водећих места у Европи. У веће млинове папrika спадали су: *Браћа Денеш*, *млин* и

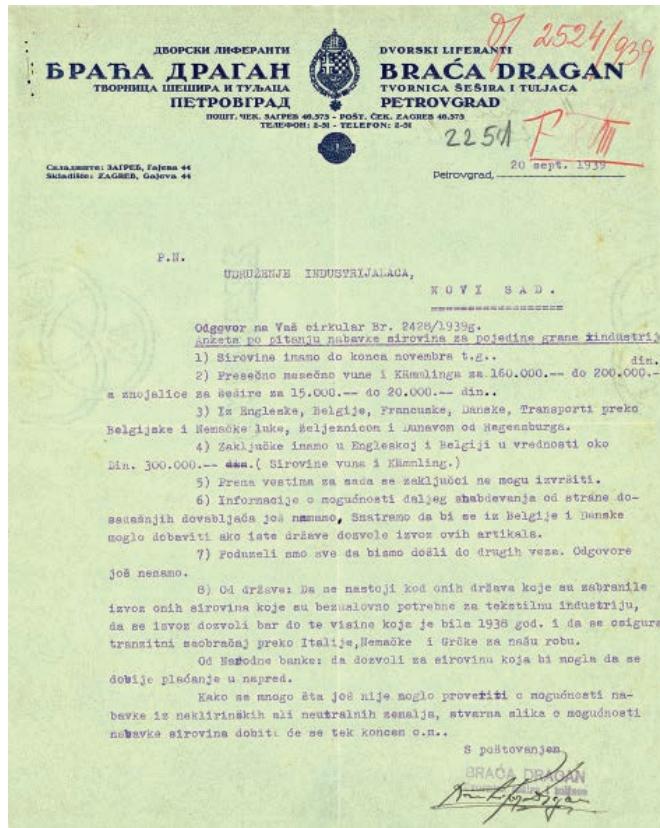
Насловна страна рекламног проспекта за пропаганду наше паприке у Америци и Енглеској

велетрдова на Јаприке у Хоргошу, Меркур д.д.
у Хоргошу и др.

Производња уља је, такође, имала значајно место у прехрамбеној индустрији. Најпознатије уљаре биле су у Великом Бечкереку и Врбасу.

У структури привреде Војводине важно место имала је и текстилна индустрија. Она се развила пре Првог светског рата, а после 1918. године доживљава свој велики успон. Нарочито се развила индустрија памучне robe, трикотаже, чарапа, чипки, свилених трака и шешира, ужарских производа и др. Експанзији ове индустрије допринела је и велика потражња за текстилним производима и политика царинске заштите.

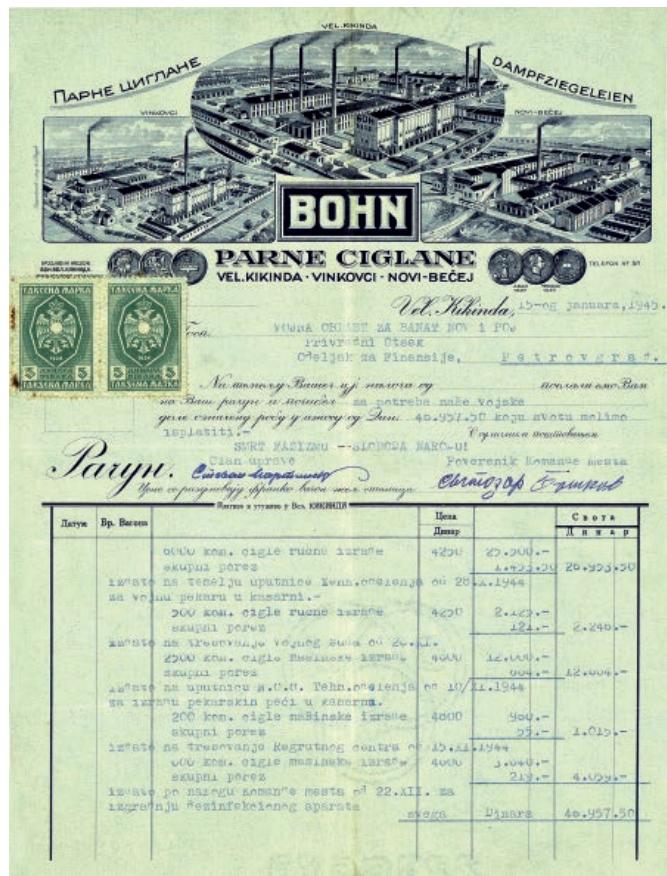
У оквиру ове индустрије веома се развила и прерада кудеље, која се ослањала на значајну производњу конопље у Бачкој. У Бачкој се производило око 50% укупне производње конопље у земљи. Велики број кудељних фабрика бавио се прерадом конопље, док се мањи број бавио израдом финалних производа. Нека од предузећа ове струке су била: *Бачка, творница кудеље д.д. у Новом Врбасу, Котекова кудељара у Футогу, Фабрика канайа и ужарије д.д. у Оџацима, Михелсова мочилана кудеље и творница ужади д.д. у Старој Паланци, Вајценфелд и друг – суботичка индустрија конопље у Суботици, Творница мрежа д.д. у Великом Бечкереку и др.* Производи кудељне индустрије били су пласирани и на европско тржиште – у Немачку,

Подаци о могућностима набавке сировина за „Творницу шешира и туљаца Браћа Драган“, дворски лиферанти – Петровград

Мађарску, Аустрију, Чехословачку и друге земље.

Текстилну индустрију чинили су и свиларство, производња вуне и памука. Фабрике свиле постојале су у Новом Саду, Панчеву и Старој Кањижи. Оне су једине у земљи производиле сирову свилу и извозиле су је готово у целини. Прерада вуне углавном је зависила од развоја сточарства, које је после 1918. го-

Рачун „Парне циглане Bohn“ – Велика Кикнда, упућен Привредном одсеку Војне области за Банат – Петровград (Зрењанин), за испоручени грађевински материјал Црвеној армији и Партизанским одредима Југославије

дине запало у озбиљну кризу. У Војводини је, ипак, подигнут један број мањих фабрика за производњу трикотаже, плетионица разне вунене робе и конфекцијске индустрије. Веома је била развијена индустрија чарапа и производња сукна. Значајније фабрике биле су смештене у Кули, Великом Бечкереку, Апати-

ну, Суботици, Великој Кикнди и Новом Саду. Значајна је била и фабрика падобрана у Инђији, предионица и плетионица у Сремској Митровици, фабрика свиле, конфекције и трикотаже у Земуну (који је сматран центром сремске текстилне индустрије) и др.

Једна од најважнијих привредних грана, после млинске индустрије, била је индустрија грађевинског материјала, која је обухватала производњу цигле, црепа, цемента и производе од бетона. Производња цигле и црепа обављала се у бројним фабрикама и чинила је више од половине укупних југословенских производних капацитета. Због добrog квалитета, цигла и цреп извозени су и у друге земље. Ова индустрија је, такође, западала у тешкоће, због превеликих капацитета, губитка аустроугарског тржишта, релативно слабе грађевинске активности у Војводини. Крајем 20-их година коришћено је свега 30% капацитета ове индустрије. Највеће циглане биле су: *Творница цигле и црепа Матија Бахман у Панчеву, Старокањишка прва парна циглана и црепана д.д. у Старој Кањижи, Карловачка циглана д.д. у Сремским Карловцима, Парна циглана Bohn у Кикнди и др.* У Војводини се развила и индустрија цементних и керамичких производа, као и камена, нарочито у *Беочинској фабрици цеменита, Индустији мрамора и камена у Суботици, Фабрици порцелана и мајолике Шандора Полака у Новом Саду, Индустији мрамора, гранита и вештачког камена у Великом Бечкереку,*

SILVESTER BERNOLD fabrika roletna i gvozdenih konstrukcija NOVI SAD
Telegrami: Roletne Novisad — Telefon: Novi Sad 2234 — Bana Dunjića ulica 14-18.

AUSZEICHNUNGEN:

LONDON	1912	Diplom u. Goldene Medaille
PARIS	1912	" " "
ROMA	1911	" " "
NOVI SAD	1924	" " "
OSIJEK	1925	" " "
SUBOTICA	1925	" " "
B. PALANKA	1925	" " "
N. VRBAS	1925	" " "
MITROVICA	1925	" " "
OSIJEK	1926	" " "
NOVI SAD	1927	" " "
SOMBOR	1929	" " "
ODŽACI	1930	" " "

ОДЛИКОВАЊА:

ЛОНДОН	1912	Диплома и Златна Медаља
ПАРИЗ	1912	" " " "
РИМ	1911	" " " "
НОВИ САД	1924	" " " "
ОСИЈЕК	1925	" " " "
СУБОТИЦА	1925	" " " "
Б. ПАЛАНКА	1925	" " " "
Н. ВРБАС	1925	" " " "
МИТРОВИЦА	1925	" " " "
ОСИЈЕК	1926	" " " "
НОВИ САД	1926	" " " "
СОМБОР	1929	" " " "
ОДŽАЦИ	1930	" " " "

Део каталога производа „Фабрике ролетна и гвоздених конструкција Силвестер Бернолд“ – Нови Сад

Каменоломном и گрађевинском д.д. Парагово у Каменици, Каменоломном и گراђевинском д.д. Базалт у Новом Саду и другим.

Иако без сировинске базе, метална индустрија у Војводини имала је дугу традицију, а озбиљније се почела развијати после Првог

светског рата, када је доживела и значајан успон. Међутим, већ од 1924. године запада у тешкоће из којих је тешко изашла, будући да је економска криза још више погоршала њено стање. Познате су биле: Фабрика за оправку ствари и прављење нових вагона

Ферум у Суботици, земунска фабрика Икарус, која се специјализовала за производњу авионских мотора, Прва југословенска фабрика радијатора и котлова а.д. у Великом Бечкереку, Браћа Бон, ливница ћвожђа и шемтера у Великој Кикинди, Новосадска фабрика шрафова, Творница мешалноћ алатиа Југо алати у Новом Саду, Зефир, творница пећи д.д. у Суботици, Унион к.д., фабрика мешалне робе у Кули, Фабрика авиона Змај у Земуну и др.

Без обзира на скромну сировинску основу, у Војводини се развијала и дрвна индустрија, која се највише бавила израдом финалних производа – намештаја, столарије и робе намењене пољопривреди. Постојало је више парних пилана, које су се налазиле на Дунаву, Тиси и Бегеју. Веће пилане налазиле су се у Сенти, Сремској Митровици, Белој Цркви и др. Међу првима и највећим била је фабрика Варда у Лађарку, фабрика шперплоча и фурнира Syrmia у Сремској Митровици и др.

Намештај и грађевинска столарија израђивани су у више фабрика, које су, пре свега, биле машинске столарске радионице, а мање индустријска предузећа. Постојало је више оваквих фабрика – у Великом Бечкереку, Сремској Митровици, Панчеву, Новом Саду и др.

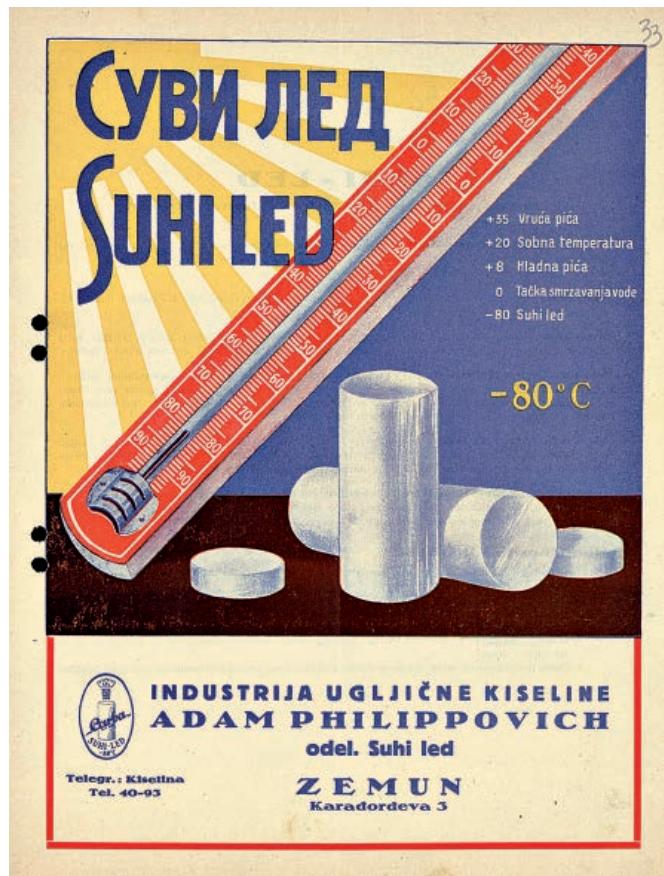
Кожарска индустрија није била развијена, иако су постојале сировинске претпоставке за њен развој. На то је утицао лош квалитет домаће коже, те се она углавном увозила. Производња коже остваривала се у *Фабрици коже Јохана Екиштајна* у Великом Бечкереку

(која је основана још 1823. године и била најстарија фабрика за прераду коже у Србији), *Суботичкој индустрији коже д.д.*, *Фабрици коже Ештерна браће Дајч* у Кули, *Сомборској фабрици коже а.д.* и др.

Као млада индустриска грана, са развојем кожарске индустрије, развијала се и индустрија обуће. Заправо, радило се о малим фабрикама које ни по производњи, ни по техничким могућностима нису сматране развијеним. Познате су биле: *Банатска творница ципела д.д.* у Вршцу, *Даница, творница финих ципела* у Суботици, *Механичка радионица ципела Ф.Пинц* у Руми и др. У Војводини је постојало и једно индустриско предузеће за прераду крзна са седиштем у Инђији.

Обим хемијске индустрије углавном је био примерен потребама Војводине и њеног тржишта. Неколико мањих фабрика више је имало карактер радионица за производњу одређених хемијских производа. У Војводини је постојала само једна фабрика тешке хемијске индустрије – *Зорка* – са седиштем у Суботици. Њено постојање било је од велике важности за развој и повећање аграрне производње. Средином 20-их година у њој је било запослено преко 200 радника. Својом производњом у потпуности је подмиривала југословенске потребе за плавим каменом, а велиkim делом и за вештачким ђубривом.

Постојале су и мање фабрике за производњу сапуна и свећа: *Јакоб Шицер и син* у Новом Саду (касније *Албус*), *Луксол* у Великом Беч-

Рекламни проспект за суви лед „Industrije ugljične kiseline Adam Philippovich“ – Земун

кереку, Мано Бек, фабрика сајуна у Суботици, Ерика, творница сајуна и козметичке робе у Суботици и др. Постојали су, такође, и већи капацитети за производњу штирка, скроба, сирупа, декстрола, лепила и др., који су имали по-вољну сировинску базу у војвођанској пољопривреди. Значајнија предузећа ове гране хемијске индустрије била су: Штиркана Панчевачке кредитне банке д.д. у Јабуци, Фабрика

штирка и конзерви М. Кој и синови д.д. у Суботици и др. Истовремено, постојале су и фабрике фармацеутских производа и лековитог биља – Д.Д. за производњу биља у Великом Бечкереку, Камендин а.д. за производњу серума у Новом Саду, Патриа, завод за производњу серума д.д. у Суботици и др.

Производња електричне енергије у Војводини била је веома скромна, превасходно условљена недостатком енергетских извора. Углавном су подизане мале електричне централе, које су првенствено служиле за потребе јавне расвете и осветљавање домаћинстава. У многим местима подигнуте електричне централе електрифицирале су шире подручје. Ипак, до свеобухватније електрификације није дошло, с обзиром на скромне производне могућности. У Војводини је постојала фабрика кабела (у Новом Саду) која се бавила производњом материјала за електрификацију земље.

Саобраћај Војводине имао је развијену базу већ у Аустро-Угарској. У том смислу може се говорити о релативно развијеном железничком саобраћају, будући да се четвртина југословенске железничке мреже налазила у Војводини. Међутим, саобраћајне везе у југословенској држави биле су веома неразвијене, посебно у јужним деловима земље, што је онемогућавало пласирање војвођанских производа и довоз сировина са тих простора. Између два светска рата у Војводини је изграђено неколико пруга: Орловат –

Отварање моста „Краљевића Томислава“ 1928. године у Новом Саду

Книћанин (1925), Книћанин – Тител (1927), Сремска Рача – Савска обала (1926), Больевци – Сава (1921), Инђија – Стара Пазова (спојни колосек), Земун – Новска (1928), Сента – Чока (реконструкција, 1927), Панчево – Београд, Кленак – Шабац и др.

Међутим, наслеђена путна мрежа је била неразвијена, због чега су многи крајеви Војводине били неповезани и без путева.

Такође, није било ни мостова преко већих река. Стога је почела изградња неколико друмских путева који су побољшали везе између већих градских центара у Војводини. Неки од тих путева су: Пивнице – Врбас, Србобран – Турија – Надаљ, Бачко Градиште – Чуруг – Жабаљ, Нови Сад – Ковиль, М. Торак – В. Торак – Ст. Итебеј, Ковин – Панчево, Шашинци – Рума – С. Митровица, Панчево –

Долово, као и мостови на Дунаву код Новог Сада, на Сави (Кленак – Шабац) и на Тиси код Титела. Најзначајнији пут, који је изграђен између два светска рата, био је међународни пут Београд – Нови Сад – Суботица.

Речни саобраћај имао је солидну основу већ у Аустро-Угарској. У том смислу, Војводина је мрежом пловних путева, највише Дунавом, била добро повезана са средњом и југоисточном Европом. Речним саобраћајем углавном су се извозили пољопривредни производи – жито и кукуруз, а увозио угљ и друге сировине. Важнија пристаништа била су у Великом Бечкереку (Бегеј), Панчеву (Тамиш), Новом Саду и др. Постојало је, такође, и неколико бродарских предузећа: *Бродарство Гутмана и Франка – Нови Сад*, *Бродарство Симе Шулца – Панчево*, *Дирекција бачких канала – Сомбор (касније у Београду)*, *Бродарство Лабуд – Земун* и др.

Занатство у Војводини доживело је веома брз развој, који је био условљен потребама богатог сељаштва, увећањем средњег сталежа, царинском заштитом од стране конкуренције, као и чињеницом да за отварање занатских радњи нису била потребна велика средства. Војвођанско занатство је, и по броју радионица и по квалитету рада, спадало у најразвијеније привредне гране у држави. Оно је било најразвијеније код Немаца, посебно грађевинарство, ужарство, вунарство, бачварство, коларство, обућарство, воскарство, лимарство и тако даље. Металопрера-

Обртница издата Атили Јурчаку за обављање зидарског заната

ћивачки занати били су најразвијенији код Мађара. У време велике економске кризе занатство је запало у тешкоће, које су настале и услед развоја индустријске производње,

нарочито у неким областима – обућарству, папучарству, опанчарству, кројаштву и др.

Занатство се највише развило у југозападној Бачкој, а од градова у Суботици, Новом Саду и Сомбору. Једна од карактеристика војвођанског занатства је била и та, да је занатских радњи било много више у селима него у градовима. Постојале су различите гране занатства – у металопрерадивачкој, електротехничкој, прехрамбеној, дрвнопрерадивачкој, грађевинској, текстилној, графичкој, хемијској области, области личних услуга и др. У развоју занатства важну улогу имала је и Привилегована занатска банка.

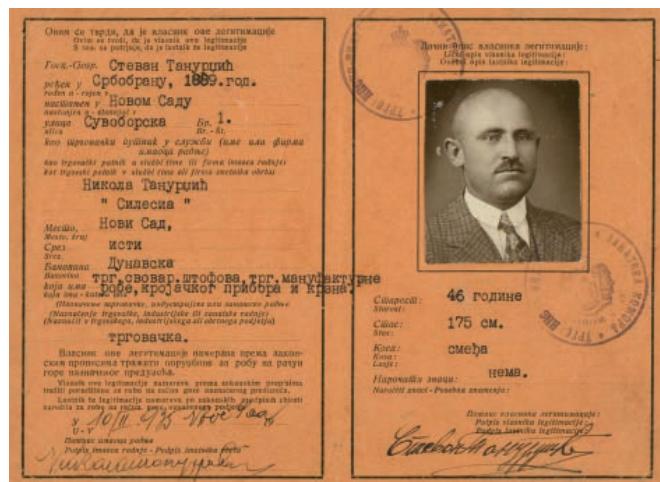
За привредни развој Војводине трговина је била од посебног значаја. У периоду 1918 – 1922. године оснива се велики број трговачких

предузећа на мало, док је развој трговине на велико био у самом зачетку. Најбројније су биле трговине мешовитом робом и животним намирницама. Посебно су биле развијене мануфактурна трговина, трговина машинама, на- мештајем, колонијалном робом и др.

У овом периоду развијала се и спољна трговина, која се бавила увозом и извозом производа војвођанске привреде. Углавном су се извозиле сировине по релативно ниским ценама, а увозили финални производи по високим, што је доводило до негативног спољнотрговинског биланса. Из Војводине су се највише извозили аграрни производи: кукуруз, пшеница, кудеља и хмель (у чему је Краљевина СХС била други извозник у Европи), рано поврће, свиње, сирова свила и др. Увозници ових производа углавном су били Аустрија, Чехословачка, Немачка и Италија.

Од 1921. године у Војводини делују и две берзе – Новосадска продуктна берза, која је 1924. године проширења у Новосадску производну и ефектну берзу, и Сомборска пољо-привредна берза, основана 1925. године. На берзама се углавном трговало житарицама, кукурузом, млинским, али и другим производима.

После Првог светског рата Војводина је наследила и развијено аустроугарско банкарство. Делују и оснивају се многи новчани заводи, банке, штедионице, штедно-кредитне задруге и др. Истовремено, од 1918. године у Војводини делују и филијале државних бана-

Легитимација трговачког путника
Стевана Танурића

Оснивачки удео „Задруге економа за обезбеђење“ из Сомбора, 1922. године

ка – Народне банке Краљевине СХС, Државне хипотекарне банке, Занатске банке, као и филијале београдских, загребачких, љубљанских, сарајевских и других банкарских институција. У овом периоду запажено је присуство и страних новчаних завода и капитала, који је директно продирао у војвођанску привреду (нпр. у електричну централу у Новом Саду), или индиректно, преко новчаних завода чија су седишта била у Војводини. Највише

се осећало присуство пештанско-бечких банкарских институција.

Развој банкарских институција карактерише широка територијална распрострањеност и присуство бројних новчаних завода у градовима Војводине, који су располагали капиталом до 1.000.000 динара, а само мањи број и капиталом до 3.000.000 динара, па и више. Углавном делују мали новчани заводи, иако је било покушаја да се формира и један вели-

ки завод, до чега није дошло. Значајно место заузимале су Прва хрватска штедионица и Српска банка и др. Године 1923. постојале су 193 банке: немачких 41, српских 35, мађарских 34, словачких 7 и румунских 6. Акцијски капитал био је распоређен на следећи начин: српске банке 104.710.000 (60,63%), немачке банке 43.321.800 (25,09%), мађарске банке 17.795.000 (10,30%), словачке банке 5.312.000 (3,08%) и румунске банке 1.548.000 (0,90%). Београдске банке пресудније су утицале на развој банкарства у Војводини. Њихов утицај више је условљен територијалном блискошћу, а мање пласираним капиталом. Отуда се у Војводини појављују бројни београдски новчани заводи: Београдски кредитни завод, Београдска трговачка штедионица, Београдска трговачка банка, Дунавска банка, Есконтна банка, Београдска банка, Српска банка, Југословенска трговачка банка, Прва српска земљорадничка банка и др.

Само у 1930. години број банкарских и штедних установа повећан је на 160. Постојање великог броја малих и средњих завода и њихова тесна веза са комитентима били су битно обележје развоја војвођанског банкарства између два светска рата.

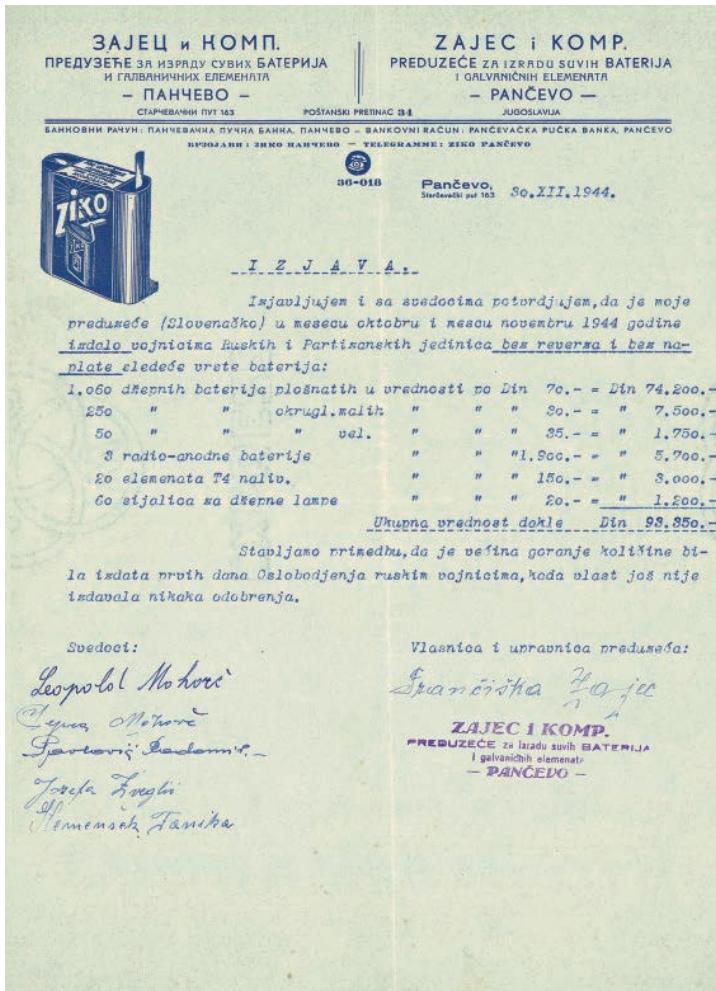
Иако је велика економска криза неповољно утицала на све гране војвођанске привреде, она се почела опорављати од половине 30-их година када је оживела и индустријска и занатска производња. Знатан део индустријских предузећа која су изграђена између 1918. и

1938. године, а било их је 390, управо је и настало 30-их година. Иако се радило о мањим предузећима, њихово формирање означавало је процесе опоравка војвођанске привреде.

Други светски рат прекинуо је ове процесе и довео привреду Војводине у изузетно тежак положај. Успостављањем три окупационе система на овој територији – немачког, мађарског и усташког – привреда се нашла у различитим административним и економским условима. У зависности од карактера окупационих система и развијености НОП-а, била је, више или мање, интегрисана у основе економске политике окупатора. Индустрија и пољопривреда углавном су биле органски повезане са привредним системима окупатора, а целокупна организација и производња у функцији интереса и начела његове економске политике и ратних циљева. У таквим околностима, иако није претрпела обимнија ратна разарања, осим у Срему, привреда је била изложена систематској експлоатацији и грубој пљачки.

Последице окупације и рата најнеповољније су се одразиле у индустрији, саобраћају и пољопривреди. Индустрија је нарочито страдала приликом повлачења окупационих снага са територије Војводине када су многа предузећа и привредни објекти демонтирани и оштећени. Том приликом највише је страдала индустрија у Срему и новосадском округу.

Због тих губитака, а и других поремећаја, посебно недостатка стручних кадрова, си-

Изјава предузећа „Зајец и комп.“ – Панчево, о количини и врсти издатих батерија, без реверса и наплате, војницима руских и партизанских јединица

ровина, транспортних средстава и др., озбиљно су смањени производни капацитети војвода- ћанске индустрије и могућности њиховог нормалног коришћења. Непосредно после ос- лобођења, индустрија је – као и остала при-

вреда – према проценама, била у тешком и хаотичном стању. Велике штете нанесене су и саобраћају Војводине, посебно путној и железничкој мрежи. Штете у путној мрежи процењене су на 245.544.306 предратних ди-

нара. Порушени су скоро сви мостови на великим рекама и каналима.

У сличној ситуацији биле су и привредне области које су у економском животу Војводине заузимале значајно место – занатство, трговина и угоститељство. Број занатских радњи смањен је за 35% у односу на стање из 1941, до окупације, а трговачких и угостиteljskih за око 30%, односно 50 одсто.

Штете су претрпели и стамбени објекти. У односу на друге крајеве земље, њихова оштећења у Војводини била су мања. Порушено је или оштећено 10.138 стамбених зграда, односно 2,82 одсто. Од тог процента највише су страдали стамбени објекти у Срему 68%, у Бачкој 26% и у Банату 6 одсто.

Пољопривреда Војводине претрпела је највеће губитке. Различитим мерама секвестрације имовине, реквизиције стоке, хране и друге робе, уништења пољопривредног инвентара – алата, трактора и других машина, као и грубом пљачком, окупатор је озбиљно умањио производне могућности и способности војвођанске пољопривреде. Она је била скоро потпуно парализана и лишена основних производних средстава. Преко 50% сточног фонда којим је располагала пред рат, опљачкано је и уништено. Сточарство је упропашћено и бројно и квалитативно. Пољопривреда је остала без потребне радне снаге и вучне стоке, што је стварало посебне и крупне проблеме у обради око 800.000 км² напуштене земље, која се мерама конфискације нашла у својини државе.

У таквој ситуацији (знатно оштећених и поремећених привредних извора и односа) приступило се санирању и обнови привреде Војводине након рата. Процес обнове заснивао се на дубљим социјално-економским идејама и интересима, којима се антиципира подржављење укупне привредне структуре. Предузимају се мере конфискације, којима се 1945. године имовина ставља у државно власништво, чиме се радикално мењала власничка структура привреде. Конфискација се оправдавала патриотским разлозима, с обзиром на схватања да су мотиви колаборације у рату 1941 – 1945. били класног карактера. Она се подједнако односила на све привредне гране. У пољопривреди су на удару били поседи немачке мањине, поседи свих сарадника окупатора и др. На тој основи, у Војводини је створен земљишни фонд од 668.412 ha (односно 40,58% југословенског фонда) за остварење планиране аграрне реформе и колонизације. Из овог фонда земљу је добила 137.951 породица. Аграрна реформа 1945. године је, такође, довела до уситњавања поседа у Војводини – 181.622 газдинства имала су посед мањи од 17 км². У односу на 1931. годину, њихов број повећао се за 41.261 поседа.

Већ 1945. године под ударом конфискације нашло се 55% предузећа, 79% рударства и 90% црне металургије. Од укупно 992 индустријска предузећа, чија се финансијска вредност процењивала на 1.158.617.425 динара, конфисковано је 560 предузећа. У ново-

садском округу вредност конфисковане имовине процењена је на 385.654.932, у сомборском на 298.045.127, у петровградском на 179.835.414 и у суботичком на 89.688.471 динара. Највише је конфискована млинска индустрија: 149 од укупно 173 предузећа, кудельна 100 од 108, електрична 23 од 28, хемијска 25 од 39, прехранбена 20 од 28 и тако даље.

Банкарски систем је, такође, подвргнут радикалној конфискацији. На удару се нашло приватно банкарство, које је подвргнуто патриотским, идеолошким, али и економским критеријумима вредновања. У Војводини се на крају рата затекла разноврсна и знатно ослабљена мрежа банкарских институција, нарочито у већим градским средиштима. Остале су бројне банкарске институције, иако је њихова материјална основа била незнатна: Народна банка а.д. – Филијала Нови Сад, Државна хипотекарна банка – Филијала Нови Сад, Трговачка и обртна банка д.д. – Нови Сад, Централна штедионица на задружној основи – Нови Сад, Централни кредитни завод Нови Сад – Филијала Српске банке Загреб и др.

Према већини ових банака применењене су мере конфискације које су у велико реализовали органи Војне управе, основане непосредно по ослобођењу Војводине 1944. године, а под чијом су управом били сви привредни ресурси и процеси. Конфискацијом је обухваћено 58 банкарских и кредитних установа, чија је вредност процењена на 13.000.388.750

динара. Највише банака конфисковано је у новосадском округу (18), сомборском (12), суботичком (8), панчевачком (8), петровградском (6) и сремскомитровачком (5).

Процеси овакве својинске трансформације, који су довели до државног власништва у банкарству, створили су претпоставке за његово уређивање на новим друштвеним основама. У том смислу, већ у јесен 1944. године донесена је Уредба о конституисању Привредне банке Војводине, да би се конституисале и филијале државних банака: Главна филијала Народне банке у Новом Саду и филијале у Зрењанину и Суботици; Главна филијала Индустриске банке у Новом Саду и филијале у Зрењанину и Суботици; Филијала Поштанске штедионице у Новом Саду; Главна филијала Државне хипотекарне банке у Новом Саду; Филијала Задружне и пољопривредне банке у Новом Саду, која је укинута 1946. године.

Привредна банка отпочела је са радом у мају 1945. године и у свом пословању највише се оријентисала на кредитирање обнове, промени добара и привредних делатности покрајинског и локалног карактера. Уредбом о оснивању предвиђено је да главницу банке чини целокупан иметак Штедионице Дунавске бановине у Новом Саду и њених огранака и иметак Филијале Државне хипотекарне банке и Народне банке на подручју Војводине.

У контексту овакве привредне ситуације приступило се обнови економских потенција-

ла Војводине, који су требали да остваре монопол државе у привредном животу и стабилизацију политичких и друштвених прилика.

У првој етапи предвиђала се обнова привреде која је производила за потребе војске, фронта и становништва. Примат у овој етапи обнове имали су индустрија, саобраћај и пољопривреда. Поједине индустријске гране су се, у зависности од потреба фронта, становништва и сировинске базе, брже обнављале и укључивале у производњу: прехранбена, млинска, куДЕЉАРСКА, кожарска и др.

Спорије су се, међутим, обнављале металска, електро, хемијска и дрвна индустрија. Обновом су обухваћени и занатство, трговина и угоститељство. Обнова занатства и трговине развијала се нешто спорије јер се одласком немачке мањине број занатских и трговинских радњи знатно смањио.

Друга етапа обнове, тзв. планска обнова, предвиђала је изградњу нових привредних објеката, али ће до ње доћи нешто касније. Све ове мере имале су за циљ стабилизацију друштвених прилика и нове власти, која је произишла из карактера отпора на тлу Југославије 1941 – 1945. године.

*Проф. др Ранко Кончар
Лиљана Дожић*

ЛИТЕРАТУРА

1. Теодор Аврамовић, *Привреда Војводине од 1918. до 1929/30. с обзором на спање пре Првој светској рату*, Нови Сад, 1965.
2. Љубица Шијачки, *Привреда Баната између два светска рата*, Нови Сад, 1987.
3. Никола Вучо, *Привредна историја Југославије*, Београд, 1962.
4. Мијо Мирковић, *Економска историја Југославије*, Загреб, 1958.
5. Сергије Димитријевић, *Страни калиштал у привреди бивше Југославије*, Београд, 1958.
6. Никола Л. Гаћеша, *Привреда Војводине између два светска рата*, у *Зборник Матице српске за историју*, Нови Сад, 1980, бр. 22, стр. 84–109.
7. Ранко Кончар, *Срем 1918–1945*, у *Зборник Музеја Срема*, Сремска Митровица, 1997, бр. 3, стр. 95–105.
8. Ранко Кончар, *Банкарство од 1945. до 1950. године*, у *Историја банкарства у Војводини*, Нови Сад, 2001, стр. 510–534.
9. Ранко Кончар, *Друштвено-економске промене у Војводини од ослобођења до краја рата*, у *Војводина у НОР-у и социјалистичкој револуцији*, Нови Сад, 1984, стр. 393–425.

ON DEVELOPMENT OF THE ECONOMY OF VOJVODINA

1918–1945

The economy of Vojvodina acquired a distinguishable physiognomy already in the 19th century. It was of predominantly agrarian character, relying on the agricultural, food processing and manufacturing industries, which sprouted from the widespread farming and livestock breeding sectors of production. Those features, inherited from the time of Austria-Hungary, overwhelmingly continued to prevail in XX century.

Until 1918 (i.e. when it joined the Yugoslav state) about 70% of the population in Vojvodina engaged in the agricultural production, the structure of which was dominated by the large estate. Therefore, Vojvodina was on the whole considered an agrarian region developing its specific forms of the agrarian industry. Its economy was quite closely integrated into the economic system of Austria-Hungary, as, on the one hand, Vojvodina gradually became an exporter of its agricultural surpluses, particularly cereals and mill products, to more developed Central Euro-

pean markets, while on the other, it increasingly became a user of their industrial products.

Upon joining the Yugoslav state, the economic and social position of Vojvodina was undergoing major changes, because its economy had to accommodate to the new administration, legal and economic environment, primarily to the economies of other constitutive parts of the Yugoslav state, which were also agrarian by nature, but much less developed. Consequently, from the economic point of view the adjustment processes of Vojvodina's economy were much more complex and difficult. Particular problems were encountered in the field of agricultural production, considering the fact that the less developed Yugoslav market could not absorb the surpluses of Vojvodina's agricultural produce, which took the brunt of the "pricing scissors". Contributing to the unfavourable status of Vojvodina's agriculture was also the country's concept of industrialization, which was based on

The Harvest in village Dobrica, 1926

a protectionist kind of system and shielding of industrial product prices.

More profound changes in Vojvodina's economy took place already in 1919, with commencement of the agrarian reform and liquidation of the large estates. The political, social and

national motives prevailing in the implementation of the reform had negative impacts upon the organization of agricultural production that had been in place until that time, since they led to fragmentation of the estates (60% of the newly formed estates had an acreage of less than 5

hectares) and their being handed over to eager local individuals, volunteers, colonists, optants and others. The new landowners were generally unused to farming and technically poorly equipped for a more intensive agricultural development. The agrarian reform was aimed at the estates which were at the core of the agricultural production in Vojvodina, e.g. estates belonging to the Count Kotek, Lelbach family, Kalok episcopy, Count Seczenyi, Count Čekonić*, Count Karaczonyi, Count Baczanyi, Duke Odeskalky, Dundjerski family, Lederer brothers, Count Eltzi and others. Until the end of the 1920s some of those weaknesses were gradually overcome, however the estate of Vojvodina was also levied with heavy taxes, which put it into an inequitable position compared to the estates in other parts of the country. The tax burden used to reach even 50% of the overall real-estate tax revenues, which considerably diminished Vojvodina's income and slowed down its economic growth.

The agrarian reform brought about some social and economic changes, particularly in terms of the proprietary relations and ownership disproportions, failing however to solve the social and economic problems of the peasantry, or create conditions for a more intensive agri-

cultural development. Thus, by the end of the 1920s, the peasantry was in exceptionally grave economic position. Because of indebtedness, the peasants started to sell or loose their land, in favour of proprietors belonging to rich urban strata or wealthy farmers, whose economic power grew increasingly stronger.

The agrarian reform was accompanied by a colonization process, which considerably changed Vojvodina's economic and social structure. The colonization process encompassed volunteers from the First World War, optants and refugees. The volunteers enjoyed privileged position, considering the fact that their land grants were guaranteed by Law and that they were entitled to financial aid for the purpose of building their houses, procuring respective tools of production and other purposes. The settlers were mainly poor peasants from the Dinara region, used to extensive farming and production.

The agricultural development after 1918 was dominated by the farming production, i.e. production of cereals, which although the most prominent in the country was considerably lagging behind the ones in European countries. The staple products were: wheat (30%) and maize (40% of average Yugoslav output), industrial plants – sugar beet and especially hemp (which accounted for 50% of Yugoslav production volumes), followed by green peppers (sufficient not only to meet local needs, but also provide surplus quantities for export), medicinal herbs and vegetables.

* The closest transcription of the Serbian letters which have been retained in their original form for the sake of maintaining the orthographic appearance of respective geographical and biographical names would be: č=tch, č=ch, š=sh, ž=zh, đ=dzh.

Fruit production was of secondary importance in the agricultural production structure, apart from grape growing, which was developed in the region of mountain Fruška Gora, Vršac and sandy terrains of Subotica and its surroundings. The grape growing tradition was a long-standing one.

Great importance was also attributed to the development of livestock breeding. However, in the wake of the agrarian reform and liquidation of the large estates, the sector was hit by grave difficulties, since, due to a sell-out practice, exports and slow renewal, the livestock reserves were devastated. In some livestock breeding sectors, the livestock reserves fell by even 40%. The highest growth rates were recorded in the fields of hog and horse breeding, with more moderate rates in the fields of cattle and sheep breeding.

Respective attention was, likewise, paid to the development of fish growing. Those activities were handled by a number of fish growing collectives that disposed of their own fish ponds. However, the only large fish pond in Vojvodina was the one in Ečka. The main kinds of fish included: carp, pike, sturgeon, catfish, etc. The collectives took care of young fish breeding, as well as of fish stocking. Their work was jointly managed by a central collective seated in Novi Sad.

Hunting was mainly developed as a sports discipline, managed by the Federation of Hunting Societies of Vojvodina.

Forestry was poorly developed in Vojvodina. It was under the governance of two administrations, one of which was located in Apatin (later in Novi Sad) and in charge of the Banat and Bačka regions, while the other was situated in Vinkovci covering the Srem region. The largest lumber camp was the Forest Administration of Petrovaradin Proprietary Municipality in Sremska Mitrovica. The forest industry rested on several kinds of trees – black locust, pine tree, poplar, willow, oak, lime tree and European ash tree.

Water management was assigned particular importance, considering the facts that Vojvodina was situated in a rather important hydrographic region and disposed of large water courses – the rivers of Danube, Tisa, Sava, Tamiš, and Begej, as well as a number of canals built for the purpose of regulating the water courses and creating new arable land surfaces. The well-branched hydraulic system of Vojvodina, inherited from Austria-Hungary, was taken care of by a number of water management collectives, which all belonged to a single organizational system, which incorporated both basic units and central ones. The collectives were financed from the water utilization taxes collected from users of the collectives' services. They mainly engaged in the construction of bank protection dikes, ground water regulation, flood control, drainage, etc.

The agricultural collectives, also inherited from the Austro-Hungarian times, were given

Grape-gathering

prominent place in the development of Vojvodina's agriculture. Their creation and development were mainly driven by economic forces, although organization wise they also appeared under ethnic names, such as the Association of Serbian (Hungarian, Slovakian) Agricultural Collectives, and *Agraria* established by Germans

living in Vojvodina in order to strengthen their economic and national positions in the Province. In terms of its economic potentials and organization, *Agraria* disposed of considerable influence.

In spite of numerous difficulties, affecting Vojvodina's agriculture after 1918, it continued to develop within the framework of the overall

economic environment, which was particularly true of the food processing industry and agricultural production, which were increasingly in demand.

However, before long the years of stagnation turned up, due to accelerate over the period of the major economic crisis from 1929 – 1933. The crisis had negative impacts upon the regions disposing of agricultural produce surpluses, the prices of which were abruptly dropping. The Yugoslav government attempted to alleviate the deep crisis in Vojvodina's agriculture resorting to the measures of government pricing policy (privileged buy-up enterprise – *Prizada*) and monopolized buy-up of cereals. Those efforts, however, yielded no results, because cereal price fluctuations continued to depend upon market conditions rather than state interventions. In view of the fact that agricultural produce prices were openly put at mercy of the “price scissors”, the farmers in Vojvodina inevitably slid into excessive debts. The average debt amount was approximately 25,000 dinars, which gradually lowered their purchasing power and diminished their debt repayment prospects. All of those factors led to passing of the Farmers Protection Law (1932), known as the Peasant Moratorium Law, which provided for postponement of debt repayment, especially postponement of enforced sale of the debtor's estate toward debt settlement. Those measures cut the indebtedness by half. Notwithstanding, the greatest number of farmer debtors came from Vojvodina, with the

largest debt amounting to 100,000 dinars. Such a situation induced increasingly frequent sale of small farmer estates, mainly to the benefit of larger landowners, richer strata of the German ethnic minority and others.

With the economic crisis subsiding and thanks to the measures of the Yugoslav government, the position of the farmers started to improve. That trend was reflected in the increased exports of the agricultural produce and more stable environment for the agricultural production.

After Vojvodina joined the Yugoslav state, the development of its industry was facing the same problems as were encountered by the agriculture. The Yugoslav market was not ready to accept the surpluses of Vojvodina's industrial production. That was also due to other reasons, primarily the poorly developed transportation communications, low purchasing power of the population, adverse loan granting policies, non-stimulating protective customs barriers, and the like. All of those factors, in spite of the postwar economic environment, led to lagging behind of its industrial development as compared to other Yugoslav regions – Slovenia and Croatia in the first place.

The main course of Vojvodina's industry was set by the agricultural production. In such a context, the most propulsive industrial branches were those for which domestic raw materials were available. Industrial enterprises mainly developed from handicrafts workshops,

The Windmill in Čurug

or by means of expanding smaller factories. Thus, by the end of the 1930s there were 439 industrial enterprises in Vojvodina. Only nine of them employed more than 200 workers, 18 enterprises employed 100-200 workers, 129 more than 20 workers and 242 less than 20 workers. The greatest number of workers was employed in the textile, hemp processing, brick and tile manufacturing industries.

In the structure of Vojvodina's industry the most widespread branches were those of food processing and textile. In terms of the number of enterprises and their respective capacities, the mill industry was the most prominent industrial segment, whereas its development over the previous period had been conformed to the more developed Austro-Hungarian market. That industry, however, was the hardest one to fit into the new economic frameworks; it suffered major losses caused by the state policy which favoured exports of wheat rather than flour. Thus, mill products could not find their way to either foreign or local markets, if sold at commercially viable prices.

Already in 1927, the mill industry experienced a radical drop of production, with a utilization rate of only 27%. The situation was especially difficult for small size mills, while the larger plants managed to shield themselves by means of the cartel, which was one of the strongest in the country. The mill industry crises manifested in the closure of mills, while some of the facilities were dismantled and sold to Austria

The Brewery of Lazar Dundjerski in Veliki Bečkerek, 1920

and Czechoslovakia. In the result, the number of mill operating in 1940 was smaller than in 1921.

The sugar refining industry of Vojvodina was the leading one in the country. Four out of the total of eight sugar refineries were located in Vojvodina. Three of them were built before the First World War (in Veliki Bečkerek, Novi Vrbas and Crvenka), while only one sugar refinery

was built thereafter (1926) – in Stari Sivac, as a collective enterprise. One of the largest and the most modern sugar refineries was the plant in Veliki Bećkerek, with the majority interest held by foreign capital, as was also the case with other sugar processing plants. The major investor of the Veliki Bećkerek plant was the Swiss Credit Bank of Zurich. The sugar refinery in

Crvenka was under control of the Prague Credit Bank, one of the most prominent ones in Europe at the time. For its raw materials the sugar refining industry relied on the developed production of sugar beet, which was a staple industrial crop in Vojvodina.

One of the very developed industries was alcohol manufacture. However, capacities of the industry exceeded demands of the Yugoslav market by large. The number of alcohol manufacturing plants rose in the new state, leading to oversized production and stiff competition. In 1926, the utilization rate of the alcohol manufacturing plants in Vojvodina was 30%, which was a sign of a serious crisis. The largest alcohol manufacturing plants included the *Denatured Alcohol Factory* in Crvenka, built by the sugar refinery in Crvenka, *Bačka – Denatured Alcohol and Yeast Factory* in Subotica, *Fruškogorac – Champaign Manufacturers and Wine and Bottle Traders Lp.* in Novi Sad, *Banat Champaign Cellar* in Vršac, *Mozer* in Zemun (Champaign manufacturers), *Cognac Still of Serbian Credit – Saving Bank Plc.* in Bela Crkva, industrial still plants in Crvenka, Vršac and Veliki Bećkerek, Novi Sad distillery, vinegar factories in Bačka Palanka and Bački Brestovac, and others.

Beer brewing also belonged to rather developed industries. Out of the total of 35 breweries in the country, one fifth was located in Vojvodine, while all of those plants were founded before the First World War. The Vojvodina breweries accounted for 15% beer producing capacities of the country. The beer industry leaned on

the developed hop production. The best known breweries were: *I.M. Weifert* – Pančevo, *Josip Aman* – Apatin, *Gerber Plc.* – Stari Bečej, *Lazar Dundjerski* – Veliki Bečkerek, *Alexander Tzoffmann* – Vršac, *Lazar Dundjerski* – Čib.

In view of the favourable raw material basis, Vojvodina disposed of a highly developed meat processing and canning industry. Major enterprises in that field included: *Hartman & Konen* – Subotica, *Abattoir and Delicatessen Industry* – Šid, *Korhec Julije Abattoir and Salami Factory Lp.* – Čoka, *Pušić M. Dinko Abattoir Enterprise* – Kovin, *Hertz & Son Salami Factory* – Banatski Karlovac, etc. The first commercial meat canning plant in Vojvodina was founded in Novi Sad, in 1922, under the name of *Kulpin*.

The foodstuff industry also included dairy products, flour, candies, chocolates, and other products. Major companies in that field were: *Danubius Pastry Factory* in Novi Sad, *Yugoslav Bread Plant* in Subotica, *Bread Plant* in Veliki Bečkerek, *First Banat Factory of Macaroni and Noodles* in Veliki Bečkerek, etc. In Vojvodina there was also a great number of candy and chocolate plants, the most prominent of which were: *Ruff Brothers* in Subotica, *Pietet* in Novi Sad, *Ifko* in Vršac, etc.

Paprika processing also belonged to the most important foodstuff industries of Vojvodina. The raw material basis of that industry was paprika which was grown as an industrial plant. Paprika production was especially developed in northern parts of Vojvodina – Horgoš, Novi

Kneževac, etc. Already in 1929, Vojvodina's paprika processing was among the leading industries in Europe. The major paprika mills included: *Deneš Brothers, Paprika Mill and Wholesale* in Horgoš, *Merkur Plc.* in Horgoš, etc.

The edible oil production was also among the leading branches of the foodstuff industry. The largest plants were located in Veliki Bečkerek and Vrbas.

The textile industry also ranked high in the structure of Vojvodina's economy. It developed before the First World War, and bloomed after 1918. Particular growth rate was recorded in the manufacture of cotton fabrics, knitted fabrics, stockings and socks, lace, silk ribbons, hats, ropes, etc. Expansion of the textile industry was partly a result of the high demand in textile fabrics and the protective customs policy.

Within the textile industry a steep growth rate was also recorded in the field of hemp processing, which relied upon extensive hemp growing activity in the Bačka region, rendering about 50% of the domestic hemp production. A great number of plants engaged in the hemp processing, whereas a smaller number of factories were involved in the finished products manufacture. Among the plants engaging in that industry were: *Bačka, Hamp Factory Plc.* in Novi Vrbas, *Kototek Hemp Plant* in Futog, *Rope and Cord Factory Plc.* in Odžaci, *Michels Hemp Soaking and Rope Manufacturing Plant Plc.* in Stara Palanka, *Weitzenfeld & Friend – Subotica Hemp Industry* in Subotica, *Net Factory Plc.* in Veliki

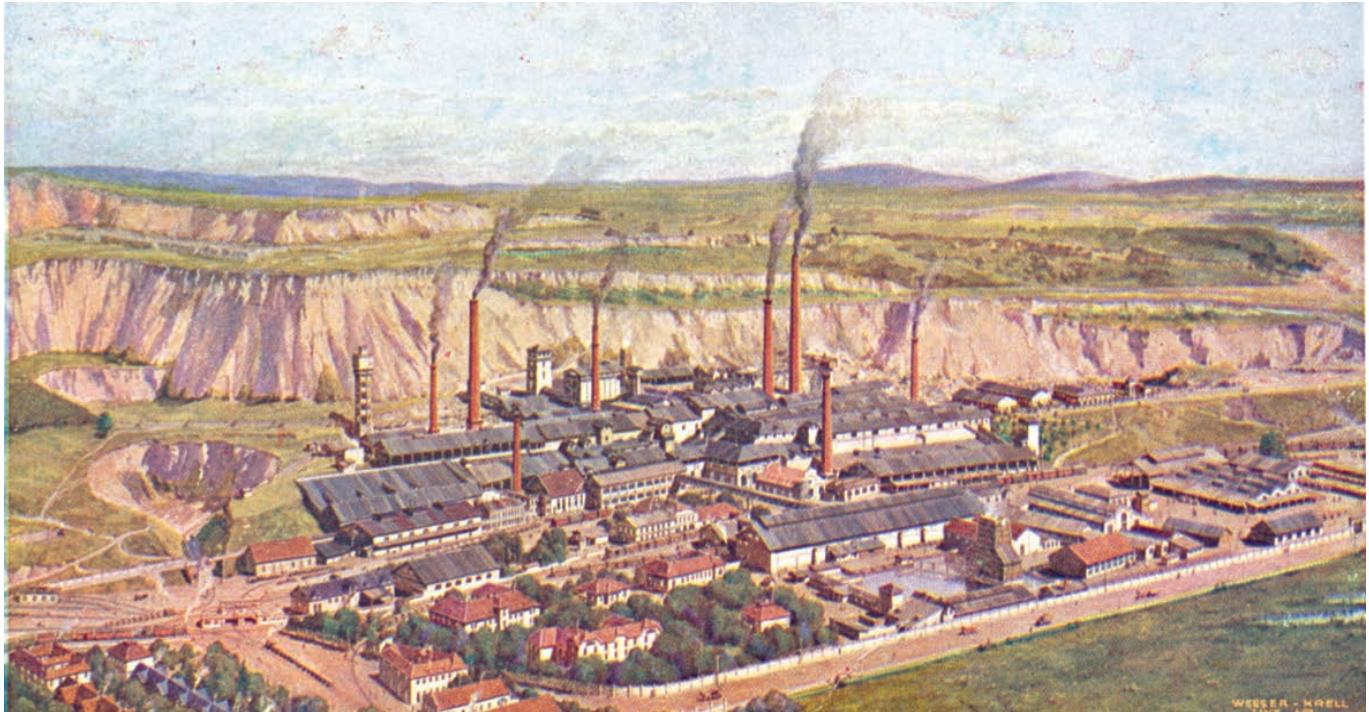

The Worsted Factory in Kula

Bećkerek, etc. Products of the hemp industry were also exported to European markets – in Germany, Hungary, Austria, Czechoslovakia and other countries.

The textile industry included the manufacture of silk, wool and cotton. Silk factories were located in Novi Sad, Pančevo, and Stara Kanjiža. Those were the only plants in the country producing raw silk, which was almost

entirely intended for export. Wool manufacture mainly depended on the development of livestock breeding, which was undergoing a serious crisis after 1918. Nevertheless, a few factories dealing with knitted fabrics, wool knitting and ready-made clothes were built in Vojvodina. Rather developed was the industry of stockings and coarse fabrics manufacture. Major factories in that respect were located in Kula, Veliki

The Cement Factory in Beočin

Bećkerek, Apatin, Subotica, Velika Kikinda and Novi Sad. Also important were the parachute manufacturing plant in Indjija, the spinning and hosiery mill in Sremska Mitrovica, the silk, ready-made clothes and knitted fabrics in Zemun (which was considered as the center of the Srem region textile industry), etc.

One of the most important industrial branches, after the mill industry, was the manufacture of construction materials, which included bricks, tiles, cement and concrete products. The brick and tile manufacture was performed in a great number of brick works, accounting for more than a half of the Yugoslav manufacturing capacities

in that field. Because of their high quality, bricks and tiles were exported to other countries. That industry was also occasionally facing difficulties caused by oversized capacities, loss of the Austro-Hungarian market, relatively small volume of the construction activities in Vojvodina, etc. By the end of the 1920s only 30% of the available capacities were in use. The major brick works included: *Matija Bahman Brick and Tile Factory* in Pančevo, *Stara Kanjiža First Steam Brick and Tile Works Plc.* in Stara Kanjiža, *Karlovci Brick Works Plc.* in Sremski Karlovci, *Bon Steam Brick Works* in Kikinda, etc. Vojvodina also disposed of the industries of cement, ceramics and stone

production, particularly in the *Beočin Cement Plant, Marble and Stone Industry* in Subotica, *Sandor Polak China and Majolica Plant* in Novi Sad, *Marble, Granite and Artificial Stone Plant* in Veliki Bećkerek, *Paragovo Quarry and Construction Company Plc.* in Sremska Kamenica, *Bazalt Quarry and Construction Company Plc.* in Novi Sad, and others.

Although not disposing of a raw material base, the metalworking industry of Vojvodina had a long-standing tradition. Its more intensive development started in after the First World War, when it managed to achieve a major upturn. However, already in 1924 it started to experience hardships, which were difficult to overcome, since its position was additionally aggravated by the economic crisis. The major factories in that field were: *the Ferum Factory for Railroad Car Repair and Manufacture* in Subotica; *Zemun factory Ikarus*, specializing in aircraft engine manufacture; *First Yugoslav Factory of Radiators and Boilers Plc.* in Veliki Bećkerek; *Bon Brothers' Iron and Tempera Foundry* in Velika Kikinda; *Novi Sad Screws Factory*; *Jugoalat Metal Tools Factory* in Novi Sad; *Zefir Stove Plant Plc.* in Subotica; *Union Lp. Factory of Metal Products* in Kula; *Zmaj Aircraft Factory* in Zemun, etc.

Irrespective of a modest raw material basis, Vojvodina also developed lumber industry, which mainly engaged in the manufacture of finished products – furniture, woodwork products, and products intended for agriculture. There were several steam sewing mills, which were

located on the rivers of Danube, Tisa and Begej. Major saw mills were located in Senta, Sremska Mitrovica, Bela Crkva, etc. Among the first and the largest were *Varda* factory in Laćarak, *Syrmia* palywood and veneer factory in Sremska Mitrovica, etc.

Furniture and construction woodwork products were manufactured in several factories, which were mainly machine joiner workshops rather than industrial enterprises. There were several such factories – in Veliki Bećkerek, Sremska Mitrovica, Pančevo, Novi Sad, etc.

The leader industry was not developed, although Vojvodina disposed of respective raw materials needed for such development. That was due to the poor quality of domestic leather, so that leather was mainly imported. Leather manufacture was performed in the *Leather Factory of Johan Ekstein* in Veliki Bećkerek (which was founded yet in 1823 and was the oldest leather processing factory in Serbia), *Subotica Leather Industry Plc.*, *Eterna Leather Factory of Deisch Brothers* in Kula, *Sombor Leather Factory Plc.*, etc.

Along with the leader industry footwear manufacture also developed as a more recent industry. The industry in fact involved small factories, which could not be considered as developed, neither in terms of the output, nor their technical potentials. The best known ones were: *Banat Footwear Factory Plc.* in Vršac, *Danica Fine Footwear Factory* in Subotica, *F. Pintz Mechanical Footwear Workshop* in Ruma, etc. In Vojvodina there was also one furrier enterprise seated in Indija.

The volume of the chemical industry was mainly suited to the needs of Vojvodina and its market. Several small size plants more resembled workshops for manufacture of certain chemical products than factories. There was only one large-scale chemical plant in Vojvodina seated in Subotica, i.e. *Zorka*. Its production was very important for the development and growth of the agrarian production. By mid 1920s, the factory employed 200 workers. Its output was sufficient to meet Yugoslav demand in copper sulfate, and to a great extent in artificial fertilizers.

There were also small size factories of soap and candles: *Jacob Shitzer & Son* in Novi Sad (which later became *Albus*), *Luxol* in Veliki Bećkerek, *Mano Beck, Soap Factory* in Subotica, *Erica Soap and Cosmetics Factory* in Subotica, etc. There were also quite prominent capacities for the production of laundry starch, starch, syrup, dextrin, glue, etc. which relied on favourable raw material basis supplied by Vojvodina's agriculture. Major enterprises in the field of chemical industry included: *Starch Factory of Pančevo Credit Bank Plc.* in Jabuka, *M. Kopp & Sons Plc. Starch and Can Factory* in Subotica, etc. At the same time there were pharmaceutical and medicinal herb factories, e.g. *Medicinal Herbs Plc.* in Veliki Bećkerek, *Kamendin Plc. for Serum Production* in Novi Sad, *Patria Serum Production Factory Plc.* in Subotica, etc.

The electricity production of Vojvodina was of a rather modest scale, and mainly depending on the scarce energy sources. The plants

in that respect mainly included small power stations, which primarily served for the purpose of street and household lighting. Power stations were built in a number of settlements and they supplied electricity to a wider surrounding area. Notwithstanding, no major electrification grid developed, in view of modest production potentials. Vojvodina also disposed of a cable factory (in Novi Sad), which manufactured materials used in the electric power industry of the country.

The transportation sector disposed of a developed infrastructure already in the Austro-Hungarian state. In that respect, Vojvodina could be considered as having relatively developed railroad transportation, taking into account that one fourth of the Yugoslav railroad network was built in Vojvodina. However, transportation communications of the Yugoslav state were rather undeveloped, particularly in the southern parts of the country, which prevented placing of Vojvodina products in other regions and bringing raw materials in return. In the period between the two world wars, several railroads were built in Vojvodina: Orlovat – Knićani (1925), Knićani – Titel (1927), Sremska Rača – Savska obala (1926), Boljevci – Sava (1921), Indjija – Stara Pazova (connecting track), Zemun – Novska (1928), Senta – Čoka (reconstruction, 1927), Pančevo – Beograd, Klenak – Šabac, etc.

However, the inherited land road network was not developed, so that a great number of Vojvodina regions were not interconnected and were lacking roads. Likewise, there were no

bridges across major rivers. Therefore, several projects were undertaken to build inland roads and improve communications between major cities in Vojvodina. Those projects included, among others, roads: Pivnice – Vrbas, Srbobran – Turija – Nadalj, Bačko Gradište – Čurug – Žabalj, Novi Sad – Kovilj, M. Torak – V. Torak – St. Itebej, Kovin – Pančevo, Šašinci – Ruma – S. Mitrovica, Pančevo – Dolovo, as well as bridges across the Danube at Novi Sad, the Sava (Klenak – Šabac) and the Tisa at Titel. The most important road built between the two wars was the international road Beograd –Novi Sad – Subotica.

The river transportation had already disposed of sound foundations in Austria-Hungary. Thus, Vojvodina had a network of navigable river roads, mostly along the Danube, whereby it was well connected with the Central and Southeast Europe. The river transportation was mainly used to export agricultural produce – wheat and maize, and import coal and other raw materials. Major river ports were located in Veliki Bećkerek (Begej), Pančevo (Tamiš), Novi Sad, etc. There were also several shipping firms: *Gutman & Franck Shipping Company* – Novi Sad, *Sima Schultz Shipping Company* – Pančevo, *Bačka Canals Administration* – Sombor (later moved to Belgrade), *Labud Shipping Company* – Zemun, and others.

The handicrafts sector of Vojvodina developed rather fast, which was due to the needs of wealthy farmers and growing middle class, protective customs policy curbing foreign

competition, as well as the fact that opening a handicrafts workshop did not require extensive resources. In terms of the number of workshops and quality of workmanship, Vojvodina's handicrafts ranked among the most developed industrial branches in the country. The trade was the most developed with the Germans of Vojvodina, particularly in the fields of construction industry, rope manufacture, wool processing and knitting, drum and cart making, footwear manufacture, wax products, tinsmith trade, etc. The metalworking crafts were the most developed with the Hungarians of Vojvodina. At the time of the great crisis, the handicrafts trade was facing hardships arising from and due to the development of the industrial production, especially in some fields, e.g. manufacture of footwear, slippers, peasant shoes ("opanak"), clothing, etc.

The handicrafts sector was the most developed in the region of southwest Bačka, in the towns of Subotica, Novi Sad and Sombor. One of the specific traits of the handicrafts in Vojvodina was the fact that the number of handicrafts workshops was higher in the villages than in the towns. The sector included different sectors related to metalworking, electro-technical, food processing, woodworking, construction, textile, graphic, chemical, services and other handicrafts trades. As regards development of the handicrafts sector, prominent role was played by the Privileged Handicrafts Bank.

Trade was particularly important for the economic development of Vojvodina. In the pe-

riod from 1918 to 1922 a great number of retail trade enterprises were founded, while the whole sale sector was on the onset. The shops mainly included mixed commodity and grocery stores. Particularly developed were stores selling textile, machines, furniture, food, etc.

Foreign trade also developed during that period. It involved import of products into Vojvodina and export of Vojvodina's products. The main export products were raw materials sold at relatively low prices, while exports included finished products bought at high prices, which led to a negative foreign trade balance. The staple export products were agricultural produce: maize, wheat, hemp and hop (in respect of which the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenians was the second largest exporter in Europe), early vegetables, hogs, raw silk, etc. Importers of those products were mainly Austria, Czechoslovakia, Germany and Italy.

As of 1921, two stock exchanges were active in Vojvodina – the Novi Sad Commodity Stock Exchange, which expanded to the Novi Sad Commodity and Securities Stock Exchange in 1924, and the Sombor Agricultural Stock Exchange, founded in 1925. The stock exchanges mainly engaged in the trade in cereals, maize, mill products, as well as other products.

After the First World War, Vojvodina also inherited a well-developed banking system from former Austria-Hungary. A number of institutions, e.g. monetary institutions, banks, saving banks, saving-loan collectives, etc., were al-

ready in place or being found. At the same time, as of 1918 affiliates of the state banks were also operating in Vojvodina – the National Bank of the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenians, State Mortgage Bank, Handicrafts Bank, as well as affiliates of Belgrade, Zagreb, Ljubljana and Sarajevo banks and other banking institutions. That period was also marked by presence of foreign monetary institutions and capital, which found either direct ways into the Vojvodina's economy (e.g. the electric power station in Novi Sad), or indirect, via monetary institutions having their headquarters in Vojvodina. The most prominent presence was the one of Budapest and Vienna bank institution.

The development of bank institutions was characterized by their territorial extensiveness and presence of a great number of monetary institutions in Vojvodina towns, which usually disposed of capital in the range of 1,000,000 dinars, while only a few of them disposed of capital of up to 3,000,000 dinars and more. The most common type included small monetary institutions, although attempts were made to set up a large one, which never came into being, however. The leading banks were the First Croatian Saving Bank, Serbian Bank, etc. In 1923, there were 193 banks, out of which 41 banks were German, 35 Serbian, 34 Hungarian, 7 Slovakian, and 6 Romanian. The share capital was distributed in the following manner: Serbian banks disposed of 104,710,000 dinars (60.63%), German 43,321,800 (25.09%), Hungarian 17,795,000

(10.30%), Slovakian 5,312,000 (3.08%) and Romanian 1,548,000 (0.90%). Belgrade banks had a more prominent influence upon bank business development in Vojvodina. Such influence was rather due to their territorial vicinity, than to capital placed in the market. Thus a great number of monetary institutions from Belgrade operated in Vojvodina: the Belgrade Credit Agency, Belgrade Commercial Saving Bank, Belgrade Merchant Bank, Danube Bank, Discount Bank, Belgrade Bank, Serbian Bank, Yugoslav Merchant Bank, First Serbian Farmers' Bank, etc.

Only in 1930, the number of bank and saving institutions rose to 160. One of the main features of the banking system development in Vojvodina between the two world wars was the existence of a large number of small and mid-size institutions and their close communication with the clients.

In spite of the negative impact of the great economic crisis on all of the economic branches of Vojvodina, the economy started to recuperate as of the mid 1930s, with revival of the industrial and handicrafts fields of production. Most of the industrial plants built over the period 1918–1938, 390 in total, were built in the 1930s. Although those plants were small, their establishment was a sign of the Vojvodina's economy revival.

The Second World War put a halt to all of those processes and brought Vojvodina's economy into a very difficult position. With setting up of three occupational systems at its territory, i.e. German, Hungarian and Ustasha fascist collab-

orators' ones, Vojvodina's economy started to operate under different administrative and business conditions. Depending on the character of the governing occupation systems, and strength of the National Liberation Movement (NLM), the economy was, more or less, incorporated into the basic schemes of the occupiers' economic policies. The industry and the agriculture were generally interlinked with the occupiers' economic systems, while the entire organizational structure and production operations were in the function of the interests and principles of the occupiers' economic policies and their war objectives. Under such circumstances, although not suffering from major war destruction, but in Srem, the economy was exposed to systematic exploitation and plundering.

The gravest consequences of the occupation and war were felt in the industry, transportation and agriculture. The industry was particularly devastated with withdrawal of the occupational forces from the territory of Vojvodina, when many enterprises and industrial facilities were dismantled and damaged. The greatest damage was inflicted to the industry in the Srem region and Novi Sad district.

Because of those losses and other irregular circumstances, particularly the lack of professional personnel, raw materials, transportation means, etc., the output of Vojvodina's industry capacities and possibilities of their normal use were drastically reduced. In the period immediately following the liberation, the industry – like-

wise the rest of the economy – was in a grave and chaotic situation. Extensive damages were suffered also by Vojvodina transportation sector, especially the road and railroad networks. The damage inflicted to the road network was estimated to 245,544,306 prewar dinars. Almost all of the bridges over major rivers and canals were destroyed.

The situation was also similar in the most prominent economic branches of Vojvodina – the handicrafts, trade and catering. The number of handicrafts shops dropped by 35%, compared to the year 1941 before the occupation, while the number of trade and catering facilities diminished by 30% and 50% respectively.

Residential facilities were also damaged, however the extent of damage in Vojvodina was smaller than in the other parts of the country. The number of destroyed or damaged residential buildings amounted to 10,138, i.e. 2.82%. Out of that percentage, the greatest damage was suffered by the residential buildings in Srem (68%), followed by Bačka (26%) and Banat (6%).

Vojvodina's agriculture suffered the most severe losses. By means of different measures of property sequestration, requisition of cattle, food and other commodities, destruction of agricultural inventories – tools, tractors and other machinery – as well as ruthless looting, the occupier tried to seriously reduce production possibilities and capabilities of Vojvodina's agriculture, which was thus almost entirely paralyzed and deprived of the basic means of

production. More than 50% of the livestock reserves disposed of before the war was looted and destroyed. The livestock breeding sector was ruined, both in terms of quantity and quality. The agriculture was left without the needed working and towing cattle. That created special and grave problems in respect of the farming of about 800,000 cadastre acres of deserted land, which was thanks to the confiscation measures assigned to the state.

In such a situation (i.e. badly damaged industrial potentials and distorted relationships), the postwar process of Vojvodina's economy rehabilitation and revitalization commenced. The process was based on deeper reaching socio-economic ideas and interests, which anticipated setting up state ownership across the entire economic structure. Thus, the confiscation measures were instigated in 1945, whereby the title to property passed to the state, while the ownership structure radically changed. Justifications of the confiscation were sought in patriotic explanations, since motives for collaboration with the enemy during the 1941–1945 were viewed as related to the social background. The confiscation encompassed all of the economic branches equally. In the agriculture it was particularly aimed at the estates of the German ethnic minority, any occupier collaborator, etc. Pursuant to confiscation, Vojvodina acquired a land fund of 668,412 ha (i.e. 40.58% of the Yugoslav fund) which could be used for the agrarian reform and colonization purposes. Land grants from

the fund were given to 137,951 families. The 1945 agrarian reform also led to crumbling of the estates in Vojvodina – 181,622 homesteads had estates of less than 17 cadastre acres. Compared to 1931 the number of such estates increased by 41,261.

Already in 1945, the brunt of confiscation befell 55% of the enterprises, 70% of the mining industry entities, and 90% of iron metallurgy facilities. Out of the total number of 992 industrial enterprises, the financial value of which was estimated to 1,158,617.425 dinars, 560 enterprises were confiscated. The value of the confiscated property in the Novi Sad district was assessed at 385,654,932 dinars, in the Sombor district at 298,045,127 dinars, in the Petrovgrad district at 179,835,414 dinars and in Subotica district at 89,688,471 dinars. The greatest number of the enterprises was confiscated in the mill industry, 149 out of 173 enterprises, followed by the hemp industry with 100 out of 108, the electric power industry with 23 out of 28, the chemical industry with 25 out of 39, food processing with 20 out of 28, etc.

The banking system was also subjected to radical confiscation. The blow of confiscation was mainly aimed at the private banking sector, which was judged using patriotic, ideological, but also economic criteria. By the end of the war, Vojvodina disposed of a rather varied and considerably weakened network of bank institutions, especially in the major towns centers. Vojvodina was left with a great number of bank institutions,

although their assets were negligible. Some of those institutions were the National Bank Plc. – Novi Sad affiliate, State Mortgage Bank – Novi Sad affiliate, Merchant and Sales Bank Plc. – Novi Sad, Central Saving Bank on Collective Basis – Novi Sad, Central Loan Institution Novi Sad – affiliate of the Serbian Bank Zagreb, etc.

Confiscation measures were taken against most of those banks. The measures were enforced by respective departments of the Military Administration, which was founded immediately after the liberation of Vojvodina in 1944, and in charge of all industrial resources and operations. The confiscation encompassed 58 bank and loan institutions, the value of which was estimated at 13,000,388,750 dinars. The greatest number of banks was confiscated in the district of Novi Sad (18), Sombor (12), Subotica (8), Pančevo (8), Petrovgrad (6) and Sremska Mitrovica (5).

The processes of such an ownership transformation, which led to establishment of the state ownership in the banking sector, created conditions for its reorganization on the grounds of the new social order. Thus, the Commercial Bank of Vojvodina was founded already in autumn 1944, pursuant to the Decree on its constitution. Thereupon, affiliates of state banks were also set up: the National Bank Main Affiliate in Novi Sad, with branches in Zrenjanin and Subotica; Industrial Bank Main Affiliate in Novi Sad with branches in Zrenjanin and Subotica; Post Office Bank Affiliate in Novi Sad; State

Hotel "Vojvodina" in Veliki Bečkerek (Zrenjanin)

Mortgage Bank Main Affiliate in Novi Sad; and Collective and Agricultural Bank Affiliate in Novi Sad (which was closed in 1946).

The Commercial Bank started to operate in May 1945, and its activities were mainly geared toward reconstruction loans, and revitalization of assets and industrial operations at the provincial and local level. The Decree on its constitution envisaged that its equity would include the entire assets of the Danube Region Saving Bank of Novi Sad and its affiliates and the affiliates of the State Mortgage Bank and the National Bank at the territory of Vojvodina.

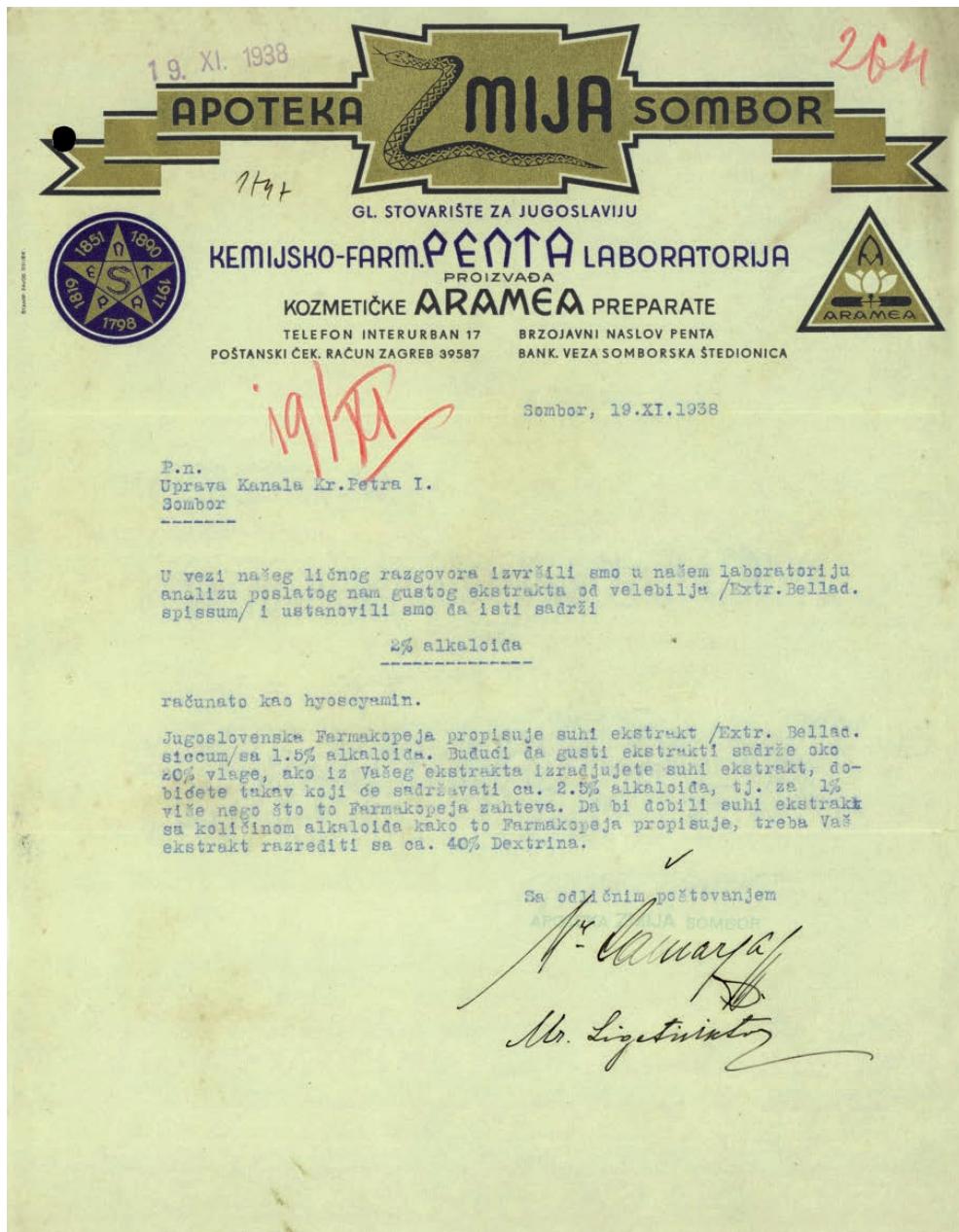
In the context of such economic situation, efforts were commenced aimed at revitalization of Vojvodina's economic potentials, which were supposed to create state monopoly in the field of economy and stabilization of political and social conditions.

The first stage of the efforts envisaged rehabilitation of those economic sectors which provided supplies for the military, war front and population. The priority was given to the industry, transportation and agriculture. Depending on the needs of the front, population and raw material basis, some industrial branches were revitalized at a faster pace than the others, as in the case of the food processing, mill, hemp and leather, and other industries.

Slower growth, however, was recorded in the field of the metalworking, electricity generation, chemicals and woodworking industries. The handicrafts and trade also developed more

slowly, in view of the diminished number of handicrafts workshops and trade shops after the German ethnic minority left the country.

The second reconstruction stage, the so called "planned reconstruction", envisaged construction of new industrial facilities, but it was about to come somewhat later. The objective of all of those measures was stabilization of the social environment and the new kind of rule, which evolved from the type of resistance movement formed at the territory of Yugoslavia in the period 1941–1945.

Допис апотеке „Змија“ из Сомбора, која обавештава управу Канала Краља Петра I у Сомбору да је извршила анализу екстракта биљке велебиље

ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ!

СЕЈТЕ РЕПУ УГАРЊАЧУ-ПОСТАНУ или БЕЛУ РЕПУ.

Тиме можете скинути две жетве са исте њиве у истој години и тако о-
безбедити добру сточну храну за зиму.

Ову репу сеју пољопривредници у Дравској и Савској бановини и другим
крајевима наше земље и од тога имају велике користи.

КАКО И КАДА СЕ СЕЈЕ РЕПА УГАРЊАЧА?

Ова се репа сеје после жетве стрних усева. Стрниште треба добро поопра-
ти, одмах затим подръзти дрњачом, по том посејати сeme, 2-5 кг по 1 ха
(машином 2-3 кг, или омашке 4-5 кг.), повлачите браном и на крају олако по-
валати. Ако је земљиште слабо треба га пре орања наћубрить зрелим сточ-
ним ћубретом.

НЕГОВАЊЕ УСЕВА И ВАЂЕЊЕ РЕПЕ.

Кад биљке мало одрасту праше се први пут и проређују, да остане само
по 1 на месту, и то биљка од биљке 40 см. Репа се окопава и плеви после још
једанпут.

Бела репа дозрева већ после 8 недела од дана сејве, принос по 1 ха
(кад се сеје на стрниште као други усев) износи 150-200 мтц. репе и 10-20
мтц. лишћа.

Ова је репа доста сигуран усев, а сама у посве сушним годинама под-
баци.

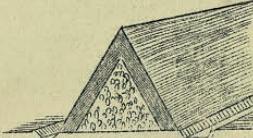
Бела репа је одлична храна за говеда и овце, а кухана (често заједно
са лишћем) и за свиње.

ТРАЛОВИ.

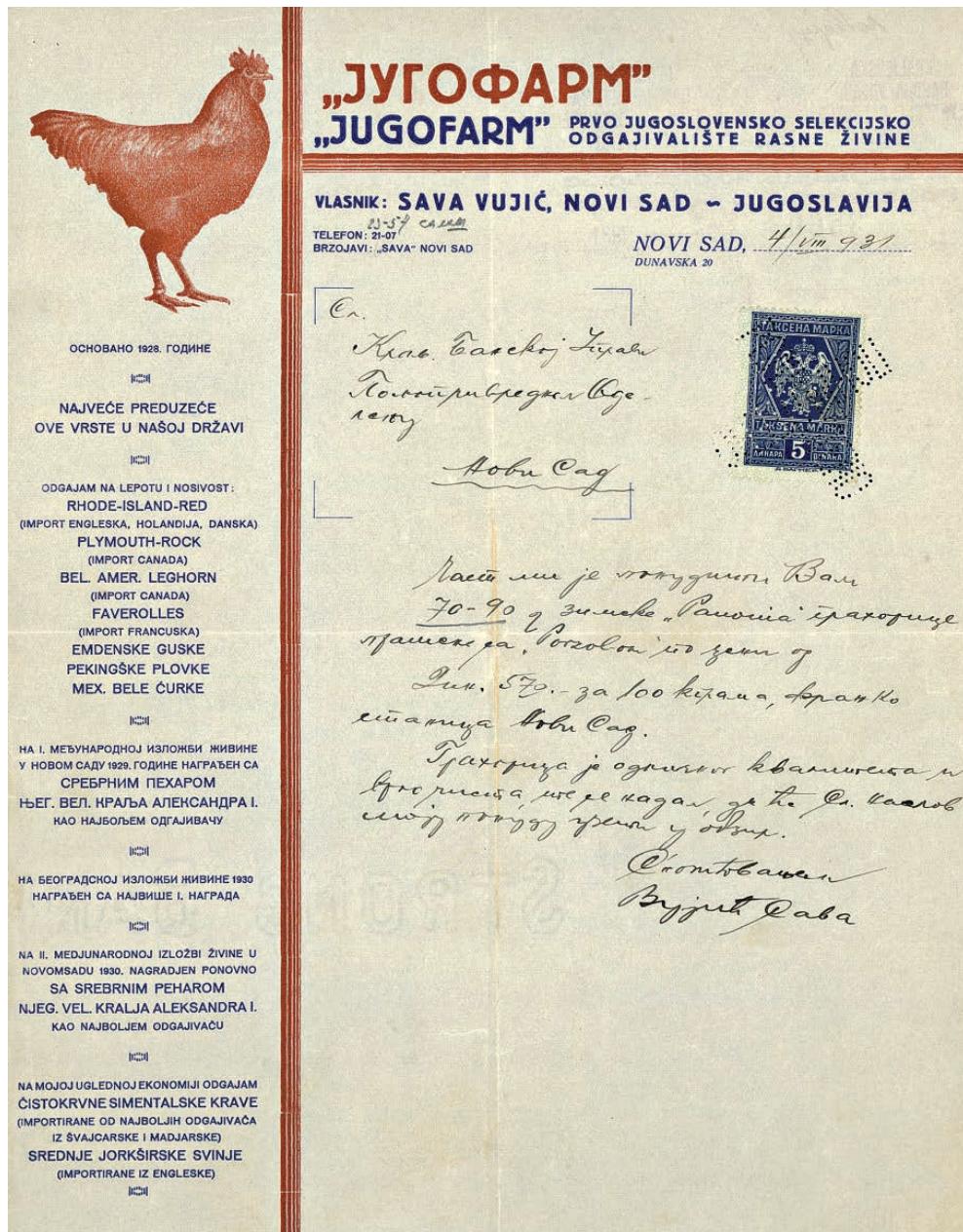
У траповима се репа
може одржати све до јануа-
ра, ако се добро спреми.

Трапови се праве на о-
дједном месту. Репа се слаже
у облику крова. Висина наслагане репе може да буде 1-1,20 м и зависи од шири-
не трапа, која је од 1,20 - 1,50 м. Репа се покрије слојем земље 30 см дебелим,
око самог трапа извађеном, тако да репа остаје на малом увишену око кога
се ископа јарак, и тиме је осигурана од приступа воде. Трапа стави се
усправно сноп прућа (10 см дебео) ради проветравања. Ако је трап дугачак,
онда се на свака 2 метра стави по 1 сноп прућа.

Ово је најјефтинији и најједноставнији начин трапљења.

Плакат Министарства пољопривреде за сетву репе угарњаче

Понуда фирмe „Југофарм, првог југословенског селекцијског одгајалишта расне живине“
 за кокошке расе зимска Panonia грахорица

**UDRUŽENJE
ODGAJIVAČA KUNIĆA I PLEMENITIH KRZNATIH ŽIVOTINJA
NOVI SAD**

Broj 6.

*Novi Sad, 16. Septembra 1934.
Futoški put br. 71. 1987A*

Banskoj Upravi,
odeleženje za poljoprivrede.

Novi Sad.

Udruženje odgajivača kunića i plemenitih krznatih životinja, kao sekacija Udruženja poljoprivrednika kao savez poljoprivrednih udruženja Dunavskoj Banovine u Novom Sadu, ima čast, da Vam stavi k znanju, da je osnovano 2. Septembra 1934 g. u Novom Sadu.

Pošto ovo udruženje postoji kao prva i jedino ove vrste u Novom Sadu i sigurno i u celoj Dunavskoj Banovini, molimo za Vašu moralnu potporu u svima pitanjima koje se istog tiču.

Gilj je ovog udruženja, da okupi oko sebe sve odgajivača pitemnih kunića i plemenitih krznatih životinja cele Dunavske banovine, a u prvom redu sve odgajivače u Novom Sadu i okolini, te i da omoguće iskorisćavanje povoljnih rezultata odgajivanja plemenitih krznatih životinje za dobrobit privrede naše države kao i da bi olakšalo kupovnu snagu našega naroda u ovom pogledu.

Mi se bavimo odgajivanjem pitemnih zeđeva, srebrnenih lisica, nutrija, kuna, nercova i.t.d., i imamo već u Novom Sadu kao i van istiga ogledne farme kuniće, srebrnenih lisica, nutrija i. t. d.

Osnivanjem ovog udruženja na kome saradjuje najbolji pioniri-odgajivača kunića i životinja sa plemenitom krznom naše banovine htelo biće stati na kraj nestručnom i špekulantnom odgajivanju, i razmnoženju rđavih i degenerišanih plemenitih životinja u celoj državi, kao i kontroli prodaje priploda ovih životinja.

Pošto je naš rad od velike i korisne važnosti za našu privredu, nadamo se, da ćemo naći u ovom pogledu na Vašu uvaženu moralnu potporu.

Beležimo se s poštovenjem:

Karl Valter.

Sekretar.

Firinger Josip
predsednik.

Допис „Удружења одгајивача кунића и племенитих крзнатих животиња“, Нови Сад, упућен Пољопривредном одељењу КБУ Дунавске бановине којим га обавештава о оснивању Удружења као секције Удружења пољопривредника као Савеза пољопривредних удружења Дунавске бановине из Новог Сада

**ФРУШКОГОРСКА ВИНОГРАДАРСКА И ВОЋАРСКА ЗАДРУГА
У ИРИГУ**

ЧЕК. РАЧ. ПОШТ. ШТЕД. БЕОГРАД Бр. 58.926

ТЕЛЕФОН: БРОЈ 11

Бр. 9 из 1936.

Ириг, 1. фебруара 1936.

П.Н.

СРЕСКО НАЧЕЛСТВО,

ИРИГ.

И вези Вашег акта Број 12550/1935. од 3.XI.1935 год. по предмету надзора о утрешку помоћи добивене од Кр. Банскe Управе, известавамо Вас, да смо почели са радовима око градње т.ј. са копањем земље, а затим ће се и зидање отпочети.

Са поштовањем

**ФРУШКОГОРСКА
Виноградарска и воћарска Задруга
У ИРИГУ**

Д. Судинковић

НАЧЕЛСТВО
СРЕЗА ИРИГУ
1936

НАЧЕЛСТВО
СРЕЗА СРЕСКО
ИРИГ

Почаштено:	2/17	1936. год.	
Република	Регистарски број	Приложен	Обрађивач
Србија	№	35	8
Ф. 12.550/			

2/17
6
Ириг, 6.II.1936. г.

ПРЕДМЕТ: Фрушкогорска Виноградарска Задруга у Иригу,
надзор о утрешку помоћи.

На III број 52127/1935.

Краљевској Банској управи Дунавске бановине
III. Полупривредно одељење

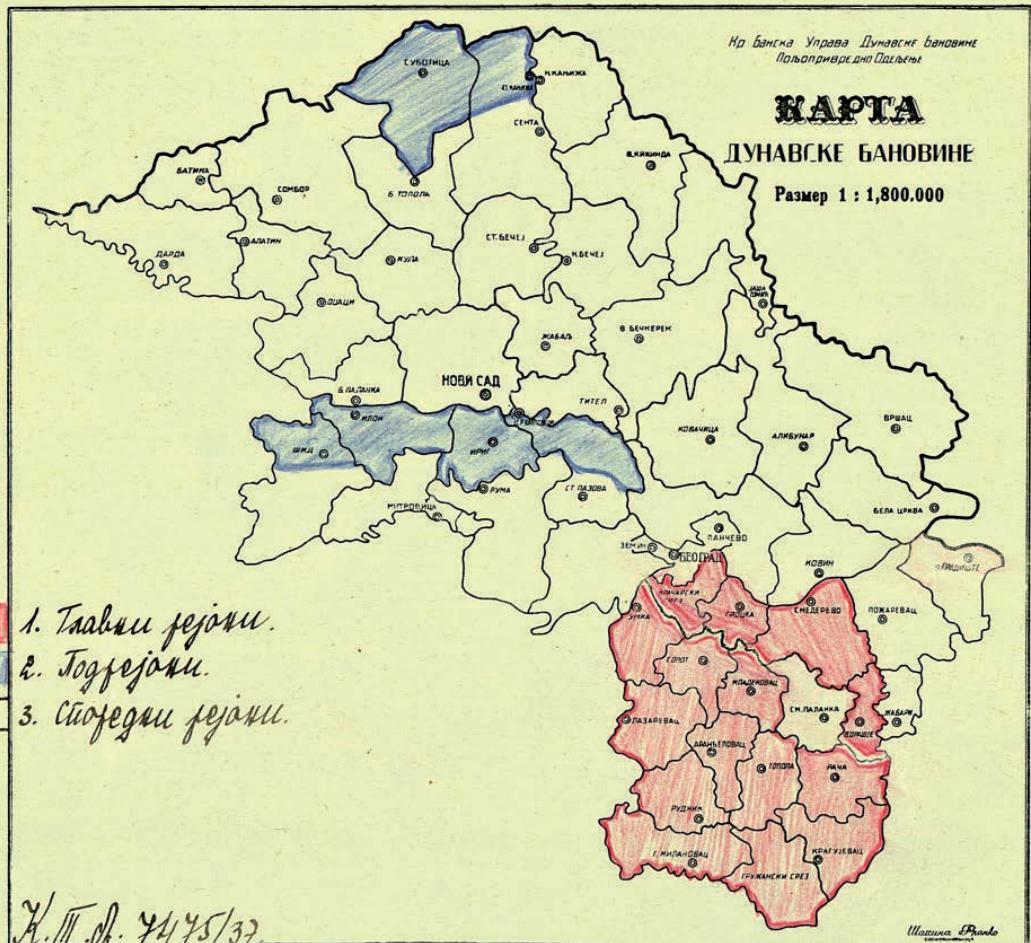
Нови - Сад.

И вези наређења под горњим бројем и предметом, част је овоме начелству предњи известај Управе Фрушкогорске Виноградарске и Воћарске Задруге у Иригу доставити с молбом за надлежност, а потврдом да су радови на изградњи лагума започели и да надзор над тим радовима води ово начелство, а преко свог срског полупривредног редарена.

Срски начелник
Бранко Јовановић

Извештај „Фрушкогорске виноградарске и воћарске задруге“ о почетку градње подрума-лагума

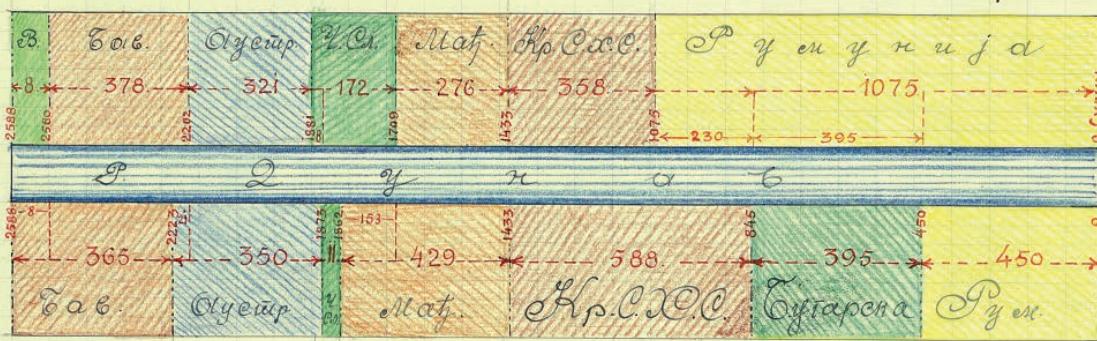
Концепт

Карта воћарских реона Дунавске бановине

Километражна Дунава.

Усвојена од стране међународне дунавске комисије на седници VII пленарној
седници у Јуну 1922 год у Братислави.

Примедбе.

1. Заједничка облица десна Вртлаковач-Банатска - 8 км.
2. " " Банатска - Оџација - 2 км.
3. " " лева Чеборија - Оџација - 8 км.
4. " " десна Маджарска - Чехослов. - 153 км.
5. " " лева Кр.С.Х.С. - Румунија - 230 км.
6. " " лева Бугарска - Румунија - 395 км.

Километражна Дунава усвојена од стране Међународне дунавске комисије на пленарној седници
јуна 1922. у Братислави

Карта водних задруга на подручју Баната

Прилагоно Савамарк, Нови Сад.

**ОРИГИНАЛ
МЕЛИХАР**

Заштитни знакови

НАЈВЕЋЕ ФАБРИКЕ ПОЉОПРИВРЕДНИХ МАШИНА

**РУДОЛФ
БЕХЕР ~ ФРАЊА
МЕЛИХАР**

НОВИ САД МАЛИ ЛИМАН

ТЕЛЕФОН: 25-22.
Бројеви: МЕЛИХАРУМ.

Почтанички чек, рачуни:
Београд 50.370
Загреб 46.217

НОВИ САД 22. јула 1929.
Пошт. фах 176

III.-

П.Н.

Обласна Самоуправа Београдске
Области,

Београд.
Франкопанова 9.

Према позиву Српског Пољопривредног Референ-
та Среза Врачарског бр. 240/29.г. слободни смо да Вам ставимо
понуду на расипаче вештачког ћубрета:

Систем ШЛЕР 2½ метра широки са предњим делом и двостру-
ком рудом за запрегу једног коња
цена Динара 5.175.-

Систем УНИВЕРЗАЛ 2 метра широки са двоструком рудом за за-
Прегу једног коња, цена Динара 3.800.-

по један комад, поставно наше стовариште овде.-

Оба расипача можемо одмах испоручити и да
бисте се могли обавестити о раду и предности ових машина, сло-
бодни смо да Вам шаљемо у прилогу два илустрована описа .-

Понуду таксирамо са 10.-динара таксено мар-
ке, а прилажемо 3 динара у поштанским маркама за таксу у го-
тову.-

У нади, да ће се наша понуда примити, остајемо

С поштовањем:
РУД. БЕХЕР - Ф.Р. МЕЛИХАР

2 проспекте.
3 дин. у маркама.

Понуда фирме „Рудолф Бехер – Фрања Мелихар“ за расипаче вештачког ћубрива

V O L L M A C H T,

Mit Weihnacht gefertigte Johanna Breitenfeld, geb. Schoenborn
den DR. Stefan Adamović, Advokat im Nevisad bevollmächtigte,
den mit der Nevisader Agrargenossenschaft IV. abzuschliessenden Ver-
kaufsvvertrag betreffend den zur Hälfte mir gehörigen und mein Eigen-
tum bildenden sogenannten "Unterwald" eingetragen in die Grundb. Einl.
Zahl 1,2,3 und 1099 der Gemeinde Stari Putog in meinem Namen zu unter-
fertigen und werde ich den von ihm unterfertigten Vertrag als für
mich rechtsverbindlich abgeschlossen anerkennen.

*Johanna Breitenfeld
geb. Schoenborn.*

Die vorliegende vorstehenden Unterschrift der Frau Johanna
Breitenfeld, geb. Schoenborn
Bischt in Wien W. Grunewegstr. 10
wird auf Grund des Beglaubigungs-Registers 328/9 beurkundet.

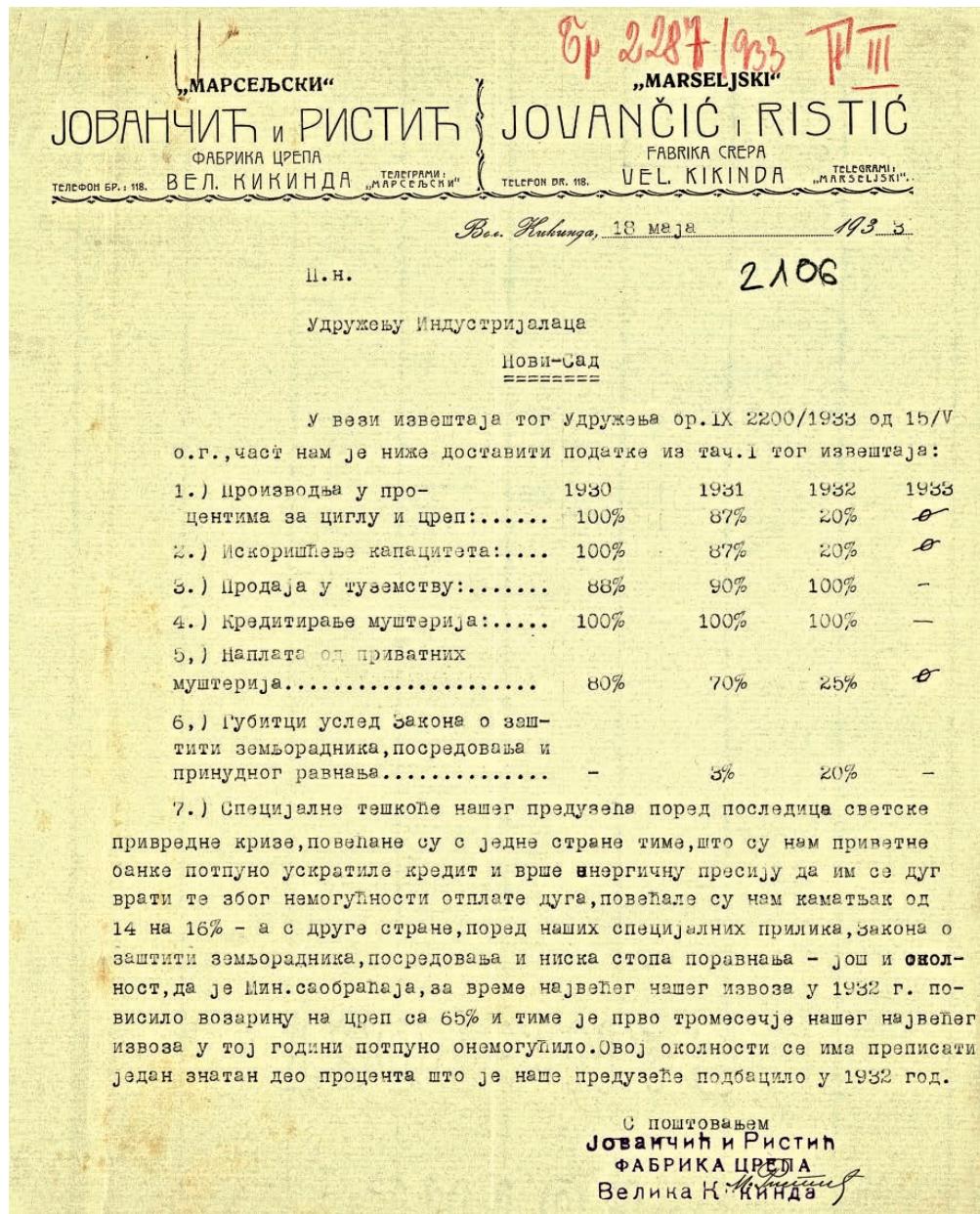
Gerichtskanzlei des Bezirksgerichtes

BAD ISCHL, am 25.9.1929

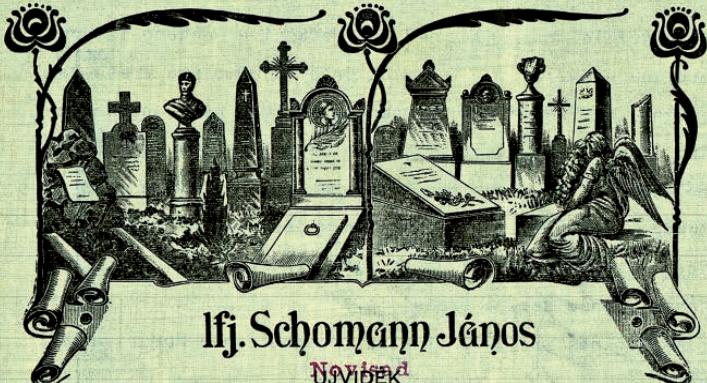
Pion J.

Пуномоћ, коју је Јохана Брајтенфелд, рођена Шенборн, наследница грофа Рудолфа Котека, дала
др Стевану Адамовићу, адвокату из Новог Сада, за продају Доње шуме, у катастарској општини
Стари Футог, IV аграрној заједници из Новог Сада

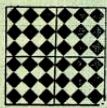
Извештај „Фабрике црепа Јованчић и Ристић“ – Велика Кикinda, упућен Удружењу
индустријалаца у Новом Саду са подацима о производњи, капацитetu и проблемима извоза у
периоду 1930–1932. године

Ко паредуј муротова и индуција N. бр. № 49395

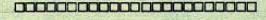
Ifj. Schomann János
Novi Sad

Sirköraktár, Cementárgyár.

ЈОВАН ШОМАН МЛ.
НОВИ САД

творница цемент-, мозаик и
уметног камења. Стовариште
надгробних споменика.

Johann Schomann jun.
Novi Sad
Ujvidek

Grabsterniederlage,
Cementwahrenfabrick.

Novi-Sad, 26. jula 1921.

Ujvidek, 191

Duna-utca 23.

Приобара - Западнојужна
Камора
Novi Sad.

A./1. Jovan Šoman ml.kamenorezački radionica i trgovina sa
nadrobnih spomenika N.Sad, osnovana 1865.godine.

2. Kamenorezački struka.

3. Jedna mašina sa seći kamenja*:Gatter:/ jedna mašina
sa gladiti kamenje.

C/ Električan motor.

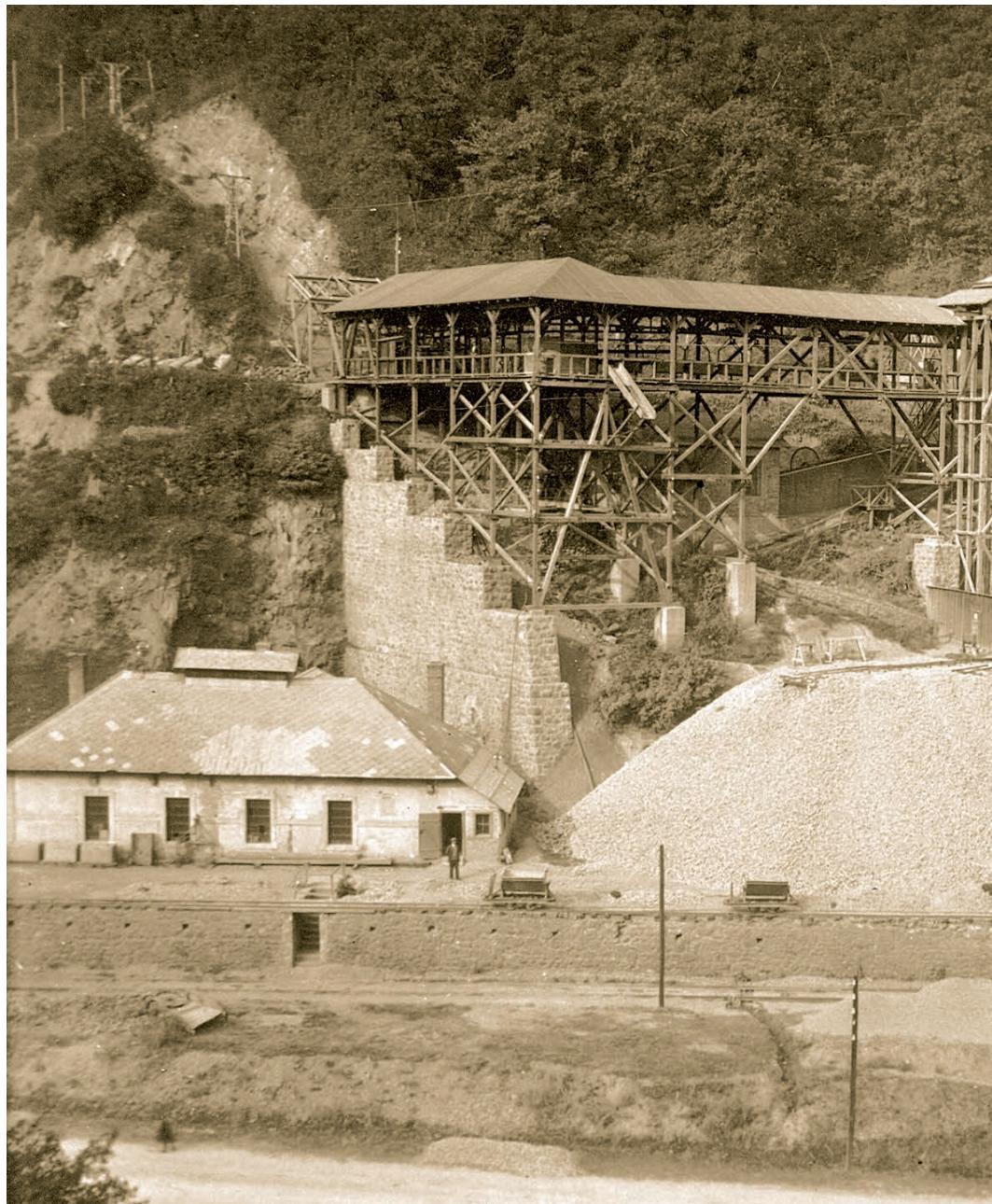
4. ./.

5. 12.radnika radi.

B./1. Sirovine nabavim iz Srbije /:Arandjeovac:/ iz Austri-
je i Italije.-Mermerske i Granitske kamenje izradim
4-8.wagona godišne.

2. Izradim nadgrobnih spomenika,mermerske ploče za names-
taj,i sve kamenorezački poslove sa zgradama.Mogo bi sve
vrsta nadgrobnih spomenika kod nas izraditi,ako bi si-

Основни подаци о „Творници цемент-, мозаик и уметног камења. Стовариште надгробних споменика Јован Шоман мл.“ – Нови Сад

Разгледница Парагова – фабрика, између два светска рата

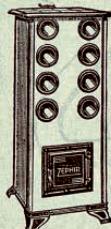

ТЕЛЕФОН 131.
Бројевни и писмени наставак:
ЗЕФИР СУБОТИЦА

Поштанска штедионица Београд 50.684
ТЕКУЋИ РАЧУН:
Хрватска Словенска Кредитна Банка
Суботица

ЗЕФИР

ДЕОНИЧАРСКО ДРУШТВО
ТВОРНИЦА ПЕЋИ И ЕМАЈЛА

ЗЕФИР
печ са ваздушним грејањем
за дрво

ЕЛИТ и ЕВА
штедњачи

ХЕРОС и РЕКОРД
трајно гореће пећи
за угљ, кокс и дрво

ВАШ ЗНАК:

ВАШ ДОПИС ОД:

НАШ ЗНАК:

СУБОТИЦА
Даничичев-пут 26

Spisak deponovanih deonica za glavnu skupštinu
održ. 27. maja 1934.

Manojlović Dušan, jugosl. podanik, Subotica	100 komada
Kovačić Baltazar, "	45 "
Todorović Aleksandar, "	50 "
Pavlović Miloš dr., "	10 "
Rudić Ivan,	10 "
Rosenfeld Aleksander,	150 "
Rosenfeld Martin,	150 "
Heber Aleksandar, madjarski	Budapest 150 "
Tisa Andrija dr., jugosl.	Subotica 20 "
Hauer Majer,	50 "
Kalmar Elemer dr., "	50 "
Goldner Bele,	45 "
Lanji Ljudevit, madjarski	10 "
Fischer Jako dr., jugosl.	50 "
Paloc Mavro,	10 "
Lazar Ladislav ing. madj.	Budapest 50 "
ukupno položeno:	950 komada

Tvrdimo, da ovaj spisak u svemu odgovara stvernom
depozitu za ovogodišnju glavnu skupštinu našega društva.

U Subotici, dne 23. maja 1934. g.

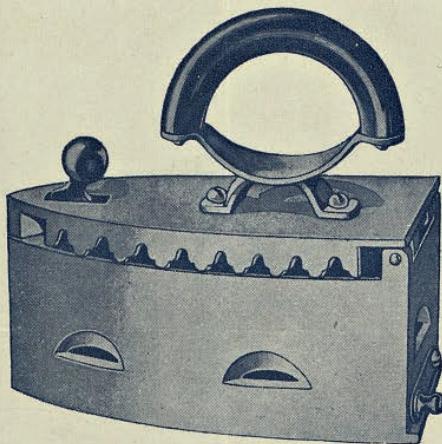
„ZEFIR“
"ТВОРНИЦА ПЕЋИ Д.Д."

Извлаче
Радован Јовановић
Године 1934. године

Списак депонованих деоница за Главну скупштину одржану 27. маја 1934. године
„Творнице пећи и емајла Зефир д.д.“ – Суботица

Војвођанска Ливница Д.Д. | **Vojvodjanska Livnica D.D.**
 КАРЛО ВАЈСКОПФ - НОВИ САД. | KARLO VAJSKOPF - NOVI SAD.

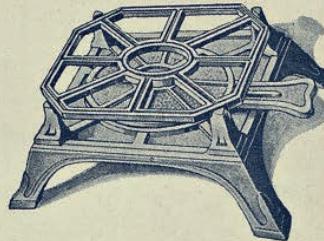
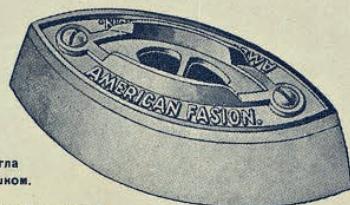
Израда патентованих пегли
 (Augenbügeleisen),
 американских пегли,
 апарат за бразду кување шпиритом,
 туча (комерџгус), тегове,
 инсталационог лива,
 делове пећи за купатила,
 ливени машински делови
 по властитим и туђим моделима.

Erzeugung von
 Patent Augenbügeleisen,
 Amerikanischen Bügeleisen,
 Schnellspirituskocher,
 Kommerzguss, Gussgewichte,
 Installationsguss,
 Badeofenunterteile,
 Maschinenguss
 nach eigenen und fremden Modellen.

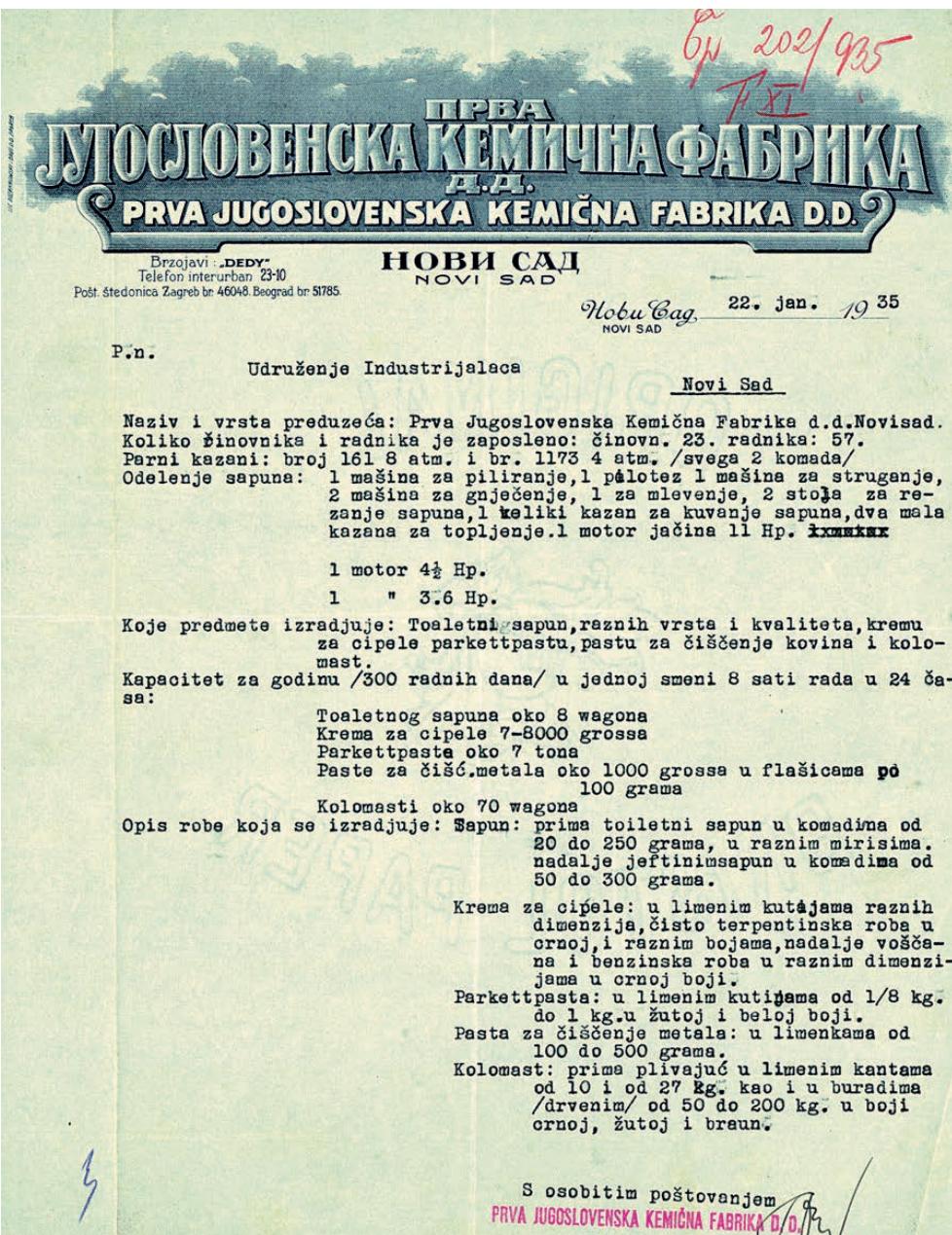

Американска пегла
 са изменљивом дршком.
 Amerikanische Bügeleisen mit auswechselbaren Griff.

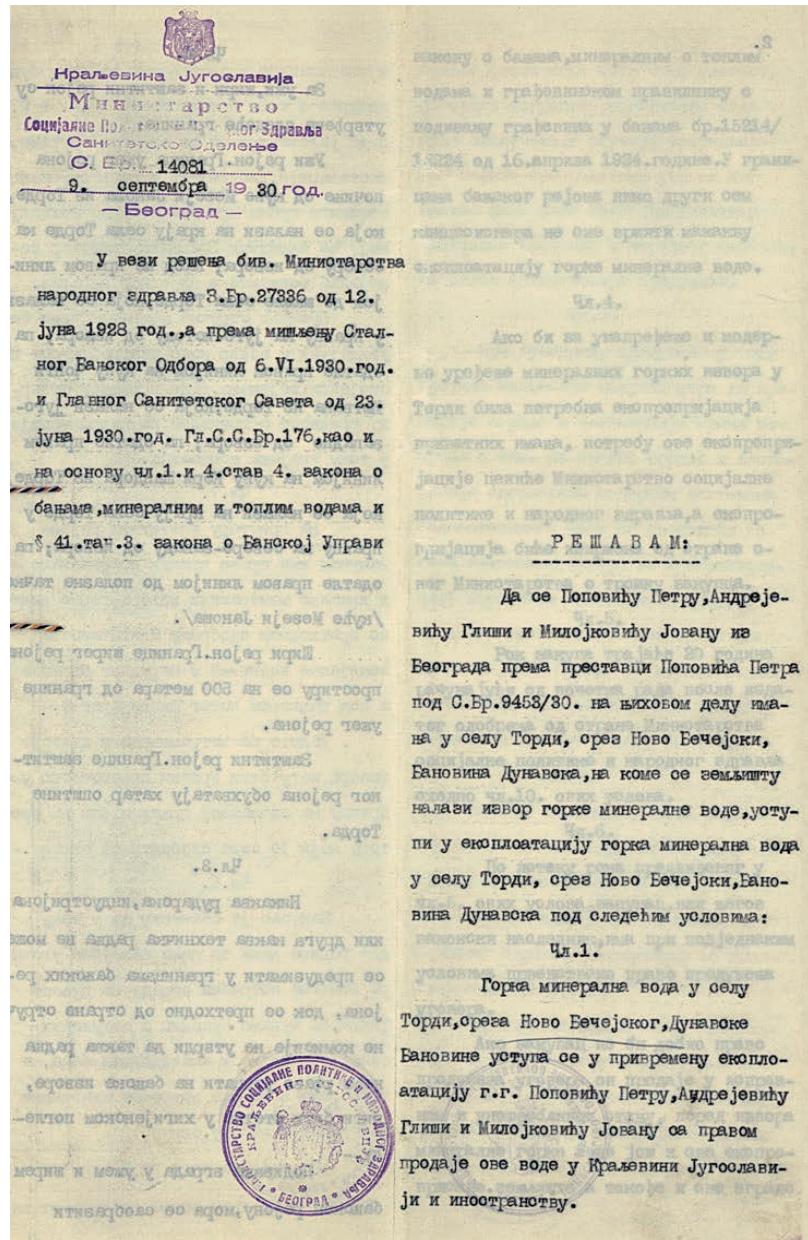

Апарат за бразду кување шпиритом.
 Schnell-Spirituskocher.

Рекламни проспект са производним асортиманом „Војвођанске ливнице д.д. Карло Вајскопф“ –
 Нови Сад

Упутник са подацима о броју радника, погонима, постројењима, капацитetu, врстама производа „Прве југословенске кемичне фабрике д.д.“ – Нови Сад

*Решење Мин. соц. политике и народног здравља – Београд, којим се Петру Поповићу, Глиши
Андрејевићу и Јовану Милојковићу из Београда, дозвољава експлоатација горке минералне воде са
изворишта на њиховом имању у Торди*

Објава вашара.

Земаљски марвени и занатлијско-трговачки сјјам (вашар) у Новом Саду одржће се 20., 21. и 22. марта 1920. год. на Пирошком путу, поред реформатског гробља. На вашар је дозвољено уз прописани па-сочи дотерити свику стоку, осим из места, у којима влади збразд.

Вел. капетанija редарства града Новог Сада, 21. фебруара 1920.

Др. Жарко Ковачевић
велики капетан.

Vásár-hirdetmény.

Az noviszádi országos állat- és kirakodó vásár 1920. évi március hónapjában, 20., 21. és 22.-én a Pirosi-úton, a református temető mellett fog megtartatni, melyre mindenféle állatnak vészenményes helyről leendő felhaljtása szabály szerű marhalevéllel még van engedve.

Novi Szád város rendőrkapitányi hivatala, 1920. évi március hónap 21-én.

Dr. Kovácsevics Zsárkó
főkapitány.

Jahrmarkt-Kundmachung.

Der Novisader Vieh- und Auslade-Jahrmarkt wird am 20., 21. und 22. März 1920. auf der Piroserstrasse, neben dem reformierten Friedhof abgehalten, zu welchem der Auftrieb verschiedener Tiere aus seuchenfreien Orten gestattet ist; die Tiere müssen alle mit regelmässigen Viehpässen versehen sein.

Stadthauptmannschaft in Novi Sad, am 21. Feber 1920.

Dr. Žarko Kovačević
Oberstadthauptmann.

„Слобода“ д. л. Нови Сад.

Објава земаљског марвеног и занатлијско-трговачког вашара који ће се одржати у Новом Саду 20., 21. и 22. марта 1920. године

Помодно Мануфактурна, Памука и Крзна — Трговина
ФИЛИАЛА
НИКОЛЕ ТАНУРЦИЋА, СРБОБРАН

Србобран, 8. X. 1929

Госп.

Удова ЈОЦЕ ДИЊАШКОГ

СРБОБРАН

Годинама дуго сте подмиравали Вашу потребу у мојој
радњи и подпомагали сте ме у мом послу, на чему Вам
се овом приликом најлепше захваљујем и сматрам за ду-
жност да и Вас као моју дугогодишњу муштерију, посебним
писмом известим да сам се одлучио услед мој огромног и
јако разгранатог посла у Новом Саду, моју

Србобранску радњу

уз невероватно снижене јефтине цене

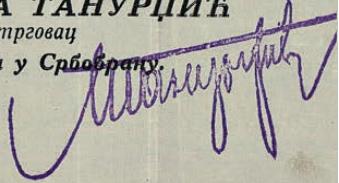
РАСПРОДАТИ

па Вас позивам да се и Ви овом репкотом приликом користите и још док залиха (избор) траје Вашу потребу уз невероватно јефтине цене подмирите.

У Вашем властитом интересу је да ме подмирења ради Ваших потреба што пре посетите, бележим се

с поштовањем

НИКОЛА ТАНУРЦИЋ
трговац
филиала у Србобрану.

Обавештење „Помодно Мануфактурна, Памука и Крзна – Трговина, Николе Танурцића“ – филијала Србобран, удови Јоце Дињашког из Србобрана, дугогодишњој муштерији, да је у току велика распродажа

НОВО!

НОВО!

Отварање кројачке радње.

Част ми је известити пошт. грађанство да сам у својој кући отворио КРОЈАЧКУ РАДЊУ и да примам на израду женско и мушки одело по најновијем систему кроја.

За многобројну посету моли

Радослав Босић,

енглески женски и мушки кројач

Госпођинци.

Оглас о отварању радње „Радослава Босића“, енглески женски и мушки кројач – Госпођинци

„TECHNIKA“

SPECIJALNA MEHANIČKA RADIONICA ZA PISAČE I KANCELARIJSKE STROJEVE
VLASNIK: SANTHA DESIDER

TELEFON: 33-31

P.n.

Trgovačka i Zanatlijska komora

Novi Sad.

Čest mi je izvestiti cenj. Naslov, da sam u Novom Sadu,
Grobljanska 12, pod imenom:

"TECHNIKA"

otvorio stručnu radionicu za opravku pisačih i računskih ma-
šina kao i numeratora i kontrolne kase.

Nadalje primam mesečne pretplate za održavanje i čišće-
je pisačih mašina. Imam stalno na stoverištu sveže pantljič-
e u svim bojama i dimenzijama po najumerenijim cenama.

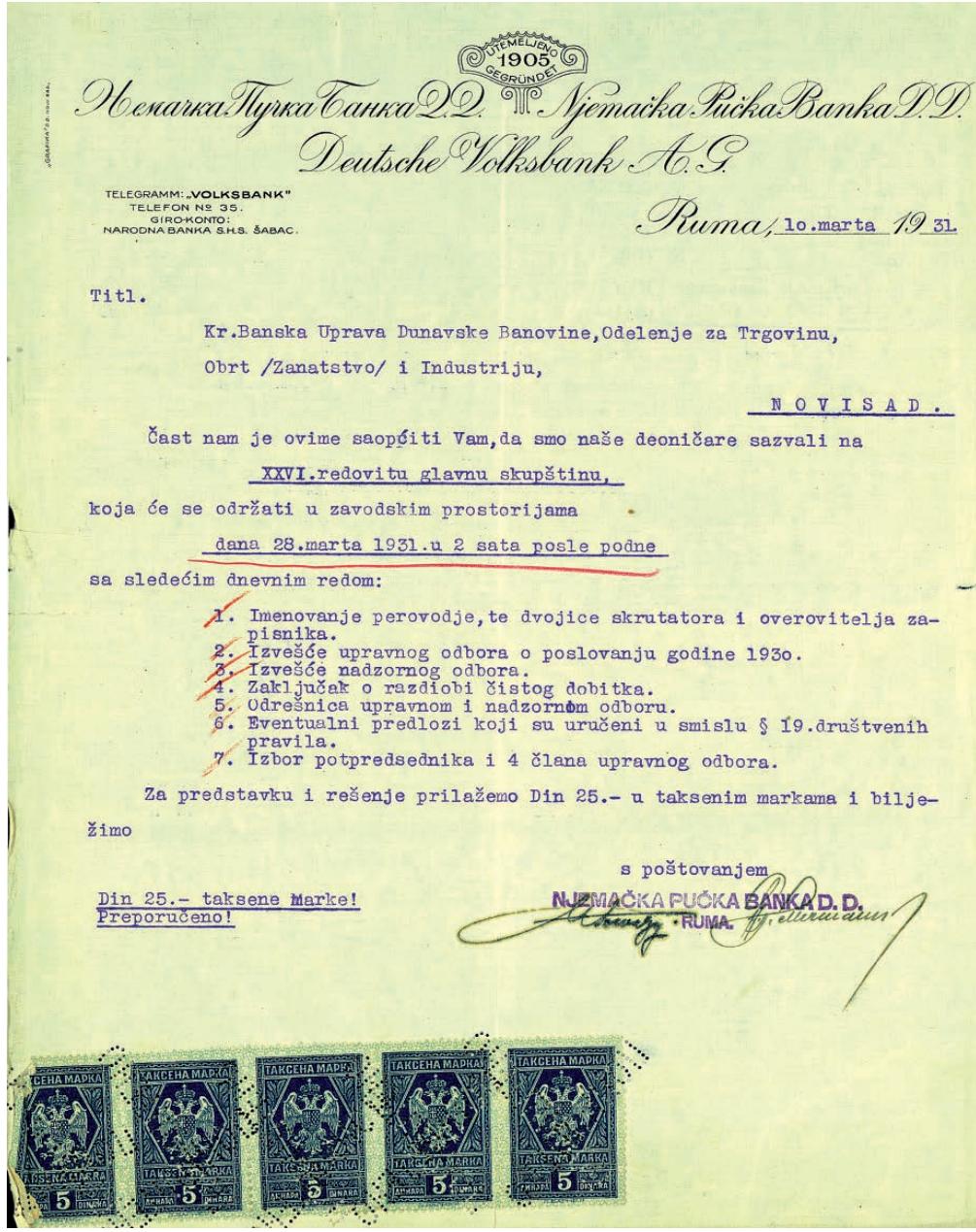
U sopstvenom interesu uverite se o umerene cene, brze
čne posluge.

U nadi da će te me udostojiti sa Vašem cenj. potrebams
boležim se

S odličnim poštovanjem:

TECHNIKA
spec. radionica za piščeci strojeva
Telefon 33-31 NOVI SAD Grobljanska 12

Допис Комори о отварању „Специјалне механичке радионице за писаће
и канцеларијске стројеве Technika“ – Нови Сад

Позив „Немачке пучке банке Д.Д.“ из Руме на XXVI редовну главну скупштину, упућен
 Одељењу за трговину, обрт (занатство) и индустрију КБУ Дунавске бановине

Adresa za pismo:
DRUŠTVO FRUŠKA GORA
NOVI SAD

Adresa za telegramme:
PUTNIK NOVISAD

UPOZNAJMO SVOJU ZEMLJU!

Telefon 24-24

Čekovni račun br. 51.563

DRUŠTVO FRUŠKA GORA

Br. 602/6, Gs, Vu.
(pri odgovoru navesti)

SREDIŠNJA UPRAVA NOVI SAD

PODRUŽNICE I POVERENIŠTVA:

Apatin,
Arandjelovac,
Bačka Palanka,
Bačka Topola,
Bačka Crkva,
Bajina Bašta,
Bećici,
Beška,
Berđan,
Bijeljina,
Čerević,
Gornji Milanovac,
Ilok,
Indija,
Irič,
Kraljevac,
Kuča,
Mladenovac,
Novi Sad,
Novi Vrh,

Odaci,
Osječko,
Patačevac,
Petrovgrad,
Rudnik,
Ruma,
Senta,
Sombor,
Stari Baranji,
Sremski Karlovci,
Sremski Mirovica,
Staro Selo,
St. Kanjiža,
Staro Pazova,
Subotica,
Sabac,
Sisak,
Titel,
Topola,
Tovariševac,
Vršac, Likinča,
Vrdnik,
Vršac,
Vukovar,
Zvornik.

Vlastite putničke agencije PUTNIK:
Novi Sad, Subotica, Petrovgrad, Sombor, Stari
Bečej, Osijek, Vršac, Vel. Kikinda.

Depozitar Agencije AVALE a. d. Beograd
za promet stranih novina i časopisa.

NOVI SAD, 18 februara 1936
Kralja Aleksandra 21

KRALJEVSKOJ BANSKOJ UPRAVI DUNAVSKE BANOVINE
Odeljenje za trgovinu, obrt /zatanstvo/ i industriju

NOVI SAD

Čast nam je izvestiti Vas,- radi Vašeg cenj.znanja,- da smo u nastavku naše akcije na propagandi, razvijanju i unapredjivanju našeg nacionalnog turizma,- naročito pak u cilju vršenja turističko-vaspitne akcije u najširim slojevima našeg građanstva, radi oživljavanja našeg unutrašnjeg putničkog i turističkog saobraćaja,- osnovali naše društveno povereništvo i u Crvenki. Za društvenog poverenika u pomenu tom mestu imenovali smo g. DRŠANA M. MATIĆA, činovnika Fabrike šećera a.d. iz istog mesta.

Osnovano povereništvo imaće zadatku da populariše naš društveni pokret u pomenutom mestu; naročito pak da vrši propagandu za upoznavanje i obilaženje naše zemlje; da organizuje izlete svojih članova i prikuplja učesnike za velika društvena zajednička putovanja i izlete, kao i da u svome mestu i okolini svestrano posreduje i potpomaže sve akcije u cilju olakšavanja, razvijanja i unapredjivanja putničkog i turističkog saobraćaja uopšte.-

Povereništvo će se upravljati po propisima Pravilnika o povereništvima DRUŠTVA FRUŠKA GORA, kojeg smo Vam već poslali našim pismom Br.1250/1933 od 25 marta 1933 godine.

Sa odličnim poštovanjem

GLAVNI SEKRETAR

/Gaja I. Gračanin/

PRETSEDNIK

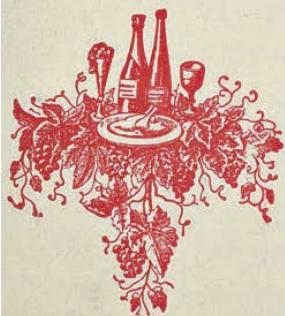
/Dr. Milorad Popov/.

Допис „Друштва Фрушка Гора“ – средишња управа Нови Сад, обавештава да је Друштво, у циљу унапређења националног туризма, основало пoverеништво у Црвенки

Vinska karta

RESTORANA
HOTELA SLOBODA
 ZA VREME
 VARIETSKOG
 PROGRAMA
 OD 9
 ČASOVA
 U VEČE

čuvava se po potrošnji plus 10%

SAMPANJCI

Carte D' or	Din	120.—
Fruškogorac polusladak	"	120.—
Casino (Moser)	"	120.—
Cabinet (Fruškogorac)	"	130.—
Cuvée réservée	"	130.—
Bouvier demi sec	"	130.—

FRANCUSKI ŠAMPANJCI

G. H. Mumm Cordon Rouge	Din	375.—
G. H. Mumm Cordon Verte	"	350.—
G. H. Mumm Carte blanche	"	350.—
Röderer grand vin sec	"	350.—
Jean D' or	"	200.—

APERETIVI

Wermouth Martini	Din	8.—
Wermouth Cinzano	"	8.—
Malaga	"	12.—
Porto	"	12.—
Cherry	"	12.—
Coctail sa domaćim likerom	"	15.—
Coctail sa francuskim likerom	"	20.—
Knickebein	"	10.—
Cognac Martel **	"	10.—
Dry Gin Gordons, London sa sodom	"	14.—
Wisky White Horse	"	14.—
Slijivovica	"	5.—
Klekovača	"	5.—
Brandy medicinal „Pokorny“	"	6.—
Absint sa sodom	"	10.—
Zwack Unicum „Pokorny“	"	5.—
Pelinkovac „Pokorny“	"	5.—
Ruska vodka	"	5.—

DOMAĆI LIKERI „POKORNY“

De coloniale Kümmel	Din	5.—
Chery Brandy	"	5.—
Creme de Vanill	"	5.—
Creme de Allasch	"	5.—
Creme de Chartreuse	"	5.—
Maraskino	"	5.—
Kruškovac	"	5.—
Triple sec	"	5.—
Altvater Gessler	"	5.—
Crème dé Curaçao	"	5.—

INOSTRANI LIKERI

Cointreau triple sec 10.—	Fernet Branca . .	10.—
Benedictine . . 10.—	Maraskino Luxardo	10.—

Винска карта ресторана „Хотела Слобода“ – Нови Сад за време вариетског програма од 9 часова увече

GRADSKO POGLAVARSTVO SUBOTICA — KUPATILO PALIĆ**CENOVNIK**

KUPATILA PALIĆ - SUBOTICA

I. HOTEL TRŠCARA

u mesecima juni, juli, avgust

dnevno	sa 1 krevetom	sa 2 kreveta
nedeljno	Dinara 20-	Dinara 30-
"	" 120-	" 150-
mesečno	" 300-	" 400-

II. NOVI HOTEL

u mesecima juni, juli, avgust

dnevno	sa 1 krevetom	sa 2 kreveta
nedeljno	Dinara 30-	Dinara 40-
"	" 180-	" 210-
mesečno	" 500-	" 600-

III. STARI HOTEL

u mesecima juni, juli, avgust

dnevno	sa 1 krevetom	sa 2 kreveta i pretobijem
nedeljno	Dinara 40-	Dinara 60-
"	" 240-	" 300-
mesečno	" 600-	" 750-

IV. HOTEL MALI ABEL

u mesecima juni, juli, avgust

dnevno	sa 1 krevetom	sa 2 kreveta
nedeljno	Dinara 10-	Dinara 15-
"	" 50-	" 75-
mesečno	" 150-	" 200-

U mesecima maju i septembru snizuje se cena sobama sa 10% od utvrđene cene. — Na sve ove cene hotelskih soba gosti imaju platiti još 10% od utvrđene cene hotelskih soba za poslužnu. — Ukoliko gosti produže nedjeljni odnosno mesečni boravak u hotelima, računaće se cena sobe za preostalo vreme proporcionalno prema osnovnoj utvrđenoj ceni sobe,

V. ŠTRAND I HLADNA SLOBODNA KUPKA

Kupanje po osobi

sa upotrebotom kabine radnjim danom	Din. 2-
" " " " nedeljom i praznikom	" 3-

VI. TOPLA KUPKA

Kupanje po osobi

radnjim danom	nedeljom i praznikom
u emajliranoj kadi Din. 5-	u emajliranoj kadi Din. 6-
u mramornoj " " 7-	u mramornoj " " 8-

Za upotrebu rublia (1 peškir i 1 čarsaš) plaća se Din. **1-**

*odluka
14-2887/835.
Gr. prof.
Subotica
Ras
Takao*

*za moshane postolje pri izdavanju potroša. Tvorac br. 50.
za državne te. jugoslavije pri izdavanju potroša. Boravku
na placiće se omoti propisnim brojem do putuju 20% ovač
karta od mesta boravka do Palicu.*

VII. BLATNA KUPKA

Obično kupanje po osobi bez obzira na dan	Din. 12-
Kupanje po osobi sa pakovanjem	" 15-
Preplatnici najmanje za 10 kom. preplatnih karata za obično kupanje	" 100-
odnosno po karti	" 10-
Sve socijalne ustanove sa uputnicom za kupanje plaćaće za obično kupanje po karti	" 10-

Za upotrebu rublia (1 peškir i 1 čarsaš) plaća se Din. **1-****VIII. VOŽNJA ČAMCEM**

Vožnja po osobi na 1 sat radnjim danom	Din. 5-
" " " " nedeljom i praznikom	" 6-

Za svako dalje započeto pola sata plaća se još polovica vrednosti izdate karte.

Za jedan čamac plaća se	{ nedeljno Din. 35-
	polumesečno " 60-
	mesečno " 100-
	na celu sezonu " 300-

Nedeljna, polumesečna, mesečna i sezonска cena zakupa gradskih čamaca važi samo za vožnju pola dana (prije ili poslije podne).

Vožnja jedrilicom na 1 sat za četiri osobe Din. **20-**

Za svako dalje započeto pola sata plaća se još polovica vrednosti izdate karte.

Za 1 jedrilicu plaća se	{ nedeljno Din. 80-
	na pola meseca " 150-
	na mesec dana " 250-

Nedeljna, polumesečna i mesečna cena zakupa jedrilica važi samo za vožnju na pola dana (prije ili poslije podne) najviše do 4 osobe.

Vožnja motornim čamcem na 1 sat za najviše 6 osoba Din. **60-**

Za svako dalje započeto pola sata plaća se još polovica vrednosti izdate karte.

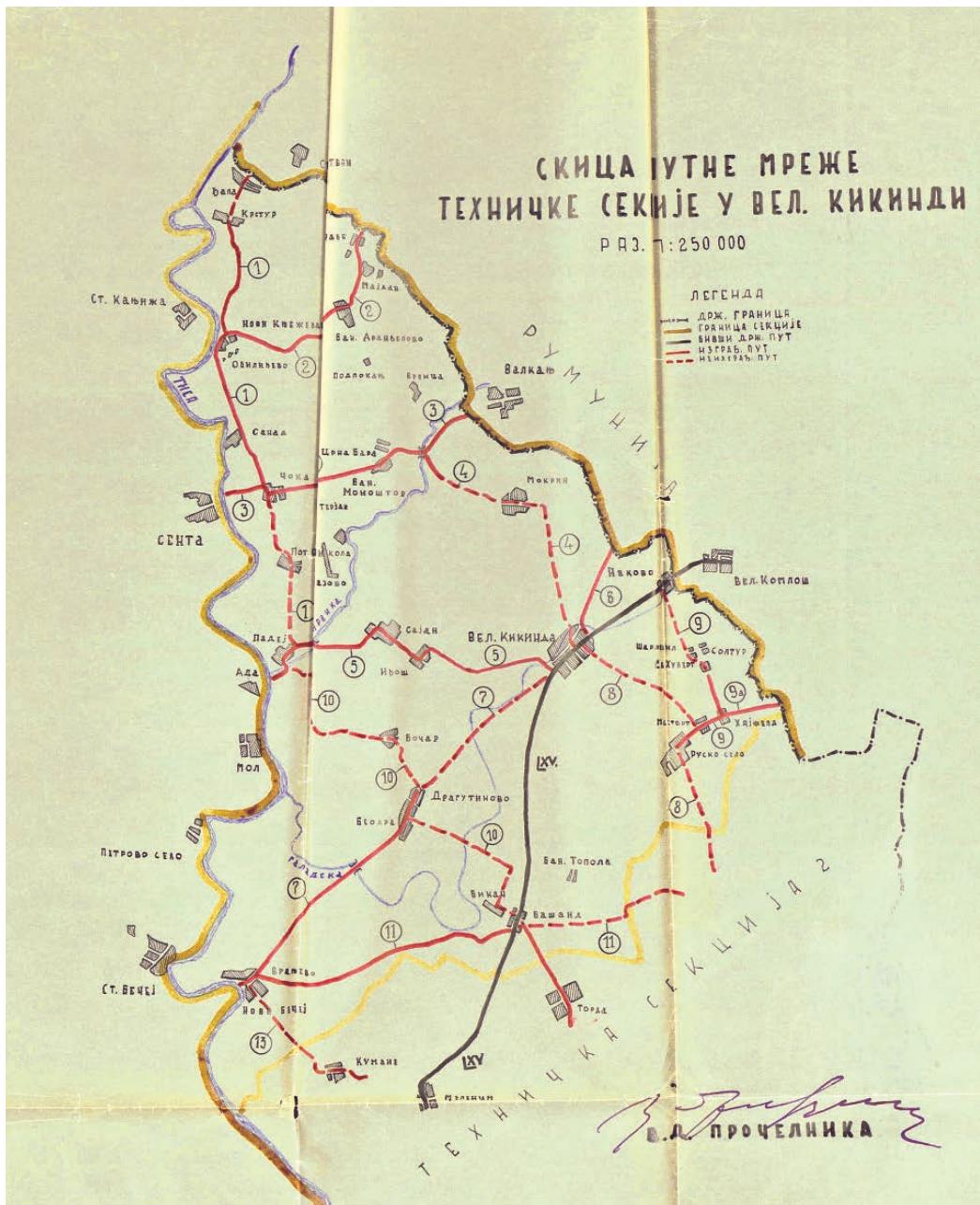
Za držanje privatnih čamaca na jezeru za sezonu plaća se po 1 čamcu Din. **100-****IX. PECHANJE RIBA**

na mesec dana	Din. 30-
na pola sezone	" 60-
na celu sezonu	" 100-

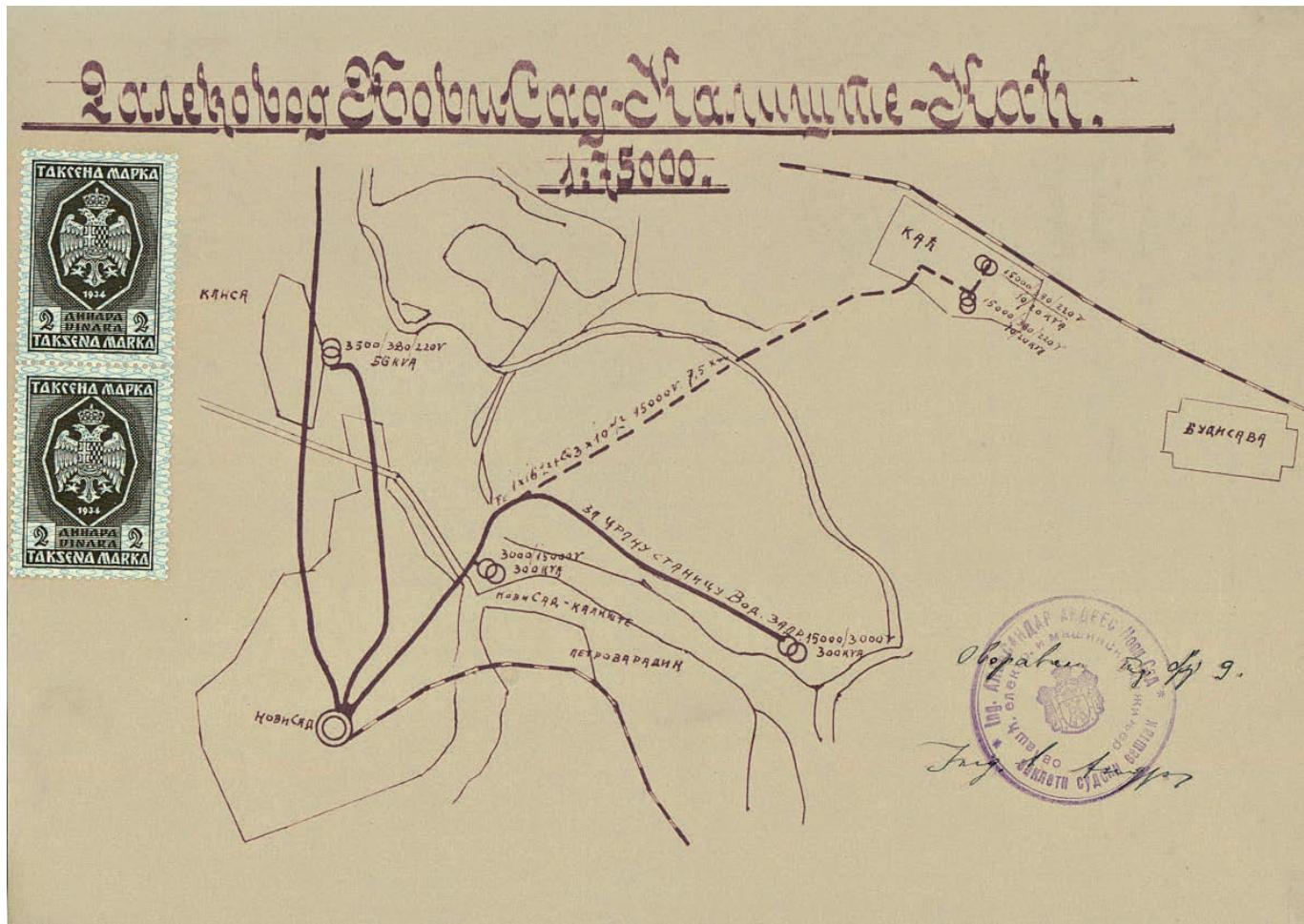
Pecanje se za prednje cene dozvoljava najviše sa dva štapa po dve udice.

Gostima u hotelu daje se 10% popusta u Velikoj gostionici, a 20% popusta u Maloj gostionici od utvrđene cene po karti.

GRADSKO POGLAVARSTVO SUBOTICA

Скица путне мреже Техничке секције у Великој Кикинди

Најртдалековода Нови Сад – Калиште – Каћ

FINA STARA I DESERTNA VINA U FLAŞAMA

V R S T A	Cena po boci			
	1 lit.	0.7	0.5	0.35
1 Biser (resko slatkasto vino)	18.—	14.—	11.—	
2 Chateau Fruškogorac	18.—	14.—	11.—	7.50
3 Rizling		14.—		7.50
4 Saloxia bela		14.—		8.—
5 Saloxia crna		15.—		8.—
6 Blatina (crno)		15.—		9.—
7 Fruškogorska suza		16.—		9.—
8 Mädchentraube		16.—		10.—
9 Mirsovska (Muskat)		18.—		12.—
10 Fruškogorska kaplica (Desert)		20.—		
11 Fino belo vino (tip Maloge)		25.—		14.—
12 Chasselas Tokaj angevine			16.—	
13 Vermouth Fruškogorac žuti		26.—		
14 Vermouth Martini & Rossi, Torino žut		36.—		
15 Vermouth Martini & Rossi, Torino beli		38.—		

Gornje cene razumevaju se sa flašom u finoj opremlji, sa sandukom i pakovanjem, bez trolarne, franko željeznička stanica ili pristanite u Novom Sadu. Pakovanje u sanducima po 10, 25, 35 velikih boca, ili dupla toliko malih, a po želji u jednom sanduku mogu biti sortirane razne vrste vina i penušca.

Noša vina su poreklom iz najboljih fruškogorskih vinograda. U najvećoj meri poseduju sve odlične osobine visoko kvalitativnih vina, vrlo su pitka, harmonična, prijatne svezline i fine arome. Potpuno su čista i prirodna, najbržljivije i stručno određovana i najmanje 2–10 godina odelazna.

„Фрушкогорац к.д.“ – Нови Сад, подруми природног пеношица, финих и десертних вина, производња ликера, жестоких пића и воћних сокова, ценовник производа у облику каталога

Деоница Српске сремске банке д.д. у Руми

Poštarska plaćena u gotovom

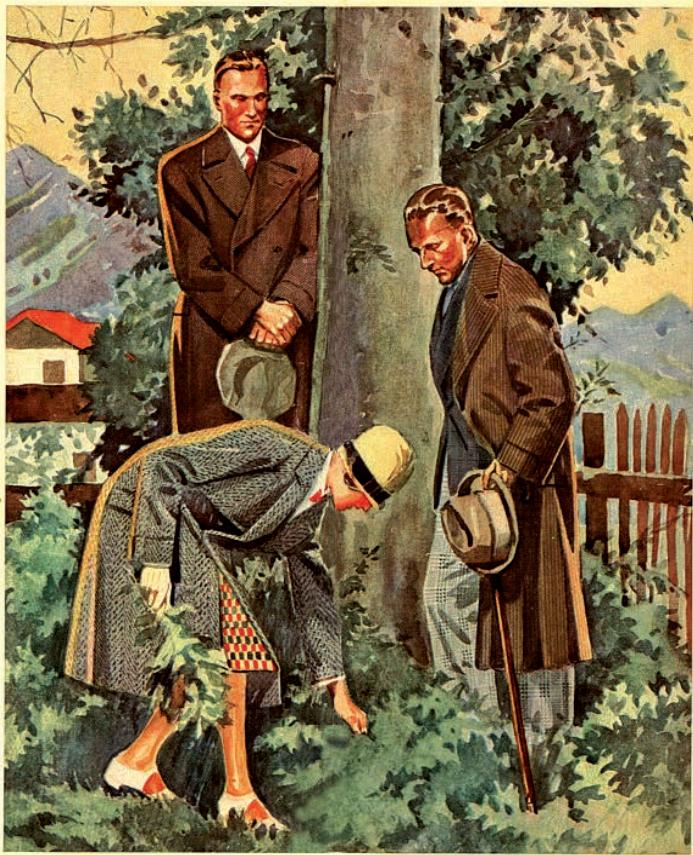
V. god.

Novi Sad, februar 1928

Broj 2

KROJAČ

Stručni i modni list za krojače

Насловна страна стручног и модног листа за кројаче „Кројач“, 1928

СЕНТА. Хотел Ројал.
SENTA. Royal szálloda.

Хотел „Ројал“ у Сенти, између два светска рата

ПОПИС ДОКУМЕНТА

СКРАЋЕНИЦЕ

МВ – Музеј Војводине – Нови Сад
ИАЗ – Историјски архив Зрењанин
ЗМР – Завичајни музеј Рума

1. ПАНО

• 1926, јануар 22, Тител

Подаци о жетвеном приносу у Тителском срезу за 1925. годину.

Ф.113. Е-200/1926

• 1932, јануар 9, Нови Сад

Понуда Југословенског семенарства, Трговине семења, из Новог Сада, за семенски материјал из свог асортимана.

Ф.126. III-1198/1932

• 1930, септембар 26, Сомбор

Реферат Сергеја Максимова, техничког директора *А.Д. Канала Краља Петра I* о потреби проширења културе пиринча у Војводини.

Ф.39. К.130

• 1935, мај 16, Торжа

Извештај Бановинског пољопривредног добра Косанчић о успеху културе пшенице банкут.

Ф.126. III-22084/1935

• 1936, јун 9, Кулпин

Писмо члanova Удружења југословенских агронома, упућено Ђоки Л. Дунђерском из Новог Сада, којим изражавају своје велико задовољство након посете његовим пољопривредним добрима у Кулпину и Камендину, на којима су засађене најбоље светске врсте пшенице.

Ф.130. а.ј. 37

• Мапа угледне економије Жива.

Ф.124. К.42

2. ПАНО

• 1925, јул 24, Бачки Петровац

Допис Удружења војвођанских хмељара, које Трговачко-занатлијској комори у Новом Саду даје предлоге за побољшање производње хмеља.

Ф.92. 2986/1925

• 1929, новембар 7, Нови Сад

Молба Савеза хмељарских задруга, који од комесара Обласне самоуправе Бачке области

тражи новчну помоћ за потребе пропаганде.

Ф.126. III-1439/1929

- Рекламни материјал за *contraphin* (*контрафин*) средство за сузбијање хмельских лишћаних ушију.

Ф.92.

• **1937, Сента**

Складиштење белог лука.

Ф.92. XXVII-1665/1937

• **1934, Београд**

Плакат Министарства пољопривреде за сетьу репе угарњаче.

Ф.126. III-33858/1934

• **1934, септембар 3, Нови Сад**

Молба Удружења пољопривредника као савеза пољопривредних удружења Дунавске бановине, упућена бану Дунавске бановине, за интервенцију по питању регулисања производње шећера.

Ф.126. III-46070/1934

• **1940, фебруар 2, Нови Сад**

Предлог начелника Пољопривредног одељења КБУ Дунавске бановине за увоз семена конопље из иностранства, упућен бану Дунавске бановине.

Ф.126. III- а.ј. 178

• **1932, јануар 1, Нови Сад**

Статистички подаци о производњи кудеље на територији Дунавског подручја за 1931. годину.

Ф.126. VIII- а.ј. 5503

3. ПАНО

• **1929, октобар 14, Стари Бечеј**

Извештај Економског одељења Начелства Старобечејског среза о производњи калемова на приватном лозном расаднику Васе Хаднађева.

Ф.113. E-743/1929

• **1930, март 19, Београд**

Списак сопственика приватних лозних расадника на територији Дунавске бановине.

Ф.126. III-14043/1930

- Берба грожђа у Фрушкогорском виногорју.
ЗМР, ИО, Студијска збирка

• **1933, децембар 15, Ириг**

Молба Фрушкогорске виноградарске и воћарске задруге из Ирига, која моли од Пољопривредног одељења КБУ Дунавске бановине новчану помоћ за изградњу подрума – лагума.

Ф.126. III-4536/1936

• **1929, септембар 13, Београд**

Понуда *Биљане, Акционарског друштва за индустрију и промет пољопривредних и ветеринарских производа и справа*, Београд, за фунгициде и инсектициде, упућена Пољопривредном одељењу КБУ Дунавске бановине са рекламијалом.

Ф.126. III-7516/1930

• **1936, фебруар 1, Ириг**

Извештај Фрушкогорске виноградарске и воћарске задруге о почетку градње подрума – лагума.

Ф.126. III-4536/1936

• **1935, мај 12–22, Бела Црква**

Обавеза којом је Јозеф Мартер, власник винограда из Беле Цркве, преузео обавезе у погледу гајења винове лозе и производње вина на свом винограду у Белој Цркви са списком сорти које узгаја.

Ф.126. III-25185/1935

• **1935, март 23, Петроварадин**

Рачун за саднице првокласне сорте грожђа афусали, који је Ладислав Шевар из Петроварадина, поседник узорних винограда, послао Стефану Георгеву Иванову из Киш Пеште (Будимпешта).

Ф.92.

• **1945, април 27, Вршац**

Подаци о ратној штети нанетој Енолошкој станици у Вршцу.

Ф.181. К.11-Пољ. 12

4. ПАНО

• **1930, фебруар 10, Панчево**

Извештај Начелства Панчевачког среза о стању општинских расадника.

Ф.126. III-8246/1930

• **1929, Београд**

Рекламни материјал *Биљане, Акционарског друштва за индустрију и промет пољопривредних и ветеринарских производа и справа*, Београд, за дрворин, средство против шљивине и штитасте ваши.

Ф.126. III-7516/1930

• **1930, фебруар 15, Рума**

Списак шљивиних стабала на подручју Румског среза у 1929. години.

Ф.126. III-9698/1930

• **1932, Бачка Топола**

Ценовник воћних калемова Воћарске школе пустаре Зобнатица са продајним и отпремним условима.

Ф.126. III-180/1932

• **1935, март 23, Нови Сад**

Понуда Књижаре, штампарског и издавачког д.д. из Новог Сада за књигу *Deutschlands Obstsorten* (Немачко воће), упућена Пољопривредном одељењу КБУ Дунавске бановине.

Ф.126. III-14143/1935

• **1939, Нови Сад**

Ценовник воћних, лозних и других садница из бановинских расадника Дунавске бановине, у јесен 1939. и пролеће 1940. године.

Ф.92. XXXIII-5321/1931

• **1937, Нови Сад**

Карта воћарских реона Дунавске бановине.

Ф.126. III-7475/1937

• **1934, фебруар 20, Стара Пазова**

Молба Словачког ратарског удружења из Старе Пазове, које моли Пољопривредно одељење КБУ Дунавске бановине да пошаље стручњаке за одржавање калемарског курса.

Ф.126. III-9848/1934

5. ПАНО

• **1938, новембар 19, Сомбор**

Допис апотеке *Змија* из Сомбора, која обавештава управу Канала Краља Петра I у Сомбору да је извршила анализу екстракта биљке велебиље.

Ф.39. K.130

• **1935, мај 22, Вршац**

Извештај Начелства Вршачког среза о ароматичном и лековитом биљу на подручју Вршачког среза.

Ф.126. III-20992/1935

• **1935, мај 19, Нова Кањижа**

Извештај Начелства Новокањишког среза о ароматичном и лековитом биљу на подручју Новокањишког среза.

Ф.126. III-20992/1935

• **1935, мај 30, Велики Бечкерек (Зрењанин)**

Извештај Начелства Великобечкеречког среза о ароматичном и лековитом биљу на подручју Великобечкеречког среза.

Ф.126. III-20992/1935

• **1939, септембар 20, Нови Сад**

Извештај Централне задруге за лековито, мирисно и хранљиво биље из Новог Сада о извозној трговини лековитог биља у трећем тромесечју 1939. године поднет Трговинско-индустријској и занатској комори у Новом Саду.

Ф.92. a.j. 2755

• **1935, април 15, Црвенка**

Допис Пчеларског друштва у Црвенки, које обавештава општинску управу о свом оснивању.

Ф.126. III-29541/1935

• **1934, Београд**

Правила Српског пчеларског друштва.

Ф.126. III-29541/1935

• **1935, март 16, Црвенка**

Записник са оснивачке скупштине Црвенчанској пчеларског друштва.

Ф.126. III-29541/1935

• **1938, септембар 10, Сремски Карловци**

Подаци о пчеларским организацијама на подручју Сремскокарловачког среза.

Ф.126. III-38251/1938

6. ПАНО

• **1930, април 22, Нови Сад**

Допис Централног експортног савеза млекарских задруга у Југославији, Нови Сад, који доставља молбу Аграрне заједнице из Мошорина, која тражи доношење строжих хигијенских прописа при откупу млека.

Ф.126. III-13636/1930

• **1930, фебруар 4, Вуковар**

Даринка и Џулка, првокласне музне краве.

Ф.126. III-46191/1931

• **1932, Велика Кикинда**

Објава сајма приплодне стоке, који ће се одржати у Великој Кикинди 14. марта 1932. године.

Ф.126. III- a.j. 189

• Пејзаж равнице, чобанин са овцама на паши.
ИАЗ Ф.45. 733

• **1936, новембар 10, Сомбор**

Допис Бачког пољопривредног удружења из Сомбора, које обавештава Пољопривредно одељење КБУ Дунавске бановине да ће 15. новембра 1936. у Петровграду одржати оснивачку скупштину Савеза одгајивача овца Дунавске бановине.

Ф.126. III-55257/1936

• **1937, мај 27, Србобран**

Записник састављен 27. маја 1937. у Србобрану по предмету организовања сарадње између ергеле наследника Стевана Дунђер-

ског из Србобрана и Државне ергеле Карађорђево.

Ф.126. III-19501/1937

• **1945, avgust 20, Novi Bečeј**

Извештај Државног пастувског станишта из Новог Бечеја о ратној штети.

Ф.181. K.11. - Поль. 4

7. ПАНО

• **1934, januar 16, Sombor**

Молба Бачког пољопривредног удружења, које у име *Савеза одгајивача мангалице у оснивању из Сомбора*, моли Пољопривредно одељење КБУ Дунавске бановине да др Милана Грковића, инспектора Одељења, делегира за члана селекцијске комисије тог Савеза.

Ф.126. III-2895/1934

• **1933, decembar 19, Subotica**

Уверење које је Градско начелство Суботице издало Вилиму Конену из Суботице, који се бави говедарством на својим салашима у Чикерији, ради добијања дозволе за бесцарински увоз приплодних говеда из Аустрије.

Ф.126. III-2939/1934

• **1934, septembar 16, Novi Sad**

Допис Удружења одгајивача кунића и племенитих крзнатих животиња, Нови Сад, упућен Пољопривредном одељењу КБУ Дунавске бановине, којим га обавештава о оснивању Удружења као секције Удружења пољопривредника као Савеза пољопривредних удружења Дунавске бановине из Новог Сада.

Ф.126. III-47381/1934

• **1935, septembar 13, Novi Sad**

Допис Удружења пољопривредника као Савеза пољопривредних удружења Дунавске бановине из Новог Сада, које Пољопривредном одељењу КБУ Дунавске бановине доставља податке о одгајилиштима крзнатих животиња у Југославији.

Ф.126. III-23299/1935

• **1930, Zagreb**

Рекламни материјал фирме *Alfa-Kannen* из Загреба, за млекарске машине *alfa laval*.

Ф.126. III-13636/1930

• **1935, septembar 13, Novi Sad**

Списак гајилишта племенитих крзнатих животиња у Југославији.

Ф.126. III-23299/1935

• **1934, februar 21, Srbobran**

Молба Пољопривредног живинарског друштва Краљевине Југославије, упућена Пољопривредном одељењу КБУ Дунавске бановине, за доделу помоћи у новцу или расној живини.

Ф.126. III-12913/1934

• **1934, maj 25, Bačka Palanka**

Предлог Управе Државне ергеле Карађорђево за оснивање живинарске фарме на ергели.

Ф.126. III-13850/1934

• **1931, avgust 4, Novi Sad**

Понуда фирме *Југофарм*, првог југословенског селекцијског одгајалишта расне живине за кокошке расе зимска *rapontia grahoriaca* упућена Пољопривредном одељењу КБУ Дунавске бановине.

Ф.126. III-35603/1931

8. ПАНО

• 1935, мај 17, Загреб

Извештај Средишње рибарске задруге у Новом Саду о рибарској изложби, која је отворена на Загребачком збору 11. маја 1935. године.

Ф.126. III-24115/1935

• 1939, децембар 12, Плзен

Допис фирмe Станислава Луфта из Плзена, која моли Трговинско-индустријску и занатску комору у Новом Саду да јој достави имена фирмe извозника шарана и осталих дунавских риба.

Ф.92. 5942/1939

• 1935, април 29, Нови Сад

Молба Средишње рибарске задруге у Новом Саду, која од Пољопривредног одељења КБУ Дунавске бановине, моли помоћ за учествовање на рибарском сајму на Загребачком збору.

Ф.126. III-20252/1935

• 1940, март 27, Нови Сад

Закупни уговор између Рибарске задруге у Старом Бечеју и КБУ Дунавске бановине о закупу права риболова на рибарском ревијру – одељку Тиса 0 IV.

Ф.126. III- a.j. 714

• Шаран из рибњака.

Ф.126. III-50690/1931

• Смуђеви из Дунава.

Ф.126. III-50690/1931

• 1937, април 6, Нови Сад

Молба Средишњег савеза слатководних рибарских задруга и организација из Новог Сада, за дозволу за извоз барских ракова.

Ф.126. III-16000/1937

• 1935, март 7, Нови Сад

Списак рибарских задруга и организација учлањених у Средишњу рибарску задругу у Новом Саду као Савез слатководних рибарских задруга и организација у Новом Саду.

Ф.126. III-11359/1935

• 1945, Нови Сад

Списак ратне штете причињене Рибарском фонду Главног народног одбора Војводине.

Ф.181. K.11. - Поль.4

9. ПАНО

• 1929, септембар 25, Бад Ишл, Аустрија

Пуномоћ, коју је Јохана Брајтенфелд, рођена Шенборн, наследница грофа Рудолфа Котека, дала др Стевану Адамовићу, адвокату из Новог Сада, за продају Доње Шуме, у катастарској општини Стари Футог, IV аграрној заједници из Новог Сада.

Ф.98. a.j. 84

• 1934, мај 14, Нови Сад

Одлука Пољопривредног одељења КБУ Дунавске бановине, којом се одобрава одлука главне скупштине ловаца у Бегечу о оснивању Савезног ловачког друштва.

Ф.126. III-24470/1934

• 1934, мај 14, Нови Сад

Правила Савезног ловачког друштва у Бегечу.

Ф.126. III-24470/1934

• 1935, август 6, Сомбор

Молба Првог сомборског ловачког друштва за издавање дозволе за хватање живих зечева.

Ф.126. III-4441/1936

• 1937, мај 28, Нови Сад

Преглед просечног и годишњег прихода од шумарства и ловства на подручју Новоса-дског среза од економске 1926/27. до економ-ске 1936/37. године.

Ф.126. III-23314/1937

• 1926, март 5, Загреб

Понуда Прве југословенске талијанске инду-стрије дрва д.д. из Загреба за куповину шуме Моринтово властелинства кнеза Одес-клакија, упућена Савезу аграрних заједница за Бачку, Банат и Срем.

Ф.115. K.76

• 1936, октобар 22, Чиб (Челарево)

Катастарски и поседовни лист др Гедеона Дунђерског у Чибу са описом шуме.

Ф.126. III-52203/1938

10. ПАНО

• 1928, новембар 10, Нови Сад

Резолуције донете на главној скупштини Савеза српских земљорадничких задруга у Новом Саду.

Ф.124. K.41

• 1941, април 2–3, Нови Сад

Дописи *Agrarije*, земљорадничке средишње задруге с.о.ј. из Новог Сада, која обавештава *Bauernhilfe* (Сељачка помоћ) из Гајдобре о уплатама на њен рачун, приспелим на основу продатих вагона конопље.

Ф.200. K.275

• 1935, мај 19, Стара Кањижа

Молба Млинске задруге старокањишких земљорадника, упућена Пољопривредном одељењу КБУ Дунавске бановине за доделу новчане помоћи.

Ф.126. III-29036/1935

• Мапа Војводине са подацима о сељачким задругама.

Ф.124. K.43

11. ПАНО

• 1929, јул 14, Нови Сад

Понуда фирмe *Хофхер-Шранц-Клајтон-Шут-леворт* за селектор и пуритор, машине за чишћење, сортирање и класирање семена, упу-ћена Обласној самоуправи Бачке области.

Ф.126. III-6890/1930

• 1929, септембар 14, Нови Сад

Понуда *Генерланог заступства фирмe Бардош и Брачфелд*, техничког и електротехничког предузећа Д.Д. станицама за пречишћавање семена, које ће се поделити земљишним заје-дницама, упућена Обласној самоуправи Бач-ке области.

Ф.126. III-6890/1930

• 1930, фебруар 20, Бачки Брестовац

Понуда *Штефана Фајта*, механичке стројне радионице, упућена I аграрној заједници из Бачког Брестовца за патентирану сејачицу за кукуруз са три реда.

Ф.126. III-10319/1930

• 1930, фебруар 3, Београд

Понуда фирмe *Кузман С. Николић и комп.* за прскалице за воће марке *аутомакс* и *кали-*

макс, упућена Пољопривредном одељењу КБУ Дунавске бановине.

Ф.126. III-12330/1930

• 1923, октобар 27, Нови Сад

Ђока Дунђерски, војвођански велепоседник.

Ф.62. K.548

• 1929, јул 22, Нови Сад

Понуда фирмe Рудолф Бехер – Фрања Мелихар за расипаче вештачког ђубрива.

Ф.126. III-3106/1930

• 1925, јануар 26, Нови Сад

Деобни нацрт парцела за доделу кућних плацева месним сиромасима на великом поседу наследника Рудолфа Котека у Бегечу.

Ф.98. a.j. 81

• 1933, фебруар 20, Марибор

Допис краљевског дворског лиферанта Петра Ј. Миовића, првог југословенског специјалног предузећа за пољопривреду из Марибора, Филијала Вршац, који обавештава Пољопривредно одељење КБУ Дунавске бановине да му је поверена продаја машина фабрике Браће Холдер из Мецингена у Баварској.

Ф.126. III-8684/1933

• 1940, октобар 4, Петровград (Зрењанин)

Извештај Савеза аграрних заједница за Банат о стању одводних канала и артечких бунара на колонијама у Банату са предлозима за њихову изградњу, упућен Министарству пољопривреде.

Ф.119. K.38

• 1934, април 23, Нови Сад

Понуда фирмe Рекорд Ердеш Д.Д. за трговину и индустрију за атомо млин.

Ф.126. III-23857/1934

• 1942, мај 18, Земун

Извештај Повјеренства Уреда за колонизацију у Земуну за срезове Земун и Стару Пазову о раду на ревизији аграрне реформе у Старопазовачком срезу.

Ф.166. K.1

12. ПАНО

• 1932, септембар 28, Чиб (Челарево)

Записник, вођен у предмету одвајања земљишта супер максимума од великог поседа др Гедеона Дунђерског у пореским општинама Чиб (Челарево), Стара Паланка (Бачка Паланка) и Србобран.

Ф.98. a.j. 36

• 1923, јули 7, Нови Сад

Решење Жупанијског аграрног уреда у Новом Саду којим се добровољцу Милунки Савић додељује парцела за кућни плац на поседу Рудолфа Котека на Ото Мајуру.

Ф.98. a.j. K.576

13. ПАНО

• 1938, април 26, Нови Сад

Молба Манастира Ковиљ упућена Пољопривредном одељењу КБУ Дунавске бановине да се манастирске воде прогласе затвореним водама.

Ф.126. III- a.j. 620

• Поплава на територији Тамишко-белејске водне задруге између два светска рата.

Ф.374. K.2

• Подаци о пословању Канала Краља Петра I у периоду од 1911. до 1938. године.

Ф.39 K.62

- **1945, август 25, Петровград (Зрењанин)**
Списак ратне штете нанете Хидротехничком одељку у Петровграду.

Ф.181. а.ј. 11

- Километража Дунава усвојена од стране Међународне дунавске комисије на пленарној седници у јуну 1922. у Братислави.

Ф.375. К.2

- **1929, септембар 9, В. Бечкерек (Зрењанин)**

Карта водних задруга на подручју Баната.

Ф.126. в

14. ПАНО

- **1933, мај 18, Нови Сад**

Допис предузећа *Балтазар Фајт парни млин д.д.* – Нови Сад, у којем се анализира тешко стање војвођанске млинске индустрије услед велике економске кризе.

Ф.138. Ф III-2273/1933

- **1939, децембар 23, Сента**

Извештај о стању и раду *Сенђанског млина на ваљке Хеслер и другови д.д.* – Сента, за IV тромесечје 1938. године.

Ф.92. а.ј. 2649

- **1944, новембар 11, Вршац**

Списак чланова Управног и Надзорног одбора *Банатске млинске индустрије д.д.* – Вршац.

Ф.172. а.ј. 29

- **1934, Црвенка**

Приказ општег стања у целокупној производњи шећера, шпирита и сувих резанаца у *Фабрици шећера Црвенка д.д.* – Црвенка.

Ф.138. Ф XI-1837/1934

- **1939, децембар 6, Петровград (Зрењанин)**
Саопштење *Велико-Бечкеречке фабрике шећера а.д.* – Петровград, да ће из Чешко-Моравског протектората увести сeme репе.

Ф.138. Ф I/6-3418/1939

- **1925, август 29, Нови Врбас**

Допис *Фабрике шећера а.д. Бачка* – Нови Врбас, упућен Државној берзи рада у Београду, у којем траже да им препоруче стручно оспособљене раднике који су им потребни за предстојећу кампању.

Ф.96. 4147/1926

- **1921, март 1, Нови Сад**

Подаци о проблемима производње, капацитetu, врстама и пласману производа *Фабрике тестенина Фрања Ловрековић (Данубиус)* – Нови Сад.

Ф.92. 730/1921

- **1919, јун 24, Нови Сад**

Молба *Фабрике сирћета Браћа Кенингштетлер* – Нови Сад, да им се омогући редовно снабдевање шпиритусом и почетак рада, јер влада велика несташица сирћета у месту и околини.

Ф.92. 356/1919

- **1939, децембар 5, Бочар**

Молба *Прве војвођанске фабрике качкаваља и осталих млечних производа Софроније и Филип, синови Томе Огњановића* – Бочар, којом се тражи објашњење о извозу качкаваља из наше земље, посебно преко Солуна у Египат, Палестину и друге земље Леванта.

Ф.138. Ф I/5-3376/1939

• Сомбор

Централана млекара – Сомбор, заштитни знак за чајни маслац.

Ф.92. 6.6.

наше земље са Енглеском и другим земљама, у којој се наводи да је војвођанској прехрамбеној индустрији хитно потребна набавка коњских црева.

Ф.138. Ф I/5-3108/1939

15. ПАНО

• 1934, фебруар 8, Нови Врбас

Упитник са подацима о врстама производа, капацитету, постројењима, увозу сировина, пласману производа, броју радника и др. за *Фабрику уља и мазива Домаћа к.д.* – Нови Врбас.

Ф.138. Ф XI-402/1934

• 1939, јун 30, Нови Врбас

Извештај о стању и раду *Фабрике уља Војводина к.д. Лењи и другови* – Нови Врбас, за II тромесечје 1939. године.

Ф.92. а.ј. 2754

• 1939, септембар 18, Вршац

Извештај *Творнице чоколаде и бонбона Ифко – Вршац*, по предмету набавке сировина из увоза.

Ф.138. Ф III-2471/1939

• 1936, април 20, Сента

Нацрт главне зграде *Клаонице и творнице саламе Корхец Јулије к.д.* – Чока.

Ф.126. VIII а.ј. 2218

• 1939, септембар 24, Суботица

Извештај о извозу живине и јаја предузећа *Hartman & CO. извоз меса д.д.* – Суботица, у III тромесечју 1939. године.

Ф.92. а.ј. 2755

• 1939, новембар 21, Суботица

Представка предузећа *Д.Д. за израду црева – Суботица*, поводом трговинских преговора

• 1945, септембар 25, Нови Сад

Записник о утврђивању ратне штете на *Творници конзерва д.д.* – Нови Сад.

Ф.181. Р п -9

16. ПАНО

• 1934, март 19, Сремски Карловци

Петар Костић, Сремски Карловци, кр. дворски лиферант – продуцент бермета, бела бермета a la torino финих и старих вина ausbruha, винска сирћета, све на велико – фактура предузећу из Њујорка за наручену робу.

Ф.92. 2754/1934

• Нови Сад

Фрушкогорац к.д. – Нови Сад, Подруми природног пенуница, финих и десертих вина, производња ликера, жестоких пића и воћних сочкова, ценовник производа у облику каталога.

Ф.92. 6.6.

• 1933, децембар 12, Вршац

Молба предузећа *Карло Хаусер, поседник винограда, шампањски подрум Chateau mersy* – Вршац, да Удружење посредује у добијању дозволе за рад Јосифа Гергашевића, мајстора шампањца и дегоргера, аустријског држављанина.

Ф.138. Ф VII/1-3982/1933

• 1929, октобар 13, Хоргош

Допис Комори са кратким историјатом предузећа *Млин и велетрговина паприке Браћа Денеш – Хоргош.*

Ф.92. 113/1929

• **1939, фебруар 23, Нови Сад**

Насловна страна рекламијног проспекта за пропаганду наше паприке у Америци и Енглеској.

Ф. 92. I-8 948/1939

• **1925, фебруар 25, Апатин**

Допис *Апатинске и кулске пивоваре Јосипа Амана д.д.* – Апатин, у вези са увозом једног вагона пивских боца из Прага за властиту употребу.

Ф.92. 879/1925

• **Петровград (Зрењанин)**

Пивара Лазара Дунђерског у Петровграду, 1937. година.

ИАЗ, Ф.45. бр.731

• **1936, октобар 1, Панчево**

Препис решења Окружног суда у Панчеву о протоколисању фирмe *И.М. Вајферт пивара и фабрика слада а.д.* – Панчево, у друштвени регистар.

Ф.138. рег. 386/1946

• **1922, фебруар 17, Митровица (Сремска)**

Допис *Уједињене парне пивоваре Heinrich Weiss i sin – творница леда и слада, паромлин, пеца-ра шљивовице.*

Ф. 92. 625/1922

17. ПАНО

• **1936, мај 12, Велика Кикинда**

Допис *Парне црпане Braća Schenk и др.* – Велика Кикинда, којим се изјашњавају да су против увођења минималних надница и обавезног склапања колективних уговора.

Ф.138. Ф VII/3-1676/1936

• **1933, мај 18, Велика Кикинда**

Извештај *Фабрике црпа Јованчић и Ристић – Велика Кикинда*, упућен Удружењу индустријалаца у Новом Саду са подацима о производњи, капацитету и проблемима извоза у периоду 1930–1932. године.

Ф.138. Ф III-2287/1933

• **1928, март 6, Нови Сад**

Извештај новосадске филијале *Српске банке д.д.* – Загреб, са подацима о најбољим налазиштима сировина и произвођачима цигле и црпа на подручју Бачке.

Ф.92. 6608/1927

• **1933, фебруар 16, Стара Кањижа**

Извештај управе *Старокањишике прве парне циглане и црпане д.д.* – Стара Кањижа, о финансијском пословању предузећа, поднет на редовној годишњој скупштини одржаној 25. маја 1933. године.

Ф.126. VIII а.ј.704/1

• **1945, јануар 15, Велика Кикинда**

Рачун *Парне циглане Bohn – Велика Кикинда*, упућен *Привредном одсеку Војне области за Банат – Петровград (Зрењанин)*, за испоручени грађевински материјал Црвеној армији и Партизанским одредима Југославије.

Ф.172. Фин.одељак 1076/1945

• **1935, октобар 30, Бачка Топола**

Основни подаци о *Творници опека и црпа Бодрог Имре – Бачка Топола.*

Ф.138 Ф X/2-3820/1935

• **1938, децембар 19, Нови Врбас**

Извештај Пословнице Нови Врбас Удружења индустријалаца цигљарско-црпарске струке

у Новом Саду о раду цигларско-црепарских предузећа у IV тромесечју 1938. године.

Ф.92. а.ј. 2649

• 1936, јул 23, Београд

Препис решења Министарства трг. и инд. Краљевине Југославије о оснивању Принудног стручног удружења индустријалаца цигларско-црепарске струке за подручје ТИЗ коморе у Новом Саду и ТИ коморе у Петровграду (Зрењанину) са седиштем у Новом Саду.

Ф.92. а.ј. 2442

• 1933, мај 16, Пашићево (Змајево)

Извештај *Парне цигљане Савин и Рељин – Пашићево*, упућен Удружењу индустријалаца у Новом Саду са подацима о производњи у периоду 1930–1932. године.

Ф.138. Ф III-2229/1933

18. ПАНО

• 1939, март 2, Нови Сад

Извештај о стању и раду *Фабрике порцулана и мајолике д.д. – Нови Сад*, за IV тромесечје 1938. године.

Ф.92. а.ј. 2649

• 1921, јул 26, Нови Сад

Основни подаци о *Творници цемента, мозаик и уметног камења. Стовариште надгробних споменика Јован Шоман мл. – Нови Сад*.

Ф.92. 3402/1921

• 1939, октобар 23, Београд

Представка *Индустрије мрамора и каменореза д.д. Београд – Суботица*, упућена Удружењу индустријалаца у Новом Саду, по предмету

набавке шведског гранита за израду надгробних споменика.

Ф.138. I/22-2805/1939

• 1929, октобар 9, Беочин

Подаци о години оснивања, годишњем капацитetu производње и броју запослених радника у *Беочинској фабрици цемента а.д. – Беочин*.

Ф.92. 113/1929

• Беочин

Беочинска фабрика цемента између два светска рата.

МВ, И, инв.бр. 4696

• 1944, новембар 5, Петроварадин

Извештај инжињера Јосипа Сујића, директора каменолома у Раковцу, о стању *Творнице цемента* у Беочину са подацима о њеном раду непосредно пред Други светски рат.

Ф.169. 111/1944

• 1935, октобар 28, Нови Сад

Одлука о полагању одштетне суме за експроприсано земљиште Манастира Раковац и Петроварадинске имовне општине у Сремској Митровици, потребног за отварање каменолома *Раковац*.

Ф.126. V ТГ РК-43/1935

• 1942, октобар 24, Петровград (Зрењанин)

Правилник о организацији Банатског каменолома са седиштем у Вршцу.

Ф.170. V-254/1945

• Парагово

Разгледница Парагова – фабрика, између два светска рата.

МВ, И, инв.бр. 1476

19. ПАНО

- 1939, септембар 20, Петровград (Зрењанин)

Подаци о могућностима набавке сировина за *Творницу шешира и туљаца Браћа Драган, дворски лиферанти* – Петровград.

Ф.138. Ф III-2524/1939

- 1933, јул 2, Суботица

Подаци о врстама производа *Творница трака и чипака д.д. Nonnenberg & Schoderé* – Суботица.

Ф.138. Ф XI-2671/1933

- 1939, јун 24, Инђија

Извештај о пословању *Фабрике падобрана и летеће опреме Knebl i Ditrich* – Инђија, за II тромесечје 1939. године.

Ф.92. а.ј. 2754

- 1935, мај 6, Велика Кикинда

Допис *Индустрије одела д.д.* – Велика Кикинда, у вези са тим да радници не израђују одела у предузећу, него да тај посао обављају код куће.

Ф.138. Ф II/3-1604/1935

- 1937, март 16, Петровград (Зрењанин)

Представка *Српске фабрике текстила Лазар Ђунђерски а.д.* – Петровград, у вези са молбом *Централној индустријској корпорацији* – Београд, да се теписима *Ангора*, произвођача фирме *Magnoni Tedesca* из Милана, отежка увоз, јер праве велику конкуренцију домаћој производњи.

Ф.138. Ф I/Ц-883/1937

- 1944, новембар 8, Кула

Приказ стања и рада *Творнице сукна Фрања Брандекер а.д.* – Кула, на дан 8. новембра 1944. године.

Ф.170. а.ј. 157

- 1941, април 5, Оџаци

Извештај о пословању *Фабрике канапа, ужареје и текстилне индустрије д.д.* – Оџаци, у периоду од 1. септембра 1939. до априла 1941. године.

Ф.92. а.ј. 2686

- 1936, март 14, Чиб (Челарево)

Допис *Предузећа за израду и промет ужарске, конопљене и јутене робе Хадић Карло – Чиб*, којим извештава да би могао финансијски учествовати у послу култивисања кудеље и оснивању фабрике ужарије у Албанији, уколико му албанске власти обезбеде неку врсту монопола.

Ф.138. Ф XI-826/1936

- 1944, новембар 18, Нови Сад

Реферат *Привредног одсека* – Команде војне области за Бачку и Барању о могућностима обнове индустрије кудеље.

Ф.171. а.ј. 85

20. ПАНО

- 1939, септембар 18, Велика Кикинда

Извештај о врстама и количинама сировина из увоза *Ливнице жељеза и темпера Bohn* – Велика Кикинда.

Ф.138. Ф III-2486/1939

- Нови Сад

Каталог производа *Фабрике ролетна и гвоздених конструкција Силвестер Бернолд* – Нови Сад.

Ф.138. Ф XI 6.6./1933

• **1933, јул 3, Велики Бечкерек (Зрењанин)**

Извештај са подацима о врстама производа
Прве југословенске фабрике радијатора и котловава а.д. – Велики Бечкерек.

Ф.138. Ф XI 2658/1933

• **1934, мај 23, Суботица**

Списак депонованих деоница *Творнице пећи и емајла Зефир д.д.* – Суботица, за Главну скупштину одржану 27. маја 1934. године.

Ф.126 VIII a.j. 717

• **1934, априла 21, Нови Сад**

Подаци о стању и раду *Прве југословенске фабрике кола и ауто-каросерија Matija Rajh i sin* – Нови Сад.

Ф.138. Ф XI-1318/1934

• **1941, март 27, Суботица**

Извештаји о пословању *Фабрике Мирко Ротман* – Суботица, у периоду од 1. септембра 1939. до априла 1941. године.

Ф.92. a.j. 2686

• **1929, април 22, Београд**

Молба *Ferrum d.d.* – Суботица, упућена Комори за добијање кредита код Народне банке Краљевине СХС, до 1. маја 1929. године, како не би дошло до обуставе рада.

Ф.92. 2370/1929

• **Нови Сад**

Рекламни проспект са производним асортиманом *Војвођанске ливница д.д. Карло Вајскопф* – Нови Сад.

Ф.92. 6.6.

• **1944, децембар 16, Нови Сад**

Молба *Новосадске фабрике кабела д.д.* – Нови Сад, Команди места Нови Сад, да јој се одобри кредит ради исплате зарада радника.

Ф.170. IV-1302/1944

21. ПАНО

• **1938, јануар 22, Суботица**

Представка *Рекорд фабрика штирке и чириза* – Суботица, у вези са неоправданим отварањем нових фабрика за производњу штирка.

Ф.138. Ф III-181/1938

• **1935, јануар 22, Нови Сад**

Упитник са подацима о броју радника, погонима, постројењима, капацитету, врстама производа и др. *Прве југословенске хемичне фабрике д.д.* – Нови Сад.

Ф.138. Ф XI-202/1935

• **1940, јун 16, Суботица**

Допис *Творнице Štirak – Marcel Kopp d.d.* – Суботица, поводом трговинских преговора наше земље са Словачком, у вези са проблемом извоза обућарског лепила (Ћириша).

Ф.138. Ф. I/6-2002/1940

• **1923, јун 21, Нови Сад**

Одобрење великог жупана Бачке области упућено *Судбеном столу* – Нови Сад, да Фридрих Вајс, др Александар Моч и другови, могу основати а.д. под именом *Прва новосадска творница сапуна Јаков Шицер и син*, са седиштем у Новом Саду.

Ф.79. Т-69/1923

• **1924, јул 24, Будимпешта**

Нацрт *Фабрике сапуна Албус а.д.* – Нови Сад.

Ф.79. Т-52/1924

• **1938, септембар 27, Београд**

Извештај о стању и раду *Првог југословенског друштва за хемијску индустрију на деонице Зорка* – Београд, за III тромесечје 1938. године.

Ф.92. a.j. 2648/1

• Земун

Рекламни проспект за суви лед *Индустрије угљичне киселине Adam Philippovich* – Земун.

Ф.92. 6.6.

• 1933, Нови Сад

Ценовник производа *Камендин д.д. за производњу серума* – Нови Сад.

Ф.138. Ф XI-2660/1933

22. ПАНО

• 1938, фебруар 4, Сремска Митровица

Препис уверења Градског поглаварства у Сремској Митровици бр. 995/1938. године, из којег се види да је *Митровачка парна пилана д.д.* – Сремска Митровица, ликвидирана, а да је њене послове преузела *Митровачка парна пилана, творница шперплоча и фурнира д.д.*

Ф.138. рег. 1354/1945

• 1933, јун 21, Петровац (Бачки)

Извештај *Прве петровачке творнице четака, кистова и метала А.Ф. Филип* – Петровац (Бачки), са подацима о запосленим радницима.

Ф.126. VI-24211/1933

• 1945, октобар 6, Земун

Подаци о ратној штети за *Rex* фабрику *четака и метли и машинска столарија* – Земун.

Ф.173. рег. 807/1946

• 1920, јануар 22, Сомбор

Подаци о оснивању *Сомборске творнице кожа д.д.* – Сомбор.

Ф.92. 1436/1920

• Рума

Механичка радионица ципела *Ф. Пинц* у Руми.

Ф. 92. 6.6.

• 1939, септембар 23, Нова (Бачка) Паланка

Извештај за III тромесечје 1939. године са подацима о проблемима радне снаге и производњи у *Индустрији ташна Меркур* – Нова Паланка.

Ф.92. а.ј. 2755

• 1941, фебруар 7, Инђија

Допис *Југословенске крznарске индустрите а.д.* – Инђија, о проблемима у вези са увозом овчијих и јагњећих кожа, а поводом трговинских преговора наше земље са Мађарском.

Ф.138. Ф 1/8-526/1941

• 1936, април 23, Кула

Допис *Творнице кожа David Deutsch* – Кула, о проблемима домаће кожне индустрије.

Ф.138. Ф XI -1450/1936

• 1944, новембар 29, Сомбор

Извештај *Привредног одељка команде подручја* – Сомбор, упућен *Привредном одсеку Војне области за Бачку и Барању* – Нови Сад, о стању апатинских фабрика обуће.

Ф.171. III-617/1944

23. ПАНО

• 1920, децембар 14, Нови Сад

Молба *Новосадске фабрике чешљева и дугмади к.д. Павле Бергер и другови* – Нови Сад, да се изда потврда потребна за добијање путне дозволе ангажованим стручним радницима из Мађарске.

Ф.92. 4484/1920

• 1941, март 27, Нови Сад

Извештај о стању и раду *Фабрике папирне картон и целофан робе вињета и штамбиља*

Доминик Барт – Нови Сад, за период од 1. септембра 1939. до марта 1941. године.

Ф.92. а.ј. 2686

• 1930, септембар 9, Београд

Решење Мин. соц. политике и народног здравља – Београд, којим се Петру Поповићу, Глиши Андрејевићу и Јовану Милојковићу из Београда, дозвољава експлоатација горке минералне воде са изворишта на њиховом имању у Торди.

Ф.126. VI-27029/1930

• 1939, јул 22, Стара Кањижа

Подаци о броју радника, фонду радних часова и вредности поруџбина *Творнице огледала Deutsch Karol* – Стара Кањижа.

Ф.92. а.ј. 2754

• 1937, јун 20, Суботица

Записник са седнице Управе *Минерва Штампарија и Накладништво д.д.* – Суботица, одржане 20. јуна 1937. године.

Ф.126 VIII а.ј. 734

• 1941, март 28, Ада

Извештај о стању и раду *Прве бачванске творнице кишобрана Бирн Јосиф* – Ада, за период од 1. септембра 1939. до марта 1941. године.

Ф.92. а.ј. 2686

• 1945, септембар 13, Београд

Потврда да је *Фабрика летилице Утва а.д.* – Панчево, учлањена у *Удружење ваздухопловне индустрије Краљевине Југославије* – Београд.

Ф.138. 1299/1946

• 1944, децембар 30, Панчево

Изјава *Предузећа за израду сувих батерија и галваничних елемената Зајец и комп.* – Пан-

чево, о количини и врсти издатих батерија, без реверса и наплате, војницима руских и партизанских јединица, у октобру и новембру 1944. године.

Ф.172. Ф.694/1945

• 1945, август 24, Земун

Обавештење *Творнице аеро и хидроплана Икарус а.д.* – Земун, да је члан *Удружења ваздухопловне индустрије* – Београд, и да нема обавезу плаћања тражене чланарине.

Ф.138. 1299/1946

24. ПАНО

• 1921, фебруар 1, Нови Сад

Обавештење *Новосадског електричног д.д.* – Нови Сад, да због лошег стања машина и беспарице, не може удовољити захтеву Коморе да занатлијама и индустрији испоручује струју током целе ноћи.

Ф.92. 375/1921

• 1935, новембар 15, Панчево

Нацрт далековода Панчево – Земун.

Ф.126. VIII а.ј. 3104

• 1939, новембар 28, Стара Кањижа

Извештај о стању и раду *Електричне централе Braća Rieger к.д.* – Стара Кањижа, у периоду од 1. септембра до 1. новембра 1939. године.

Ф.138. Ф III-3296/1939

• 1940, август 12, Нови Сад

Прорачун рентабилитета електрификације општине Каћ.

Ф.126. VIII а.ј. 2232

- **1940, јун 10, Нови Сад**
Нацрт далековода Нови Сад – Калиште – Каћ.
Ф.126. VIII а.ј. 2232
- **1940, децембар 21, Нови Сад**
Иницијатива Коморе за израду студије о електрификацији Војводине.
Ф.92. ХIII-1-6652/1940
- **1945, фебруар 13, Стара (Бачка) Паланка**
Извештај Електричне централе Општине Бачка Паланка упућен Техничком одељењу Војне управе за Банат, Бачку и Барању – Нови Сад, о стању електричне мреже и потрошњи електричне енергије на територији коју она снабдева.
Ф.170. V-1070/1945
- **1937, септембар, Врдник**
Нацрт далековода Врдник – Раковац – Лединци.
Ф.126. VIII а.ј. 2227
- **1945, септембар 19, Суботица**
Подаци о ратној штети причињеној на зградама Суботичке Електричне Железнице и Осветљење д.д. – Суботица, услед напада партизанских одреда и бомбардовања савезничких авиона.
Ф.181. мРп -46
- **1933, октобар 4, Нови Сад**
Допис Комори о отварању Специјалне механичке радионице за писаће и канцелариске стројеве Technika – Нови Сад
Ф.92. 9283/1933
- **1937, мај 28, Сомбор**
Удружење занатлија за град Сомбор, доставља списак посластичара са свог подручја који се баве производњом сладоледа.
Ф.92. XXXIII-2778/1937
- **1924, мај 8, Рума**
Нацрт за изградњу моторног млина *Браће Кавгића* – Рума.
Ф.126 VI Инспекција рада, Осијек,
Над. извештаји, 1821/а
- **Чуруг**
Ветрењача у Чуругу, око 1940. године.
Ф.92. 6.6.
- **1933, март 19, Ириг**
Оглас којим Јован Р. Шкаво обавештава грађанство да је у Иригу отворио механичку и пушкарску радњу.
Ф.92. 2963/1933
- **1935, јун 22, Нови Сад**
Уверење Коморе издато Јулки Скановски из Титела, за добијање овлашћења за отварање занатског предузећа за производњу цигала и црепова, занатског обима.
Ф.92. 4973/1935
- **1938, септембар 14, Нови Сад**
Препис извештаја обућарске секције – Нови Сад, о стању и раду предузећа у III тромесецју 1938. године упућен Занатском удружењу – Нови Сад.
Ф.92. а.ј. 2648/1

25. ПАНО

- **1937, јануар 22, Нови Сад**
Молба *Прве новосадске творнице трикотаже Фрањо Бауер* – Нови Сад, да због смањења обима производње добије карактер занатског предузећа.
Ф.92. XXXIII-761/1937

• **1931, октобар 20, В. Бечкерек (Зрењанин)**

Уговор о шегртовању Борисава Несторовића из Рипња код Јосифа Чата, хемијског бојадисара из Беликог Бечкерека.

ИАЗ Ф.41. 12/1931

• **1933, Петровац (Бачки)**

Преље и ткаље Земљорадничке кудељарско-текстилне задруге Бачки Петровац.

Ф.92. а.ј. 2151

26. ПАНО

• **1919, децембар 31, Сомбор**

Годишњи извештај о раду Сомборског општег занатлијског удружења за 1919. годину са подацима о новчаном промету.

Ф.92. 2077/1920

• **1933, фебруар 25, Осек**

Молба Савеза стрводера Краљевине Југославије – Осек, Комори, да посредује код Градског начелства Сента у циљу повољног и брзог решавања молбе Илије Биркаша из Сенте, за добијање обртне дозволе за обављање стрводерског заната.

Ф.92. 2084/1933

• **1932, јул 13, Нови Сад**

Препис обртнице Капетанијског звања града Новог Сада бр.1328/1915. године, за бављење оштрачким занатом и трговином ножева, издате Фрањи Хошеку из Новог Сада.

Ф.173. ТГ – овлашћења за радње

• **1928, фебруар, Нови Сад**

Насловна страна стручног и модног листа за кројаче *Krojač*, број 2/1928.

Ф.92. 1905/1929

• **1927, Госпођинци**

Оглас о отварању радње *Радослава Босића, енглески женски и мушки кројач* – Госпођинци.

Ф.92. 3739/1927

• **1923, мај 23, Бачка Топола**

Обртница бр. 120/1923. Среског начелства у Бачкој Тополи издата Атили Јурчак за обављање зидарског заната.

Ф.92. XXXIII-1576/1938

• **1937, септембар 28, Сомбор**

Секција месара и кобасичара – Нови Сад, обавештава Комору да су месарско-кобасичарске занатлије из више градова на територији Коморе, у знак протеста због високих дажбина, решиле да обуставе рад.

Ф.92. XXXIII-4551/1937

• **1944, децембар 23, Нови Сад**

Допис Привредног одсека Војне области за Бачку и Барању – Нови Сад, упућен Одељењу за индустрију и занатство Војне управе за БББ – Нови Сад, у вези са оживљавањем занатске радиности.

Ф.171. III-1650/1944

• **1944, мај 19, Велики Бечкерек (Зрењанин)**

Дозвола Среског начелства Велики Бечкерек, којом се Aloisu Wollbertu из Лазарева дозвољава отварање зидарске радње.

ИАЗ Ф.41. 2478/1944

27. ПАНО

• **1919, мај 26, Нови Сад**

Меморандум Коморе упућен Влади Велике Британије – Лондон, по предмету обнављања трговачких веза између В. Британије и

Војводине и оснивања Трговачког конзулату у Новом Саду.

Ф.92. 275/1919

• 1919, децембар 13, Нови Сад

Трговина филма и прометно предузеће *Глобус* – Нови Сад, доставља списак кинематографа са подручја Коморе.

Ф.92. 1088/1919

• 1929, октобар 8, Србобран

Обавештење радње *Помодно Мануфактурна, Памука и Крзна – Трговина, Николе Танурцића* – филијала Србобран, удови Јоце Дињашког из Србобрана, дугогодишњој муштерији, да је у току велика распродажа.

Ф.92. 6.6./1929

• 1935, јануар 30, Нови Сад

Легитимација трговачког путника, Стевана Танурцића, у служби код Николе Танурцића, власника *Творничког стоваришта штофова, прибора и крзна Силесија* – Нови Сад.

Ф.92. 6.6./1935

• 1929, Велики Бечкерек (Зрењанин)

Рачун трговине гвожђем *Berényi Bódog* из Великог Бечкерека Градској електрани у Великом Бечкереку за наручену робу.

ИАЗ, Ф.500, кут.3

• 1919, децембар 3, Нови Сад

Списак већих угледних гвожђарских фирм на територији Бачке и Баната.

Ф.92. 421/1919

• 1920, јануар, 21, Пивнице

Допис којим *Словачко трговачко деоничарско друштво – Пивнице*, обавештава Комору да је отпочело са радом.

Ф.92. 1427/1920

• 1937, фебруар 29, Ириг

Списак трговаца који се баве колонијалном робом са шпецерајем при *Удружењу трговца* за срез Иришки.

Ф. 92. XXXIII-5420/1937

28. ПАНО

• 1937, април 3, Нови Сад

Понуда са ценовником *Електротехничке и радио трговине Краус Никола* – Нови Сад, за продају веће количине сијалица: Тесла, Осрам и Тунгсрам упућена ТИЗ Комори – Нови Сад.

Ф. 92. XXXIII-2032/1937

• Меморандуми трговачких фирм између два светска рата.

Ф.92.

• 1933, април 8, Петровац (Бачки)

Молба предузећа *Demrovský & Kulik, извоз и увоз све врсте земаљских производа, сланине и масти* – Петровац, за посредовање код Трг. коморе – Сарајево, у вези са отварањем продавнице у Мостару.

Ф.92. 3588/1933

• 1937, мај 3, Хоргош

Извештај *Млина и велетрговине папrike Браћа Денеш* – Хоргош, о боравку Денеш Артура у Америци, у вези са пласманом производа наше привреде на Америчко тржиште.

Ф.92. а.ј. 3041

• Шид

Гвожђарско-колонијална трговина Вујанов Саве у Шиду, између два светска рата.

ЗМР, ИО, Студијска збирка

• 1933, април 3, Стара Пазова

Подаци о бројном стању чланова Удружења трговаца за место и срез Стара Пазова.

Ф.92. 3105/1933

• 1929, Нови Сад

Табеларни преглед података о извозу свих артикула са подручја ТИЗ Коморе – Нови Сад, за 1929. годину.

Ф.92. а.ј. 3021

• 1937, јануар 6, Бачки Петровац

Удружење трговаца – Бачки Петровац, доставља списак извозника и комисионара хмеља.

Ф. 92. XXXIII-2942/1937

• 1944, децембар 31, Стари Бечеј

Извод рачуна ратне штете *Бачко индустриског и трговачког д.д.* – Стари Бечеј, на дан 31. децембра 1944. године.

Ф.181. кут. 58.

29. ПАНО

• 1935, фебруар 27, Нови Сад

Понуда Ђорђа Бенедека, дипломираног оптичара из Новог Сада, за оптичке производе фирм Рудолфа и Аугуста Роста и Адолфа Фрома из Беча са каталогом, упућена Польопривредном одељењу КБУ Дунавске бановине.

Ф.126. III-9964/1935

• Меморандуми трговачких фирм између два светска рата.

Ф.92.

• 1923, фебруар 22, Нови Сад

Службени курсни лист Новосадске продуктне берзе за 22. фебруар 1923. године.

Ф.105. 492/1923

• 1923, март 5, Сомбор

Допис *Барашин, Трговачког д.д.* из Сомбора, које обавештава Новосадску продуктну берзу да је преузело *Леон. Барањи и син, Трговину жита и земаљских производа* из Сомбора.

Ф.105. 581/1923

• 1919, децембар 15, Нови Сад

Пијачне цене животних намирница на пијацима у Новом Саду на дан 15. децембар 1919. године

Ф.92. 924/1919

• 1933, март 3, Шид

Оглас за Велики годишњи марвени сајам, који ће се одржати у Шиду 17. марта 1933. године.

Ф.92. 2419/1933

• 1937, Сента

Транспорт робе за извоз фирме *Fuchs Josif* из Сенте, извоз црног и белог лука, арпацика, сиркове сламе и других земаљских производа.

Ф.92. XXVII-1665/1937

• 1938, децембар 21, Сомбор

Допис Сомборске пљопривредне берзе, која обавештава Трговинско-индустријску и занатску комору у Новом Саду да је извозна трговина пшеницом прешла у руке *Призада*.

Ф.92. а.ј. 2649

• 1920, фебруар 21, Нови Сад

Објава земаљског марвеног и занатлијско-трговачког вашара који ће се одржати у Новом Саду 20, 21, и 22. марта 1920. године.

Ф.92. 1781/1920

30. ПАНО

- **1920, април, Нови Сад**

Позив Српске трговачке банке Д.Д. у Новом Саду на упис акција.

Ф.92. 2414/1920

- **1921, јул 1, Сомбор**

Позив Градоначелника Града Сомбора упућен Српској привредној штедионици из Сомбора на свечану седницу Градског одбора Града Сомбора, која ће се одржати поводом доношења Видовданског устава 3. јула 1931.

Ф.62. 515

- **1943, мај 23, Стара Пазова**

Записник са XXXIII редовне главне скупштине Кредитне банке у Старој Пазови.

Ф.200. К.328

- **1922, јун 30, Рума**

Деоница Српске сремске банке д.д. у Руми.
Ф.62. К.548

- **1922, новембар 1, Сомбор**

Оснивачки удео *Задруге економа за обезбеђење* из Сомбора.

Ф.62. К.548

- **1930, мај 12, Нови Сад**

Позив Бачке кредитне банке А.Д. Нови Сад на ванредну главну скупштину упућен КБУ Дунавске бановине.

Ф.126. VIII- а.ј. 1240

- **1920, јануар 11, Нови Сад**

Десет деоница *Заставе, деоничарског друштва за издавање српских књига и новина*.

Ф.444. а.ј. 428

- **1938, Нови Сад**

Календар за 1939. годину Земљорадничке централне кредитне задруге као савеза немачких кредитних и привредних задруга.

Ф.111. К.4

31. ПАНО

- **1932, мај 10, Ковачица**

Дупликат обртне дозволе *Панчевачкој пучкој банци – Филијала Падина*, издате од стране Среског начелства у Ковачици 10. марта 1904. године.

Ф.126. VIII- а.ј. 1304

- **1925, јануар, Панчево**

Десет деоница *Панчевачке кредитне банке, деоничарског друштва*, у износу од хиљаду динара.

Ф.92.

- **1926, мај 14, Нови Сад**

Списак новчаних завода на територији Бачке и Барање, који је Трговачкој и индустриској комори у Новом Саду доставило Удружење војвођанских банака.

Ф.387. К.1

- **1933, октобар 22, Нови Сад**

Записник са оснивачке скупштине Удружења банкарских и осигуравајућих предузећа у Новом Саду.

Ф.92. а.ј. 2473

- **1929, мај 15, Нови Сад**

Обртница коју је Велико-капетанско звање града Новог Сада издало Општем југословенском банкарском друштву А.Д. из Загреба, Филијали у Новом Саду.

Ф.126. VIII- а.ј. 1251

• **1932, Нови Сад**

Насловна страна Извештаја о раду за 1931. годину Трговачке и обртне банке д.д. – Нови Сад.

Ф.126. VIII- а.ј. 1268

• **1936, Нови Сад**

Насловна страна Извештаја о раду за 1935. годину Трговачке и обртне банке д.д. – Нови Сад.

Ф.126. VIII- а.ј. 1274

• **1944, децембар 20, Београд**

Понуда Задружног осигурања, Савеза набављачких задруга државних службеника Савезу земљорадничких задруга у Новом Саду за осигурање.

Ф.182. К.30

• **1931, март 10, Рума**

Позив Немачке пучке банке Д.Д. из Руме на XXVI редовну главну скупштину, упућен Одељењу за трговину, обрт (занатство) и индустрију КБУ Дунавске бановине.

Ф.126. VIII- а.ј. 1357

• **1934, јануар 10, Нови Сад**

Молба Удружења војвођанских банака, које од Министарства трговине и индустрије тражи заштитне мере за земљорадничке кредитне задруге.

Ф.126. VIII- а.ј. 1251

32. ПАНО

• **1919, септембар 20, Нови Сад**

Допис Удружења хотелијера и гостионичара у Новом Саду о оснивању *Савеза хотелијера, кафанара и гостионичара* за Војводину са седиштем у Новом Саду.

Ф.92. 725/1919

• **1925, јун 1, Нови Сад**

Обавештење *Планинског Друштва Фрушка Гора* – Нови Сад, да ће од 7. јуна 1925. године бити пуштен у саобраћај први шетни (излетнички) воз на прузи Нови Сад – Пардово, који ће саобраћати сваке недеље и црквеним празницима.

Ф.92. 2492/1925

• **1936, фебруар 18, Нови Сад**

Допис *Друштва Фрушка Гора* – средишња управа Нови Сад, обавештава да је Друштво, у циљу унапређења националног туризма, основало поверишиштво у Црвенки.

Ф.126. VIII-3977/1936

• **1930, април 10, Загреб**

Протестни плакат *Удружења гостионичара, хотелијера, кафанара и крчмаря* – Загреб, којим се од свих картелираних пивара у Југославији тражи да снизе цену пива.

Ф.126. II-49522/1930

• **1931, јануар 15, Велики Бечкерек (Зрењанин)**

Представка власника познатијих пивара са подручја Бачке и Баната, којом моле да се по градовима и селима у Дунавској Бановини само на сваких 500 становника може издати дозвола за отварање по једне гостионичарске радње.

Ф.126. II-19762/1931

• **1936, јуна 27, Иришки венац**

Записник састављен 27. јуна 1936. у предмету прегледа Туристичког дома и излетничке станице на Иришком венцу.

Ф.126. V TO Н.Сад-згр. 52/1936

• **1931, јануар 31, Нови Сад**

Уверење издато Љубици Репић из Сремске Каменице, о личном, кафанском (механском) неограниченом праву.

Ф.126. II-25684/1932

33. ПАНО

- **Нови Сад**

Градско купатило, Јодна бања, између два светска рата.

МВ, И, инв.бр. 513

- **1936, јул 10, Суботица**

Ценовник услуга *Купатила Палић* – Палић.

Ф.126. VIII-16164/1936

- **Меленци**

Бања Русанда, око 1920. године.

МВ, И, инв.бр. 741

- **1937, март 6, Нови Сад**

Јеловник *Гостионе Јање* – Нови Сад.

Ф.126. VIII-7263/1937

- **Сента**

Хотел *Pojal* у Сенти, између два светска рата.

МВ, И, инв.бр. 3044

- **Велики Бечкерек (Зрењанин)**

Хотел *Војводина* у Великом Бечкереку, око 1930. године.

МВ, И, инв.бр. 1750

- **1937, март 19, Нови Сад**

Винска карта ресторана *Хотела Слобода* – Нови Сад, за време вариетског програма од 9 часова увече.

Ф.126. VIII-7263/1937

- **1928, јун 8, Нови Сад**

Молба *Гранд хотела Слобода д.д.* – Нови Сад, да им се изда уверење за ослобађање од царине на увоз једне машине за прање и пеглање.

Ф.92. 2842/1928

- **1940, април 25, Суботица**

Записник редовне годишње скупштине *A. Д. Хотел Јагње* – Суботица, одржане 25. априла 1940. године.

Ф.126. VIII-10259/1940

- **1945, фебруар 13, Петровград (Зрењанин)**

Списак угоститељских радњи у Петровграду које су постојале на дан 8. августа 1943. године, са напоменом које су престале са радом.

Ф.172. а.ј. 28

34. ПАНО

- **1939, август 25, Нови Сад**

Карта државних и бановинских путева на територији Техничког одељка у Новом Саду.

Ф.126. V ТО-путеви

- **1934, октобар 12, Београд**

Препис одобрења министра грађевина Краљевине Југославије за пројекат изградње нових делова пута Нови Сад – Суботица – Хоргош.

Ф.126. V ТО-путеви 3/1935

- **1940, новембар 1, Сомбор**

Предлог *Правилника за рад лица која на јавним местима држе превозна средства са животињском запремом (фијакером)*, сачињен од стране Градског поглаварства – Сомбор.

Ф.126. VIII а.ј. 4257

- **1937, јул 29, Нови Сад**

Допис *Друштва за путеве у Дунавској бановини* – Нови Сад, са подацима о оснивању, задацима и начину рада, као и позив на учлањење свим привредницима и удружењима привредника.

Ф.92. XXXIII-3779/1937

• **1932, јул 30, Жабаљ**

Начелство среза жабаљског – Жабаљ, доставља списак предузећа за редован превоз путника и робе на линији Чуруг – Нови Сад и Ђурђево – Нови Сад.

Ф.126. VIII а.ј. 3154

• **1945, јануар 4, Панчево**

Извештај III путног реона Саобраћајно-техничког одсека Војне области за Банат – Панчево, о оштећењу путева на територији њене секције услед ратних дејстава и предузетим мерама за њихово отклањање.

Ф.170. V-354/1945

• **1945, Велика Кикинда**

Скица путне мреже Техничке секције у Великој Кикинди.

Ф.170. V-925/1945

35. ПАНО

• **1937, Сремска Митровица**

Ситуациони план и нацрт моста преко Саве код Раче (Сремске), са подацима о градњи. Фотографија изградње моста преко Саве код Раче.

Ф.126. V TO Cr. Митровица-мостови, 4/1937

• **1928, јул 23, Стари Бечеј**

Нацрт друмског моста преко Тисе у Тителу.

Ф.126. V TO-мостови

• **1928, Нови Сад**

Отварање моста Краљевића Томислава у Новом Саду, 1928. године.

МВ, И, инв.бр. 460

• **1930, октобар 18, Нови Сад**

Распис са обавештењем да је Дирекција пошта и телеграфа – Нови Сад, пустила у рад јавне телефонске говорнице за градски и међуградски ПТТ саобраћаја у Војки и Шимановцима.

Ф.126. II-101058/1930

• **1943, новембар 4, Петровград (Зрењанин)**

Налог Техничког одељења упућен Финансијском одељењу ОН округа Банатског за исплату *режијских послова око израде моста* преко реке Каравај, на путу Бела Црква – Добривоје – Вршац и за чишћење корита реке Каравај од рушевина старих мостова.

Ф.156. V-19477/1943

• **Велики Бечкерек (Зрењанин)**

Велики Бечкерек, шлепови на Белеју, око 1918. године.

ИАЗ, Ф.45. бр.1187

• **1923, јул 12, Нови Сад**

Представка Удружења трговаца и индустрисалаца – Нови Сад, у вези са недостатком вагона за превоз робе железницом на територији Војводине.

Ф.92. 3134/1923

• **1930, фебруар 18, Загреб**

Допис Исељеничког комесаријата у Загребу, упућен Мин. соц. политици и народног здравља – Београд, са обавештењем да је главно заступство бродарског друштва *Navigazione Generale Italiana* напустило и ликвидирало своје подзаступство у Великом Бечкереку, 15. фебруара 1930. године.

Ф.126. II-28400/1930

• **1945, октобар 25, Апатин**

Списак запослених у предузећу Antuna Westermajera, *Бродарство и Трговина дрва* – Апатин, на дан 25. октобра 1944. године.

Ф.171. III-1771/1944

• **1936, Београд**

Ред вожње *Југословенских државних железница* на линији Суботица – Каравуково – Богојево, који важи од 15. маја 1936. године.

Ф.92. а.ј. 3362

ПРИВРЕДА ВОЈВОДИНЕ

1918–1945

кроз одабрану архивску грађу

Издавач

Архив Војводине

За издавача

Стеван Рајчевић

Рецензент

Проф. др Ранко Кончар

Уредник каталога

Весна Бashić

Изложбу су приредили

Љиљана Дожић, Владимира Иванишевић,

Видосава Заклан, Илдико Тонковић,

Сања Кецман, Милена Поповић Субић, Стеван Рајчевић

Преводилац

Татјана Ачански

Лектор

Весна Бashić

Скенирање и техничка обрада докумената

Ненад Шегуљев

Техничка поставка изложбе

Весна Бashić

Александар Павловић

Компјутерска припрема

Владимир Шимуновић

Штампа

ALFA *graf*, Петроварадин

Тираж

400 примерака

СИР – Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

338 (497.113) „1918/1945“ (083.824)

ПРИВРЕДА Војводине : 1918–1945 : кроз одабрану архивску грађу / [изложбу су приредили Љиљана Дожић... [и др.] ; преводилац Татјана Ачански ; уредник каталога Весна Башић]. – Нови Сад : Архив Војводине 2006. (Петроварадин : Alfagraf). – 82 стр. : илустр. ; 22 x 22 см. – (Библиотека Посебна издања / Архив Војводине)

Упоредо срп. текст и енгл. превод. – Тираж 400.

ISBN 86-80017-12-4

1. Дожић, Љиљана

а)Привреда – 1918–1945 – Војводина – Каталози изложби

COBISS.SR-ID 215775751

ШОМАН И БАУЕР ФАБРИКА ВЕШТАЧКОГ КАМЕНА И ЦЕМЕНТИНЕ РОБЕ

БЕОГРАД
Телефон: 25-163 - Пошт. Фах 152
ПОШТ. ЧЕК. РАЧУН. БЕОГРАД

Бројеви: RUTMAN MIRKO Subotica.

ТЕЛЕФОН 98.

Nova Cig.
Novi Sad,

2. априла 1924.

T.
Trgovačko-Industrijsko

Никола Ивковић
Нови Сад
ДУНАВСКА УЛИЦА 29 • ТЕЛЕФОН БРОЈ 24-43
ПОШТАНСКИ ЧЕКОВНИ РАЧУН БРОЈ 53.289

ПОРУЦБЕНИЦА 000089.

Панчевачка Пушка Банка Pančevoer Volksbank

Меморандуми привредних организација
у Војводини 1924-1940

FILIALE: БРЧАЦ, АЛБУНАР, ДЕБЕЛЈАЧА,
КАРЛСДОРФ, КОВАЧИЧА, НОВОСЕЛО, РАДИНА, ЈАЗДИН
Жиродава и Ад. Пароде Банка С. Н. С.
ФИЛІЈАЛ ПАНЧЕВО
ФИЛАЛ: ПАНЧЕВО
Постпакето-Конто Загреб № 46007
БЕОГРАД 99 233
Адреса за бројење: РУСКА БАНКА Teleogrammedresse

Teodor Wilhelm, Ve
сторнице под стапаком државе

ИТЕРИЈ-

TRGOVINA MANUFAKTURNЕ, GALANTER
SKE I POMODNE ROBE

ОГ

PHILIPP HERZO
RUNA
Kralja Petra ul. br. 113
U vlastitoj k

MANUFAKTUR-, GALANTERIE- UND
MODEWAREN-HANDLUNG
KÖNIG PETERGASSE № 113-115. - IM EIGENEN HAUSE.

Novi Sad

Програм
Limited Longo
на пасажор
наше друшаве из
је почисто убо

С моја сад
извони пасажор
пасажор убо
Форнитура од држ
која ће се изви
у улогод..

Барски
Бележнице са

ISBN 978-86-80017-18-1